

Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України

***Державний стандарт
професійно-технічної освіти***

ДСПТО 7324.R.90.03-2015
(позначення стандарту)

Професія: Живописець

Код: 7324

Кваліфікація: живописець 2, 3, 4, 5, 6-го розрядів

Видання офіційне

Київ - 2015

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України
« 23 » листопада 2015 р. № 1199

***Державний стандарт
професійно-технічної освіти***

ДСПТО 7324.R.90.03-2015
(позначення стандарту)

Професія: Живописець

Код: 7324

Кваліфікація: живописець 2, 3, 4, 5, 6-го розрядів

Видання офіційне

Київ - 2015

Авторський колектив

Андрусак Василь Дмитрович, директор Вищого професійного художнього училища № 5 м.Чернівці, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, керівник творчої групи.

Харюк Наталія Михайлівна, заступник директора з навчально-виробничої роботи Вищого професійного художнього училища №5 м.Чернівці, спеціаліст вищої категорії.

Іщенко Олена Ярославівна, викладач спеціальних дисциплін Вищого професійного художнього училища №5 м.Чернівці, спеціаліст вищої категорії.

Аксьоненко Валерій Леонідович, викладач спеціальних дисциплін Вищого професійного художнього училища №5 м.Чернівці, спеціаліст вищої категорії, старший викладач.

Трандафір-Лисак Валентина Степанівна, майстер виробничого навчання Вищого професійного художнього училища №5 м.Чернівці, майстер виробничого навчання I категорії.

Мельник Інна Петрівна, майстер виробничого навчання Вищого професійного художнього училища №5 м.Чернівці.

Науковий консультант

Балан Іван Дмитрович, художник-графік, член Національної спілки художників України.

Рецензент

Кучма Вячеслав Васильович, директор приватного підприємства «Герцог» м. Чернівці.

Літературний редактор

Столяр Мар'яна Валеріївна, викладач української мови та літератури Вищого професійного художнього училища №5 м.Чернівці.

Технічний редактор

Качан Ігор Ігорович, майстер виробничого навчання Вищого професійного художнього училища №5 м.Чернівці.

Керівники проекту

Супрун В'ячеслав Васильович, директор департаменту професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України.

Паржницький Віктор Валентинович, начальник відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Багмут Ольга Миколаївна, завідувач наукового сектору відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Шнюкова Ірина Вадимівна, науковий співробітник відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Ягнич Галина Дмитрівна, директор навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області.

Зауваження та пропозиції щодо змісту державного стандарту, замовлення на його придбання просимо надсилати за адресою:

03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36

Інститут модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Телефон: (044) 248-41-16

* ПРИМІТКА. ЦЕЙ СТАНДАРТ НЕ МОЖЕ БУТИ ПОВНІСТЮ ЧИ ЧАСТКОВО ВІДТВОРЕНИЙ, ТИРАЖОВАНИЙ ТА РОЗПОВСЮДЖЕНИЙ БЕЗ ДОЗВОЛУ ІНСТИТУТУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ.

Загальні положення щодо реалізації ДСПТО

Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки (підвищення кваліфікацій) робітників з професії Живописець 2, 3, 4, 5, 6-го розрядів розроблено відповідно до статті 32 Закону України «Про професійно-технічну освіту» і постанови Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. N 1135 «Про затвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти» та є обов'язковим для виконання всіма професійно-технічними навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників, незалежно від їх підпорядкування та форми власності.

У ПТНЗ першого атестаційного рівня тривалість професійного навчання на 2 розряд становить 1340 годин, на 3 розряд – 591 година, на 4 розряд – 814 годин, на 5 розряд – 450 годин, на 6 розряд – 451 година.

У ПТНЗ другого та третього атестаційних рівнів тривалість первинної професійної підготовки встановлюється відповідно до рівня кваліфікації, якої набуває учень, що визначається робочим навчальним планом.

При організації перепідготовки за робітничими професіями термін професійного навчання встановлюється на основі термінів, передбачених для первинної професійної підготовки робітників з відповідної професії, при цьому навчальна програма перепідготовки може бути скорочена на 50% за рахунок виключення раніше вивченого матеріалу за наявності у слухача документа про присвоєння робітничої професії.

У разі необхідності зазначені строки навчання можуть бути продовжені за рахунок включення додаткового навчального матеріалу відповідно до вимог сучасного виробництва, конкретного робочого місця, замовників робітничих кадрів тощо.

Типовим навчальним планом передбачено резерв часу для вивчення предметів за потребою ринку праці («Техніка пошуку роботи», «Ділова етика і культура спілкування» тощо).

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника складена на основі кваліфікаційної характеристики професії «Живописець», Єдиного тарифно-кваліфікаційного довідника робіт і професій робітничих (ЕТДК 1986 року вип.45), досягнень науки і техніки, впровадження сучасних технологічних процесів, передових методів праці, врахування особливостей галузі, потреб роботодавців і містить вимоги до рівня знань, умінь та навичок. Крім основних вимог до рівня знань, умінь та навичок до кваліфікаційних характеристик включено вимоги, передбачені пунктом 7 «Загальних положень», (Випуск 1, «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності»). Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29 грудня 2004 року № 336.

Професійно-практична підготовка здійснюється в навчальних майстернях, лабораторіях, на навчально-виробничих дільницях та/або безпосередньо на робочих місцях підприємств.

Обсяг навчального часу на обов'язкову компоненту змісту професійно-технічної освіти не може перевищувати 80% загального фонду навчального часу, відповідно варіативний компонент – 20 %.

Навчальний час учня, слухача визначається обліковими одиницями часу, передбаченого для виконання навчальних програм професійно-технічної освіти.

Обліковими одиницями навчального часу є:

академічна година тривалістю 45 хвилин;

урок виробничого навчання, тривалість якого не перевищує 6 академічних годин;

навчальний день, тривалість якого не перевищує 8 академічних годин;

навчальний тиждень, тривалість якого не перевищує 36 академічних годин;

навчальний рік, тривалість якого не перевищує 40 навчальних тижнів.

Навчальний (робочий) час учня, слухача в період проходження виробничої та перед випускної (переддипломної) практики встановлюється залежно від режиму підприємства, установи, організації згідно із законодавством.

Професійно-технічні навчальні заклади, органи управління освітою, засновники організують та здійснюють поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль знань, умінь та навичок учнів (слухачів), їх кваліфікаційну атестацію. Представники роботодавців, їх організацій та об'єднань долучаються до тематичного, вихідного контролю знань, умінь та навичок учнів (слухачів), їх кваліфікаційної атестації.

Під час прийому на перепідготовку або підвищення кваліфікації робітників професійно-технічним навчальним закладом здійснюється вхідний контроль знань, умінь та навичок у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, за погодженням із заінтересованими центральними органами виконавчої влади.

Після завершення навчання кожний учень (слухач) повинен уміти самостійно виконувати всі роботи, передбачені освітньо-кваліфікаційною характеристикою, технологічними умовами і нормами, установленними в відповідній галузі.

До самостійного виконання робіт учні (слухачі) допускаються лише після навчання і перевірки знань з охорони праці.

Кваліфікаційна пробна робота проводиться за рахунок часу, відведеного на виробничу практику. Перелік кваліфікаційних пробних робіт розробляється професійно-технічним навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик, критеріїв оцінювання.

Випускнику професійно-технічного навчального закладу другого та третього атестаційних рівнів, якому присвоєно освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник», видається диплом.

Особі, яка опанувала курс професійно-технічного навчання й успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» з набутої професії відповідного розряду та видається свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації.

Зразки диплома кваліфікованого робітника та свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001 року № 979 «Про затвердження зразків документів про професійну-технічну освіту».

Особам, які достроково випускаються з професійно-технічного навчального закладу та за результатами проміжної кваліфікаційної атестації їм присвоєна відповідна робітнича кваліфікація, видається свідоцтво державного зразка про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації.

Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України

***Державний стандарт
професійно-технічної освіти***

ДСПТО7324.R.90.03-2015
(позначення стандарту)

Професія: Живописець

Код: 7324

Кваліфікація: живописець 2-го розряду

Видання офіційне
Київ 2015

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку
(підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

- 1. Професія:** 7324 Живописець
- 2. Кваліфікація:** живописець 2-го розряду
- 3. Кваліфікаційні вимоги**

Повинен знати:

матеріали та інструменти, необхідні для виконання робіт;
прийоми розведення фарб та послідовність виконання живопису;
види пензлів, пер, паперу, олівців;
прийоми роботи аерографом;
техніки виконання імітації дерева, тканини, пластмаси, шкіри і каменю;
правила роботи мастихіном, пензлями та з палітрою;
методи виконання монотипій;
основні правила стилізації рослин та тварин;
техніку виконання акварельного, темперного, пастельного живопису;
основні види та прийоми виконання витинанок та аплікацій;
основи перспективи;
основи рисунку та живопису;
поняття про пристрої перетворення інформації;
правила дорожнього руху;
правила і норми охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни.

Повинен уміти:

наносити фарби різними інструментами;
виконувати кольоровий спектр, розтяжки хроматичними та ахроматичними тонами, утворювати нові кольори методом накладання;
виконувати імітації дерева, тканини, пластмаси, каменю, шкіри;
виконувати монотипії різними техніками;
виконувати стилізацію рослин та тварин різними техніками, укладати стилізовані рослини та тварини в орнамент (стрічковий, в колі, в квадраті);
виконувати побудову натюрморту олівцем;
намалювати натюрморт фарбами технікою акварельний живопис (гризайль);
виконувати побудову натюрморту з 2-3-х предметів з кольоровою драперією олівцем та фарбами (темперою);
побудувати та виконати пастеллю натюрморт з кількох предметів з квітами, закріпити пастель на основі;
дотримуватись правил та норм охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни.

4. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен:

раціонально організовувати та ефективно використовувати робоче місце;
дотримуватися норм технологічного процесу;
не допускати браку в роботі;
знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці й навколишнього середовища, додержуватись норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;
використовувати в разі необхідності засоби попередження й усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо);
знати інформаційні технології в обсязі, що є необхідним для виконання професійних обов'язків;
володіти обсягом знань з правових питань галузі, основ ведення підприємницької діяльності, державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та трудового законодавства в межах професійної діяльності.

5. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, кваліфікації осіб

5.1. При вступі на навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

5.2. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 2-го розряду; без вимог до стажу роботи.

6. Сфера професійного використання випускника

Індивідуальна мистецька діяльність. Виготовлення виробів народного художнього промислу, які мають художнє, історичне, етнографічне значення; створення копій з полотен професійними художниками, реставрація творів мистецтва, таких як картини тощо. (КВЕД-2010, секція-R, клас-90.03).

7. Специфічні вимоги

7.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється після закінчення строку навчання відповідно до законодавства.

7.2. Стать: чоловіча, жіноча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затвердженого наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993).

7.3. Медичні обмеження.

Типовий навчальний план

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 2-го розряду

Загальний фонд навчального часу: 1370 годин

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно-практичні роботи
1.	Загальнопрофесійна підготовка	108	14
1.1	Інформаційні технології	34	14
1.2	Правила дорожнього руху	8	-
1.3	Основи правових знань	17	-
1.4	Основи галузевої економіки і підприємництва	27	-
1.5	Резерв часу	22	-
2.	Професійно-теоретична підготовка	593	439
2.1	Охорона праці	30	-
2.2	Матеріалознавство	55	7
2.3	Перспектива	80	56
2.4	Технологія виконання художніх робіт	62	42
2.5	Основи композиції	74	54
2.6	Рисунок	146	137
2.7	Живопис	146	143
3.	Професійно-практична підготовка	632	-
3.1	Виробниче навчання	282	-
3.2	Виробнича практика	350	-
4.	Консультації	30	-
5.	Державна кваліфікаційна атестація (або проміжна (поетапна) кваліфікаційна атестація при продовженні навчання)	7	-
6.	Загальний обсяг навчального часу(без п.4)	1340	453

**Перелік кабінетів, лабораторій, майстерень
для підготовки кваліфікованих робітників
за професією 7324 Живописець**

- Кабінети:**
- Інформаційних технологій
 - Охорони праці
 - Перспективи
 - Технології виконання художніх робіт
 - Основ композиції
 - Рисунка
 - Живопису
- Лабораторії:**
- Матеріалознавства
- Майстерні:**
- Живопису
 - Графіки
 - Ліплення

Примітка: для підприємств, організацій, що здійснюють професійне навчання кваліфікованих робітників:

- допускається зменшення кількості кабінетів, лабораторій за рахунок їх об'єднання;
- індивідуальне професійне навчання кваліфікованих робітників може здійснюватися при наявності обладнаного робочого місця;
- предмети «Інформаційні технології», «Правила дорожнього руху» вивчаються за згодою підприємств-замовників кадрів.

**Типова навчальна програма з предмета
«Інформаційні технології»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно- практичні роботи
1.	Інформаційні технології в галузі	2	-
2.	Комп'ютерні технології	9	4
3.	Графічний редактор	2	
4.	Векторний графічний редактор	8	4
5.	Растровий графічний редактор	6	3
6.	Системи автоматизованого проектування в живописі	7	3
Всього годин:		34	14

Тема 1. Інформаційні технології в галузі

Застосування сучасних інформаційних технологій. Сучасний стан розвитку інформаційних мережевих технологій та перспективи.

Тема 2. Комп'ютерні технології

Програми створення текстових і графічних документів. Стили оформлення та подання інформації. Мультимедійні технології. Види і типи презентації. Загальні відомості про засоби створення презентацій.

Електронні таблиці. Апгрейд в електронних таблицях.

Лабораторно-практичні роботи

1. Створення технологічної карти засобами Microsoft Word.
2. Створення калькуляції засобами Microsoft Excel.
3. Створення проекту засобами Microsoft power Point.

Тема 3. Графічний редактор

Поняття про комп'ютерну графіку. Типи графічних файлів. Графічний редактор, його призначення. Графічні примітиви.

Тема 4. Векторний графічний редактор

Основні елементи. Панель інструментів. Побудова та встановлення властивостей графічних об'єктів. Робота з об'ємом та тінню. Робота з текстом. Вставлення малюнків і тексту

Лабораторно-практичні роботи

1. Створення творчої композиції засобами Corel Draw.
2. Створення складного натюрморту засобами Corel Draw.
3. Створення макету стендів засобами Corel Draw.
4. Створення творчої об'ємно-просторової композиції засобами Corel Draw.

Тема 5. Растровий графічний редактор

Основні елементи Photoshop. Панель інструментів. Побудова та встановлення властивостей графічних об'єктів. Виділення та перетворення довільних областей зображення. Призначення та використання інструментів. Шари зображення та правила роботи з ними. Використання інструмента Чарівна паличка. Робота з текстом.

Лабораторно-практичні роботи

1. Створення колажу засобами Photoshop.
2. Обробка фотографії засобами Photoshop.
3. Створення проекту фірмового стилю засобами Photoshop.

Тема 6. Системи автоматизованого проектування в живописі

Основні елементи AutoCAD. Панель інструментів. Завдання координат точок на рисунку. Прив'язки точок. Установлення габаритних розмірів рисунка. Побудова та встановлення властивостей графічних об'єктів. Робота з текстом. Нанесення розмірів.

Лабораторно-практичні роботи

1. Створення простих об'єктів графічними примітивами засобами AutoCAD.
2. Створення ескізу стенду засобами AutoCAD.
3. Створення креслення виробу з нанесенням розмірів засобами AutoCAD.

**Типова навчальна програма з предмета
«Правила дорожнього руху»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно - практичні роботи
1.	Загальні положення, терміни та визначення	1	-
2.	Обов'язки та права пішоходів і пасажирів	1	-
3.	Вимоги до водіїв мопедів, велосипедів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин	1	-
4.	Регулювання дорожнього руху	1	-
5.	Рух транспорту й безпека пішоходів і пасажирів	1	-
6.	Особливі умови руху	1	-
7.	Надання першої медичної допомоги під час дорожньо-транспортних пригод	1	-
8.	Відповідальність за порушення правил дорожнього руху	1	-
Всього годин:		8	-

Тема 1. Загальні положення, терміни та визначення

Загальні положення, терміни та визначення Закону України «Про дорожній рух». Правила дорожнього руху як правова основа дорожнього руху, що має створювати безпечні умови для усіх його учасників.

Закон України «Про дорожній рух» про порядок навчання різних груп населення Правил дорожнього руху.

Аналіз дорожньо-транспортних пригод у населеному пункті, області та причини їх виникнення.

Загальна структура і основні вимоги Правил дорожнього руху.

Порядок введення обмежень у дорожньому русі, відповідність обмежень, інструкцій та інших нормативних актів вимогам Правил дорожнього руху.

Терміни та визначення, що містять Правила дорожнього руху.

Тема 2. Обов'язки та права пішоходів і пасажирів

Порядок руху пішоходів у населених пунктах.

Особливості руху пішоходів, які переносять громіздкі предмети, осіб, які пересуваються в інвалідних колясках без двигуна, керують велосипедом, мопедом та мотоциклом, тягнуть санки, візок тощо.

Порядок руху пішоходів за межами населених пунктів. Рух пішоходів у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості. Груповий рух людей дорогою. Пішохідний перехід. Порядок переходу проїжджої частини дороги.

Дії пішоходів при наближенні транспортного засобу з увімкненим проблісковим маячком і спеціальним звуковим сигналом.

Дії пішоходів, які причетні до дорожньо-транспортної пригоди.

Поведінка пасажирів на зупинках маршрутного транспорту.

Правила посадки і висадки.

Правила і обов'язки пасажирів при користуванні транспортними засобами. Дії пасажирів при дорожньо-транспортній пригоді.

Тема 3. Вимоги до водіїв мопедів, велосипедів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин

Віковий ценз і вимоги до велосипедистів і водіїв мопедів, гужового транспорту і погоничів тварин. Технологічний стан і обладнання транспортних засобів.

Розміщення транспортних засобів на проїжджій частині дороги.

Правила користування велосипедною доріжкою. Випадки, коли рух зазначених транспортних засобів і прогін тварин забороняється.

Небезпечні наслідки порушення вимог руху велосипедами, мопедами, гужовим транспортом і прогоном тварин.

Тема 4. Регулювання дорожнього руху

Дорожні знаки та їх значення в загальній системі організації дорожнього руху, їх класифікація.

Дорожня розмітка та її значення в загальній системі організації дорожнього руху, класифікація розмітки.

Дорожнє обладнання як допоміжний засіб забезпечення регулювання дорожнього руху на небезпечних ділянках трас.

Типи світлофорів. Значення сигналів світлофора. Світлофори, що регулюють рух пішоходів.

Значення сигналів регулювальника. Руки, що витягнуті в сторони, опущені; права рука зігнута перед грудьми; права рука витягнута вперед; рука, піднята вгору; інші сигнали регулювальника.

Перевага сигналів регулювальника над сигналами світлофора, дорожніми знаками і розміткою.

Тема 5. Рух транспорту й безпека пішоходів і пасажирів

Правосторонній рух транспорту і безпека пішоходів. Рух у декілька рядів.

Взаємна увага – умова безпеки руху.

Види і призначення попереджувальних сигналів. Правила подачі світлових сигналів або рукою. Небезпечні наслідки порушення правил подавання попереджувальних сигналів.

Швидкість руху, дистанція та інтервал.

Поняття про шлях гальмування. Фактори, що впливають на величину шляху гальмування.

Види перехресть. Порядок руху на перехрестях. Зупинка і стоянка.

Тема 6. Особливі умови руху

Перевезення пасажирів при буксируванні транспортних засобів.

Навчальна їзда. Умови, за яких дозволяється навчальна їзда.

Початкове навчання керування транспортними засобами. Навчальна їзда на дорогах.

Рух у житловій зоні. Переваги пішоходів при русі в житловій зоні.

Автомагістралі і автобани, їх основні ознаки.

Рух по автомагістралях і автобанах.

Основні ознаки гірських доріг і крутих спусків. Вимоги правил руху на гірських дорогах і крутих спусках.

Тема 7. Надання першої медичної допомоги під час дорожньо-транспортних пригод

Визначення і термінове припинення дії фактора травмування, звільнення потерпілого із пошкодженого транспортного засобу. Подання першої медичної допомоги. Правила і способи перенесення потерпілого. Правила і способи транспортування потерпілого на різних видах транспорту.

Тема 8. Відповідальність за порушення Правил дорожнього руху

Соціально-економічні і правові наслідки ДТП і порушення ПДР. Поняття і види адміністративних порушень. Кримінальна відповідальність. Відповідальність за нанесення матеріальної та природоекологічної шкоди.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи правових знань»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно - практичні роботи
1.	Право - соціальна цінність, складова частина загальнолюдської культури. Поняття та ознаки правової держави	1	-
2.	Конституційні основи України	5	-
3.	Цивільне право і відносини, що ним регулюються	1	-
4.	Господарство і право	2	-
5.	Захист господарчих прав та інтересів. Розгляд господарчих спорів	1	-
6.	Праця, закон і ми	2	-
7.	Адміністративний проступок і адміністративна відповідальність	2	-
8.	Злочин і покарання	2	-
9.	Правова охорона природи. Охорона природи – невід’ємна умова економічного та соціального розвитку України	1	-
Всього годин:		17	-

Тема 1. Право - соціальна цінність, складова частина загальнолюдської культури. Поняття та ознаки правової держави

Право у житті кожного з нас. Право – цінність – одна з засад державного і суспільного життя. Принципи права – його провідні основоположні ідеї. Морально-етична природа права. Той, хто порушує юридичні закони, порушує і закони совісті. Правомірна поведінка і правопорушення. Юридична відповідальність.

Поняття правосвідомості як регулятора правомірної поведінки, чинника зміцнення правопорядку і законності.

Загальна характеристика держави. Держава і громадянське суспільство. Засади правової держави: повне народовладдя; верховенство права; політичний, економічний та ідеологічний плюралізм; розподіл державної влади на законодавчу, виконавчу і судову; забезпечення прав людини.

Значення правосвідомості і правової культури у побудові правової держави.

Тема 2. Конституційні основи України

Визначення державного (конституційного) права. Поняття Конституції як Основного Закону держави. Загальні засади Основного Закону України.

Україна – суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Державні символи України.

Громадянин і держава. Поняття громадянства в Україні. Правове становище громадян України, їхня рівноправність. Права осіб, які належать до національних меншин, - невід’ємна частина загальновизнаних прав людини. Гарантування громадянам України права на національно-культурні надбання та мову.

Основні особистості, соціально-економічні, культурні та політичні права і свободи громадян України.

Особисті прав і свободи громадян: право кожної людини на життя, на повагу до гідності, на свободу та особисту недоторканість; недоторканість житла кожного, таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, право на захист від втручання в особисте і сімейне життя тощо. Соціально-економічні та культурні права і свободи громадян: право приватної власності; право на підприємницьку діяльність; право користуватися об’єктами права державної та комунальної власності; право на освіту; право на працю; право на соціальний захист у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом та ін. Політичні права і свободи громадян: право брати участь в управлінні державними справами; право на свободу об’єднання у політичні партії та громадські організації тощо. Єдність прав і обов’язків громадян. Вільність і рівність усіх людей у своїй гідності і правах. Невідчужуваність і невід’ємність прав і свобод людини.

Вибори, референдум в Україні. Здійснення волевиявлення народу через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії в Україні. Основні засади виборів народних депутатів України. Поняття про референдуми, їх види. Проголошення та призначення Всеукраїнського референдуму.

Верховна рада України (парламент). Верховна Рада – представницький орган державної влади в Україні. Її склад, структура, повноваження і порядок роботи. Народний депутат України – повноважний представник народу України у Верховній Раді України та відповідальний перед ним.

Президент України - глава держави. Обрання Президента України та його повноваження. Припинення повноважень Президента України.

Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади. Відносини між виконавчою владою – Кабінетом Міністрів України і Президентом та Верховною Радою України. Місцеві державні адміністрації – складові системи органів державної виконавчої влади.

Прокуратура.

Правосуддя. Конституційний суд України. Здійснення правосуддя в Україні винятково судами. Система судів в Україні. Основні засади судочинства. Статус суддів, їх незалежність та недоторканість. Вища рада юстиції. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. Склад конституційного Суду України – єдиний орган

конституційної юрисдикції в Україні. Склад Конституційного Суду України. Порядок призначення та строк повноважень його суддів. Повноваження Конституційного Суду України.

Територіальний устрій України. Автономна республіка Крим.

Місцеве самоврядування. Поняття місцевого самоврядування в Україні, його система та повноваження.

Тема 3. Цивільне право і відносини, що ним регулюються

Поняття цивільного права України. Цивільне законодавство. Цивільні правовідносини та їх регулювання. Суб'єкти цивільних правовідносин. Юридичні особи. Об'єкти цивільних правовідносин.

Право власності. Захист права власності.

Поняття, зміст і принципи приватизації.

Цивільно-правові угоди. Поняття, види та формули угод. Договір як різновид угоди. Договірні зобов'язання. Окремі види зобов'язань

Цивільно-правова відповідальність. Поняття та мета цивільно-правової відповідальності. Зобов'язання, що виникають у разі заподіяння шкоди. Цивільно-правова відповідальність неповнолітніх.

Спадкове право. Підстави спадкоємства. Спадкоємство за законом. Спадкоємство за заповітом.

Тема 4. Господарство і право

Поняття господарського права та його роль у регулюванні господарських відносин. Система господарського права. Господарське законодавство, господарські правовідносини. Суб'єкти господарського права. Правове становище господарських організацій. Правове становище підприємств і об'єднань.

Правові основи приватизації державних підприємств. Правове становище кооперативів, господарських товариств, господарських об'єднань. Правовий режим майна господарських організацій. Зобов'язання у господарському праві. Господарський договір. Основні типи та види господарського договору. Зміст і порядок укладання господарських .

Підприємництво в Україні. Законодавство про підприємницьку діяльність. Поняття підприємництва. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності. Державна реєстрація підприємництва. Припинення підприємницької діяльності.

Відповідальність у господарських відносинах . Види відповідальності за порушення господарського законодавства.

Правове регулювання неспроможності, банкрутства суб'єктів підприємницької діяльності.

Правове регулювання окремих галузей господарства. Правове регулювання промисловості. Правове регулювання. Правове регулювання господарських відносин у капітальному будівництві. Правове регулювання господарських відносин у сфері транспорту. Правове регулювання

господарських відносин у сфері транспорту. Правове регулювання господарської діяльності у сільському господарстві.

Правове регулювання господарських відносин у галузі торгівлі, побутового обслуговування та громадського харчування.

Тема 5. Захист господарських прав та інтересів. Розгляд господарських спорів

Загальні положення. Органи, що вирішують господарські спори. Закони, які використовуються при розв'язанні господарських спорів. Доарбітражне врегулювання господарських спорів. Порушення справ у арбітражному суді. Учасники арбітражного процесу. Подання позову. Вирішення господарських спорів.

Тема 6. Праця, закон і ми

Трудовий договір. Право громадян України на працю.

Загальна характеристика трудового права України. Трудовий договір. Робочий час і час відпочинку. Заробітна плата.

Трудова дисципліна. Матеріальна відповідальність робітників і службовців за шкоду, заподіяну підприємству, організації

Охорона праці. Відповідальність підприємства за шкоду, заподіяну працівникові. Розгляд трудових спорів. Особливості правового регулювання трудових відносин в окремих галузях господарства.

Тема 7. Адміністративний проступок і адміністративна відповідальність

Визначення та загальні положення адміністративного права. Поняття та організація державного управління. Роль адміністративного права у регулюванні відносин у сфері державного управління. Поняття адміністративного правопорушення і адміністративної відповідальності.

Адміністративна відповідальність неповнолітніх. Адміністративна відповідальність за господарські правопорушення.

Тема 8. Злочин і покарання

Поняття кримінального права. Загальні положення кримінального права. Злочин та інші правопорушення.

Поняття та підстави кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність неповнолітніх. Обставини, що виключають суспільну небезпеку і протиправність діяння. Необхідна оборона. Затримання злочинця. Крайня необхідність.

Співучасть у злочині. Поняття кримінального покарання. Доцільність, справедливість покарання як один із засобів боротьби зі злочинністю.

Види покарань. Поняття індивідуалізації покарання стосовно особи відповідно до вчинку.

Звільнення від кримінальної відповідальності та від покарання.

Кримінальна відповідальність за господарські злочини.

Тема 9. Правова охорона природи. Охорона природи – невід’ємна умова економічного та соціального розвитку України.

Екологічне право та його роль у регулюванні системи «природа – людина – суспільство». Основні принципи охорони навколишнього середовища.

Знання закону – важлива умова попередження екологічних правопорушень, збереження природи.

Екологізація усього виробничо-господарського – принцип господарювання. Єдність основних прав і обов’язків підприємств щодо охорони навколишнього середовища, раціонального використання земель.

Охорона вод, лісів, надр землі та їх використання. Охорона тваринного світу. Охорона атмосферного повітря від забруднення.

Відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього середовища.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи галузевої економіки і підприємництва»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно-практичні роботи
Розділ 1. Загальні основи галузевої економіки і підприємства			
1.	Підприємство як форма діяльності у умовах ринкової економіки	2	-
2.	Державна підтримка розвитку підприємства і підприємницької діяльності	2	-
Розділ 2. Економічна, фінансова і комерційна діяльність підприємства			
3.	Основи організації управління підприємства	3	-
4.	Кадри підприємств і продуктивність праці	3	-
5.	Виробнича діяльність підприємницьких структур. Ефективність використання виробничих фондів	3	-
6.	Якість робіт на виробництві та економічна ефективність	2	-
7.	Оплата праці	2	-
8.	Підприємство як організаційна основа бізнесу	2	-
9.	Планування підприємницької діяльності	2	-
10.	Фінансова база підприємства. Інноваційна діяльність підприємства	4	-
11.	Фінанси та облік на підприємстві	2	-
Всього годин:		27	-

Тема 1. Підприємство, як форма діяльності в умовах ринкової економіки

Підприємництво і ринок. Сутність підприємництва. Види підприємницької діяльності. Функції підприємництва. Закон України «Про підприємництво».

Організаційно–правові форми підприємництва: індивідуальне володіння, партнерства, корпоративні підприємства.

Об'єднання підприємців. Господарські товариства. Закон України «Про господарські товариства».

Тема 2. Державна підтримка розвитку підприємства і підприємницької діяльності

Національна програма сприяння розвитку підприємства в Україні.

Правові акти про підприємства. Закони України «Про підприємство» «Про державну підтримку малого і середнього підприємства».

Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності. Статут підприємства. Колективний договір.

Господарські товариства: економічні і правові основи їх діяльності.

Холдингові компанії, їх призначення та механізм функціонування.

Розділ II. Економічна, фінансова і комерційна діяльність підприємництва

Тема 3. Основи організації управління підприємством

Поняття і необхідність управління підприємством Три інструменти управління: ієрархія, культура, ринок.

Як вони використовуються в управлінні сучасним підприємством.

Сучасні принципи управління підприємством

Методи управління підприємством.

Організаційні структури управління підприємством.

Шляхи удосконалення підприємств

Тема 4. Кадри підприємства і продуктивність праці

Кадри підприємства, їх склад і структура. Класифікація персоналу підприємства. Кадрова політика та система управління персоналом. Ринок праці, особливості його формування та регулювання.

Фактори, що впливають на зміну професійно кваліфікаційного складу кадрів підприємства. Сучасні методи підготовки кадрів. Служба зайнятості в Україні. Підготовка та перепідготовка кадрів. Удосконалення системи професійно-технічного навчання.

Показники продуктивності праці та методи її вимірювання. Планування продуктивності праці на підприємстві. Організація і нормування праці.

Розрахунки чисельності працюючих на підприємстві.

Тема 5. Виробнича діяльність підприємницьких структур. Ефективність використання виробничих фондів

Виробнича діяльність підприємницьких структур. Технологія виробництва. Технічна безпека виробництва. Показники виробничої діяльності: обсяг випущеної і реалізованої продукції.

Основні фонди будівельної організації і показники їх ефективного використання.

Поняття і класифікація виробничих фондів будівельної організації. Структура основних виробничих фондів.

Облік і оцінка основних фондів.

Показники зношення основних фондів.

Показники руху основних фондів.

Амортизація основних фондів.

Виробнича потужність підприємства організації її зміст і методи визначення

Шляхи підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства, організації.

Тема 6. Якість робіт на виробництві та економічна ефективність

Поняття і показники якості виробництва. Шляхи забезпечення виконання робіт високої якості.

Нормативна та технологічна документація на виготовляємо продукцію. Державні стандарти України (ДСТУ).

Тема 7. Оплата праці в будівельній галузі

Заробітна плата, її економічний зміст форми і системи. Оплата праці. Нові форми оплати праці, бригадний підряд, участь в прибутку.

Планування фонду оплати праці. Державна політика оплати праці.

Тема 8. Підприємство як організаційна основа бізнесу

Підприємство в системи ринкових відносин. Функції підприємства.

Види підприємства Критерії класифікації підприємств. Приватні колективні і державні підприємства.

Акціонерні підприємства, малі середні і великі підприємства.

Тема 9. Планування підприємницької діяльності

Вибір стратегії підприємства. Визначення мети і завдання підприємства Корпоративна стратегія підприємства.

Розробка і обґрунтування виробничої програми підприємства.

Бізнес план, як інструмент – підприємницької діяльності, призначення і структура бізнес плану підприємств.

Тема 10. Фінансова база підприємства. Інноваційна діяльність підприємства

Витрати виробництва. Постійні і змінні витрати виробництва.

Собівартість продукції, її види Показники собівартості продукції Групування витрат що формують собівартість продукції. Калькуляції собівартості продукції за статтями витрат. Джерело зниження собівартості.

Ціна продукції. Види цін. Методи ціноутворення. Розрахунок ціни.

Прибуток підприємства. Валовий, балансовий, та чистий прибуток. Методи розрахунку прибутку

Рентабельність продукції і виробництва. Шляхи підвищення рентабельності

Інновації, їх місце в діяльності сучасного підприємства.

Тема 11. Фінанси та облік

Облік виконаних робіт, наданих послуг та вироблені продукції, грошових потоків. Необхідність обліку. Організація обліку.

Кредити. Види кредитів. Кредитна заборгованість.

Оренда, Лізинг, Орендна плата.

Страховання майна, виробничої діяльності.

**Типова навчальна програма з предмета
«Охорона праці»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно - практичні роботи
1.	Правові та організаційні основи охорони праці	4	-
2.	Правила охорони праці для працівників даної професії	4	-
3.	Основи пожежної безпеки	5	-
4.	Основи електробезпеки	5	-
5.	Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди	6	-
6.	Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках	6	-
Всього годин:		30	-

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Зміст поняття «Охорона праці», соціально-економічне значення охорони праці. Мета і завдання предмета «Охорона праці», обсяг, зміст і порядок його вивчення. Додаткові вимоги щодо вивчення предмета при підготовці робітників для виконання робіт з підвищеною небезпекою.

Основні законодавчі акти з охорони праці: Конституція України, Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів України про працю, Закони України «Про охорону здоров'я населення», «Про пожежну безпеку», «Про обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, що призвело до втрати працездатності», законодавство про охорону природи і навколишнього середовища.

Основні завдання стандартів безпеки праці: зниження і усунення небезпечних та шкідливих виробничих факторів, створення ефективних засобів захисту працюючих. Галузеві стандарти.

Правила внутрішнього трудового розпорядку. Колективний договір, його укладання і виконання. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві, на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок і підлітків. Порядок забезпечення засобами індивідуального та колективного захисту.

Державний та громадський контроль за охороною праці, відомчий контроль. Органи державного нагляду за охороною праці.

Відповідальність за порушення законодавства про працю, правил та інструкцій з охорони праці. Дисциплінарна, адміністративна, матеріальна і кримінальна відповідальність.

Навчання та інструктажі з питань охорони праці. Поняття про виробничий травматизм і профзахворювання. Нещасні випадки, пов'язані з працею на виробництві. Травми невиробничого характеру. Алкоголізм і безпека праці. Профзахворювання і професійні отруєння.

Основні причини травматизму та захворювання на виробництві. Основні заходи запобігання травматизму та захворюванням на виробництві: організаційні, технічні, санітарно-виробничі, медико-профілактичні. Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань.

Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і професійних отруєнь.

Тема 2. Правила охорони праці для працівників даної професії

Загальні питання безпеки праці. Перелік робіт з підвищеною небезпекою, для проведення яких потрібне спеціальне навчання і щорічна перевірка знань з охорони праці. Робота з підвищеною небезпекою в галузі. Вимоги безпеки праці при експлуатації машин, механізмів, обладнання та устаткування, які використовуються живописцем. Зони не безпеки та їх огороження. Світлова та звукова сигналізація. Попереджувальні написи, сигнальні фарбування. Знаки безпеки.

Засоби індивідуального захисту від небезпечних і шкідливих виробничих факторів. Спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту. Захист від шуму, пилу, газу, вібрації, несприятливих метеорологічних умов. Мікроклімат виробничих приміщень. Прилади контролю безпечних умов праці, порядок їх використання.

Обов'язкові для всіх робітників правила та заходи щодо попередження нещасних випадків і аварій. План ліквідації аварій. План евакуації з приміщень під час аварії.

Основні вимоги безпеки праці живописця.

Тема 3. Основи пожежної безпеки

Характерні причини виникнення пожеж: порушення правил використання відкритого вогню і електричної енергії, використання непідготовленої техніки в пожежонебезпечних місцях; порушення правил використання опалювальних систем, електронагрівальних приладів, відсутність захисту від блискавки, дитячі пустощі. Пожежонебезпечні властивості речовин.

Організаційні та технічні протипожежні заходи. Пожежна сигналізація. Горіння речовин і способи його припинення. Умови горіння. Спалах, займання, самозаймання, горіння, тління. Легкозаймисті і горючі рідини. Займисті, важко займисті і незаймисті речовини, матеріали та конструкції. Поняття вогнестійкості.

Вогнегасильні речовини та матеріали: рідина, піна, вуглекислота, пісок, покривала, їх вогнегасильні властивості. Пожежна техніка для захисту об'єктів: пожежні машини, автомобілі та мотопомпи, установки для

пожежогасіння, вогнегасники, ручний пожежний інструмент, їх призначення, будова, використання під час пожежі.

Особливості гасіння пожежі на об'єктах даної професії.

Організація пожежної охорони на об'єктах даної професії.

Тема 4. Основи електробезпеки

Електрика промислова, статична і атмосферна.

Особливості ураження електричним струмом. Вплив електричного струму на організм людини. Електричні травми, їх види. Фактори, що впливають на ступінь ураження людини електрострумом: величина напруги, частота СТРУМУ, звільнення потерпілого від дії електричного струму.

Класифікація виробничих приміщень щодо небезпеки ураження електричним струмом.

Допуск до роботи з електрообладнанням і електрифікованими машинами. Колективні та індивідуальні засоби захисту в електроустановках. Попереджувачі написи, плакати та пристрої, ізолюючі прилади. Занулення та захисне заземлення, їх призначення. Робота з переносними електросвітільниками.

Захист від статичної електрики. Захист будівель та споруд від блискавки. Правила поведінки під час грози.

Тема 5. Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди

Поняття про виробничу санітарію як систему організаційних, гігієнічних та санітарно-технічних заходів. Шкідливі виробничі фактори (шум, вібрація, іонізуючі випромінювання тощо). Основні шкідливі речовини, їх вплив на організм людини. Лікувально-профілактичне харчування.

Фізіологія праці. Чергування праці і відпочинку. Виробнича гімнастика. Дотримання норм підймання і переміщення важких речей неповнолітніми і жінками.

Основні гігієнічні особливості праці даної професії.

Вимоги до опалення, вентиляції та кондиціонування повітря у виробничих, навчальних та побутових приміщеннях. Правила експлуатації опалення та вентиляції. Види освітлення. Природне освітлення, штучне освітлення: робоче та аварійне. Правила експлуатації освітлення.

Санітарно-побутове забезпечення працюючих.

Щорічні медичні огляди неповнолітніх та осіб до 21 року.

Тема 6. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках

Стислі основи анатомії людини. Послідовність, принципи та засоби надання першої допомоги. Дії у важких випадках.

Основні принципи надання першої допомоги: правильність, доцільність дії, швидкість, рішучість, спокій.

Засоби надання першої допомоги. Медична аптечка, її склад, призначення, правила користування.

Перша допомога при запорошуванні очей, пораненнях, вивихах, переломах.

Припинення кровотечі з рани, носа, вуха, легенів, стравоходу.

Надання першої допомоги при знепритомнінні, шоку, тепловому та сонячному ударах, опіку, обмороженні.

Ознаки отруєння і перша допомога потерпілому. Способи надання допомоги при отруєнні чадним газом, алкоголем, ніотином.

Правила надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Оживлення. Способи штучного дихання, положення потерпілого і дії особи, яка надає допомогу. Непрямий масаж серця. Порядок одночасного виконання масажу серця та штучного дихання.

Транспортування потерпілого. Підготовка потерпілого до транспортування. Вимоги до транспортних засобів.

**Типова навчальна програма з предмета
«Матеріалознавство»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Вступ	2	-
2.	Матеріали для рисунка	4	-
3.	Матеріали для живопису	10	-
4.	Основи та ґрунти для живописних робіт	10	2
5.	Фарби, пігменти, барвники	10	2
6.	Зв'язуючі речовини	8	1
7.	Розчинники. Лаки та смоли	6	1
8.	Допоміжні матеріали	5	1
Всього годин:		55	7

Тема 1. Вступ

Мета і завдання предмета. Природні речовини та їх використання для виготовлення матеріалів, що застосовуються для живописних робіт.

Класифікація матеріалів, їх призначення та вплив на якість живописних робіт. Ознайомлення зі змістом програми предмета «Матеріалознавство».

Тема 2. Матеріали для рисунка

Історичний огляд застосування матеріалів для малюнка. Технологія їх виробництва. Характерні властивості різних матеріалів (графіт, вугілля, туш, сангіна, соус, пастель...). Матеріали для захисту малюнка від зовнішніх впливів.

Тема 3. Матеріали для живопису

Історичний огляд застосування матеріалів для живописних робіт. Технологія їх виробництва і основні складові художніх фарб. Характерні властивості різних видів фарб (акварель, гуаш, темпера, олійні фарби).

Основні вимоги до їх якості. Стійкість до впливів навколишнього середовища.

Тема 4. Основи та ґрунти для живописних робіт

Матеріали, які використовуються для основ живописних робіт (дерево, ДСП, ДВП, полотно, картон, папір, скло...). Підготовка основ до роботи. Ґрунти. Класифікація ґрунтів, їх склад, рецептура та приготування. Пластифікатори. Технічні правила нанесення ґрунтів.

Лабораторно-практичні роботи

1. Підготовка основи під ґрунт.
2. Приготування ґрунту.

Тема 5. Фарби, пігменти, барвники

Види фарб та пігментів за колірними групами. Білі пігменти, чорні, червоні, жовті, зелені, фіолетові, сині та коричневі. Металічні пігменти (алюмінієві та бронзові порошки). Природні та штучні пігменти, їх властивості та якість.

Барвники, їх властивості та застосування. Їх відмінність від пігментів.

Лабораторно-практичні роботи

1. Виготовлення фарб з природних пігментів.
2. Виготовлення фарб з штучних пігментів

Тема 6. Зв'язуючі речовини

Призначення та класифікація зв'язуючих матеріалів. Олії, їх отримання, склад та класифікація. Оліфи, їх призначення та приготування. Натуральні, напівнатуральні, штучні (синтетичні) оліфи.

Загальні відомості про клеї. Клеї природного та штучного походження. Їх склад, властивості та застосування. Способи приготування клеїв різних видів, та умови їх зберігання.

Мінеральні зв'язуючі матеріали. Правила їх зберігання.

Лабораторно-практична робота

Приготування клеїв різних видів

Тема 7. Розчинники. Лаки та смоли

Розчинники. Класифікація, способи отримання та застосування (скипидар, уайт-спірит, ацетон, газ)

Класифікація, властивості застосування лаків. Лаки, як зв'язуюча речовина для живопису. Лаки, як покривний матеріал. Способи лакування.

Смоли. Класифікація смол, їх отримання та застосування.

Вимоги техніки безпеки під час роботи з лаками та розчинниками.

Лабораторно-практична робота

Розрахунок витрат лаку для лакування виробу заданого розміру.

Тема 8. Допоміжні матеріали

Наповнювачі. Шпаклівки. Сикативи.

Миючі та змиваючі засоби. Матеріали, що застосовуються при підготовці поверхні для живописних робіт. Матеріали для шліфування (пемза, наждачний папір)

Лабораторно-практична робота

Розрахунок матеріалу для підготовки поверхні заданого розміру для живописних робіт.

Типова навчальна програма з предмета «Перспектива»

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Вступ	2	-
2.	Предмет перспективи. Види перспективи	2	-
3.	Елементи перспективного зображення	4	-
4.	Побудова перспектив предметів за прямокутними проекціями	10	8
5.	Перспектива плоских геометричних фігур	8	6
6.	Перспектива арок та аркад	12	8
7.	Перспектива тіней	12	10
8.	Перспектива інтер'єру	12	10
9.	Перспектива паркету	8	6
10	Перспектива відображення у воді	10	8
Всього годин:		80	56

Тема 1. Вступ

Матеріально-технічне забезпечення вивчення предмета перспективи. Посібники з перспективи. Історичний екскурс з розвитку перспективи. Початок перспективи як науки та основні етапи її становлення. Видатні вчені та художники, які займалися проблемами перспективи. Новий розділ перспективи: стерео перспектива.

Тема 2. Предмет перспективи, види перспективи

Визначення перспективи як науки. Види перспективи: лінійна, повітряна, ілюзорна, кіноперспективна та військова. Їх визначення. Підвиди лінійної перспективи:

- лінійна;
- панорамна;
- плафонна;
- рельєфна.

Тема 3. Елементи перспективного зображення

Позначення в перспективі. Визначення елементів та термінів перспективного зображення. Схематична будова ока. Конус зору. Визначення полів зору. Кут зору за шириною та висотою. Оптимальний вибір зорової відстані.

Тема 4. Побудова перспектив предметів за прямокутними проекціями

Види проектування. Центральне та паралельне проектування. Фронтальна (фасад) та горизонтальна (план) проекція зображувального предмета. Способи побудови перспектив за прямокутними проекціями:

- спосіб «архітектора»;
- радіальний спосіб;
- спосіб суміщених висот;
- спосіб перспективної сітки.

Спосіб «архітектора». Загальні положення. Визначення головної точки зору. Побудова точок сходу (f) та оптимальне положення лінії горизонту (h). Алгоритм рішення задач з перспективи способом «архітектора». Рішення задач. Радіальний спосіб. Загальні положення.

Лабораторно-практичні роботи

1. Побудова перспектив по прямокутних проекціях способом архітектора.
2. Побудова перспектив по прямокутних проекціях радіальним способом.
3. Побудова перспектив по прямокутних проекціях способом суміщених висот.
4. Побудова перспектив по прямокутних проекціях способом перспективної сітки.

Тема 5. Перспектива плоских геометричних фігур

Центральна перспектива при побудові плоских геометричних фігур. Схематична побудова кола в перспективі. Побудова перспектив предметів комбінованої форми. Контрольна робота.

Практична робота

Побудова кола в перспективі.

Тема 6. Перспектива арок та аркад

Центральна та кутова перспектива побудови арок та аркад.

Практична робота

Центральна побудова арки.

Тема 7. Перспектива тіней

Побудова перспективи тіней. Загальні положення. Види освітлення. Природне та штучне освітлення. Власні та падаючі тіні. Рішення задач. Побудова перспективи тіней (власних та падаючих) тіл обертання.

Практичні роботи

1. Побудова перспективи власної та падаючої тіні геометричних предметів при природному освітленні.
2. Побудова перспективи власної та падаючої тіні геометричних предметів при штучному освітленні.

Тема 8. Перспектива інтер'єру

Побудова інтер'єру способом визначення точки віддалення. Фронтальна (розгортка стін) та горизонтальна (план) проекції зображувального інтер'єру. Центральна та кутова перспектива побудови інтер'єру.

Практичні роботи

1. Побудова центральної перспективи інтер'єру.
2. Побудова кутової перспективи інтер'єру.

Тема 9. Перспектива паркету

Побудова перспективи паркету. Загальні положення. (F). Центральна та кутова перспектива побудови паркету.

Практична робота

Побудова центральної перспективи паркету.

Тема 10. Перспектива відображення у воді

Загальні положення побудови перспективи відображення у воді. Схематична побудова основних варіантів відображення у воді. Рішення задач.

Практична робота

Побудова одного із варіантів перспективи відображення у воді.

**Типова навчальна програма з предмета
«Технологія виконання художніх робіт»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Вступ	2	-
2.	Монотипія	4	2
3.	Витинанки	6	4
4.	Аплікація	8	6
5.	Техніки виконання рисунка	8	6
6.	Техніки акварельного живопису	8	6
7.	Гуашний та темперний живопис	10	6
8.	Декоративні народні розписи	16	12
Всього годин:		62	42

Тема 1. Вступ

Ознайомлення з предметом. Навчально-виховне завдання і структура курсу. Мета та її кінцевий результат. Інструменти та пристрої для виконання робіт з спеціальної технології. Мистецтво, його поява та розвиток. Поділ мистецтва на види: рисунок, живопис, графіка, скульптура, декоративне мистецтво.

Тема 2. Монотипія

Технологія виконання монотипії. Виконання монотипії акварельними і гуашевими фарбами. Ознайомлення з технікою виконання монотипії олійними та топографічними фарбами.

Лабораторно-практична робота

Практичне виконання монотипії з використанням допоміжних матеріалів.

Тема 3. Витинанки

Історичні відомості про походження і еволюцію розвитку техніки витинанок. Матеріали та інструменти для виконання витинанок. Види витинанок. Технологія виконання витинанок. Технологія виконання трафарету.

Лабораторно-практична робота

Практичне виконання витинанок різними техніками.

Тема 4. Аплікація

Історичні відомості про виникнення аплікації. Інструменти та матеріали. Види аплікації. Техніки виконання аплікації із різних матеріалів: (папір, шкіра, тканина, нитки, солома). Площинна аплікація.

Лабораторно-практична робота

Виконання аплікації з паперу і тканини.

Тема 5. Техніки виконання рисунка

Технологія виробництва і характерні властивості різних матеріалів для рисунка (вугіль, туш, сангіна, соус, пастель, свічка). Матеріали для підготовки основи під рисунок і його захист від зовнішнього впливу. Види паперу і типи олівців. Показ зразків робіт, виконаних різними матеріалами. Обладнання і реквізит для рисунку: мольберт, гіпсові моделі, предмети для натюрморту. Тон в рисунку, типи штрихування. Тональне виявлення об'єму різними видами матеріалів.

Лабораторно-практична робота

Практичне виконання рисунка однією із технік.

Тема 6. Техніка акварельного живопису

Види живопису: станковий, монументальний, декоративний. Тематика станкового живопису: історичний, батальний, пейзаж, натюрморт, портрет. Типи акварельного живопису. Інструменти та матеріали для акварельного живопису. Різні техніки письма акварельними фарбами: «по сухому», «по мокрому», «аля-пріма». Екскурсія в музей образотворчого мистецтва.

Лабораторно-практичні роботи

1. Виконання практичної роботи технікою відмивка.
2. Виконання практичної роботи технікою аляпріма.

Тема 7. Гуашний та темперний живопис

Особливості роботи гуашевими та темперними фарбами, зміна кольору при висиханні. Використання цих фарб для роботи на великих площинах і для монументальних творів. Властивості і назва кольорів гуаші і темпері.

Лабораторно-практичні роботи

1. Виконання практичної роботи технікою темперний живопис на ДВП.
2. Виконання практичної роботи технікою гуашевий живопис на картоні.

Тема 8. Декоративні народні розписи

Загальні відомості про походження декоративного народного розпису. Характеристика петриківського, київського, опішнянського, гуцульського і яворівського розпису. Ознайомлення із технологією виконання опішнянського, гуцульського і яворівського розпису.

Лабораторно-практичні роботи

1. Виконання вправ декоративного народного розпису
2. Виконання розпису виробу

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи композиції»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Основи кольорознавства	8	6
2.	Закони творення композиції	2	-
3.	Правила, прийоми та засоби композиції	2	-
4.	Рівновага	4	3
5.	Статика. Динаміка	8	6
6.	Симетрія. Асиметрія	8	6
7.	Ритм	8	6
8.	Контраст. Ньюанс	8	6
9.	Акцент	6	5
10.	Стилізація в композиції	10	8
11.	Орнамент. Творення орнаменту за мотивами	10	8
Всього годин:		74	54

Тема 1. Основи кольорознавства

Поняття про колір. Спектральне коло. Основні групи кольорів: хроматичні і ахроматичні. Теплі і холодні кольори сонячного спектру. Кольоровий контраст (протилежні кольори). Основні і додаткові (похідні) кольори. Основні характеристики кольору (кольоровий відтінок, насиченість, світло). Кольорова гама. Колорит. Техніка монотипії (кольорові асоціації).

Практична робота

Виконання спектрального кола.

Тема 2. Закони творення композиції

Поняття про композицію та її складові частини: гармонійність, співрозмірність, цілісність форми. Структура, тектоніка в композиції. Психофізична дія форм, ліній, кольору. Види композиції: замкнута, відкрита, стрічкова, фризова, раппортна. Типи композицій: площинна, об'ємно-площинна, просторова, комбінована.

Тема 3. Правила, прийоми та засоби композиції

Основні прийоми та засоби творення фронтальної композиції. Поняття про композиційний центр.

Тема 4. Рівновага

Рівновага в композиції. Баланс елементів форми. Співвідношення кольору і маси.

Практична робота

Виконання практичної роботи в «рівновага» в ахроматичних тонах.

Тема 5. Статика. Динаміка

Стан спокою, рівновага форми, стійкість в композиції.

Зорове сприйняття руху. Прийоми передачі руху в композиції. Рух до центру.

Практичні роботи

1. Виконання практичної роботи «статика» в чорно-білій гамі.
2. Виконання практичної роботи «динаміка» в чорно-білій гамі.

Тема 6. Симетрія. Асиметрія

Принципи організації композиції, відносно площини, осі або центру. Основні властивості симетричних і асиметричних композицій, область їх застосування. Види симетрії: дзеркальна, осьова, центрова (гвинтова).

Практична робота

Виконання практичних робіт симетричних і асиметричних композицій.

Тема 7. Ритм

Ритмічне чергування елементів композиції. Прийоми побудови рапортної композиції (площинної): просте повторення, дзеркальне з поворотом на 180^0 , дзеркальне зі зміщенням по осях, ритмічне повторення з різними інтервалами $1/2$, $1/3$, накладання форм, прозоре і не прозоре. Стрічковий та площинний рапорт.

Практичні роботи

1. Побудова рапортної композиції в стрічці.
2. Побудова рапортної композиції на площині.

Тема 8. Контраст. Ньюанс

Закон контрасту. Контраст та ньюанс як засоби досягнення художньої виразності. Види контрасту та ньюансу, яку роль вони відіграють у композиції. Властивості контрасту: збільшувати, зменшувати, привертати, скеровувати, створювати різноманітні настрої. Контраст та ньюанс у кольорі.

Практичні роботи

1. Вправа на співставлення контрастних форм, розмірів, фактур.
2. Вправа на застосування ньюансних та контрастних кольорів.
3. Організація площини за допомогою кольорових контрастних та ньюансних елементів. Виконати композицію в колі.

Тема 9. Акцент

Акцент, як засіб привернення уваги до головного в композиції. Прийоми виявлення акценту.

Практична робота

Побудова композиції з вираженням акцентом.

Тема 10. Стилiзацiя в композицiї

Пластичне перетворення мотивiв рослинного i тваринного свiту в декоративний образ. Спрощення зображення з урахуванням рацiонального використання технологiчних властивостей матерiалу. Тематична композицiя.

Практичнi роботи

1. Виконання стилiзацiї рослинних елементiв.
2. Виконання стилiзацiї тваринного свiту.
3. Виконання тематичної композицiї iз використанням стилiзованого рослинного i тваринного свiту.

Тема 11. Орнамент. Творення орнаменту за мотивами

Основнi види орнаменту. Структура побудови стрiчкового i замкнутого орнаменту. Творення орнаменту за мотивами: геометричний, рослинний, анімалiстичний, комбiнований.

Практичнi роботи

1. Практичне виконання орнаменту за геометричними мотивами.
2. Практичне виконання орнаменту за рослинними мотивами.
3. Практичне виконання комбiнованого орнаменту.

Типова навчальна програма з предмета «Рисунок»

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Вступ	2	-
2.	Підготовчі вправи	8	8
3.	Зображення об'ємних геометричних тіл	26	24
4.	Малюнок натюрморту з геометричних тіл	10	10
5.	Зображення гіпсового предмета складної геометричної форми (амфора)	8	8
6.	Натюрморт з предметів побуту на основі простих геометричних форм (глек, яблуко)	10	10
7.	Малюнок гіпсових орнаментальних моделей (два завдання: трилисник, лотос)	17	15
8.	Малюнок драперії	6	6
9.	Натюрморт з побутових предметів з драперією	14	13
10.	Виконання начерків побутових предметів	6	6
11.	Натюрморт з побутових предметів різної світлоти	16	15
12.	Зображення меблів у просторі	14	14
13.	Виконання начерків форм рослинного світу	9	8
Всього годин:		146	137

Тема 1. Вступ

Загальні відомості про рисунок, його мета і завдання. Ознайомлення з програмою «Рисунок». Матеріали та інструменти для рисунку. Рисунок – основа образотворчого мистецтва.

Тема 2. Підготовчі вправи

Тренування руки та ока, навички роботи олівцем. Рисунок ліній різної форми, замкнутих прямолінійних фігур, кола, овалу, еліпса. Ділення плоских фігур на рівні частини на око від руки, без будь-яких допоміжних засобів. Побудова геометричних фігур.

Штрихування, вивчення форми штриха і способи його нанесення. Закономірність розташування світла та тіней, їх градація в рисунку.

Ознайомлення з елементами перспективи, лінійна і повітряна перспективи, закономірності їх побудови. Точка сходу горизонтальних паралельних прямих на лінії горизонту. Уточнення пропорцій частин рисунка із застосуванням основних законів лінійної перспективи.

Практичні роботи

1. Проведення паралельних ліній від руки.

2. Поділ відрізка на рівні частини.
3. Побудова плоских геометричних фігур.
4. Виконання тональної шкали.
5. Побудова каркасних геометричних фігур.

Тема 3. Зображення об'ємних геометричних тіл

Просторове зображення об'ємних геометричних тіл: куб, піраміда, циліндр, конус, призма, куля. Залежність проекції від лінії горизонту і предметної площини. Визначення композиційного розміщення зображення на аркуші. Загальні образи видимих і невидимих площин. Застосувати метод визначення розмірів візуванням.

Практична робота

Зображення об'ємних геометричних тіл.

Тема 4. Малюнок натюрморту з геометричних тіл

Компоновка груп предметів. Побудова загальної великої форми. Побудова предметів з урахуванням предметної площини і лінії горизонту. Пропорціональні співвідношення предметів. Виявлення об'єму. Вивчення світлотіней на предметах.

Практична робота

Малюнок натюрморту з геометричних тіл.

Тема 5. Зображення гіпсового предмета складної геометричної форми (Амфора)

Побудова загальної форми предмета. Визначення пропорціональних співвідношень частин предмета. Передати перспективні зміни і виявити світлотінію об'єму та форми. Вибір способів відтінення: оцінка тональності, тон предмета і тло.

Практична робота

Зображення гіпсового предмета складної геометричної форми (Амфора).

Тема 6. Натюрморт з предметів побуту на основі простих геометричних форм (глек, яблуко)

Натюрморт складається з різних предметів на темному або світлому тлі і різних за розмірами. Вивчення форми, пропорцій, положення кожного предмета в просторі.

Практична робота

Натюрморт з предметів побуту на основі простих геометричних форм (глек, яблуко).

Тема 7. Малюнок гіпсових орнаментальних моделей (два завдання: трилисник, лотос)

Зображення простої або складної за побудовою гіпсової розетки. Поняття про симетрію, ритм орнаменту, його рух, пропорції і побудову характерних вузлів. Визначення тональності кожної деталі зберігаючи цілісність зображення.

Практична робота

Малюнок гіпсових орнаментальних моделей (два завдання: трилисник, лотос).

Тема 8. Малюнок драперії

Передача характеру складок тканини закріпленої в одній, двох точках, передача фактури різних тканин. Тональне вирішення об'єму складок, визначення світлотіньових переходів, виявлення рефлексів, порівняння власних та падаючих тіней.

Практична робота

Малюнок драперії.

Тема 9. Натюрморт з побутових предметів з драперією

Натюрморт складається з предметів різних за тоном та формою на тлі драперії. Вивчення форми, пропорцій, положення кожного предмета в просторі.

Тональне вирішення об'єму складок, визначення світлотіньових переходів, виявлення рефлексів, порівняння власних та падаючих тіней.

Натюрморт складений з кількох предметів різного матеріалу та форм на тлі темних або світлих драперій. Вивчення положення кожного предмета в просторі. Прорисовка предметів натюрмарту пластичними виразними лініями з передачею тональних співвідношень.

Практична робота:

1. Натюрморт з побутових предметів з драперією

Тема 10. Виконання начерків побутових предметів

Виявлення особливостей форми різних предметів. Вдосконалення техніки виконання начерків. Пророблення основних, характерних деталей предметів. Способи передачі матеріальності та фактури.

Практична робота:

1. Виконання начерків побутових предметів

Тема 11. Натюрморт з побутових предметів різної світлоти та фактури (матеріалу: кераміка, скло, дерево)

Вдосконалення навиків при виконанні натюрмарту простої форми з побутових предметів. Закріплення вимог щодо поетапності виконання роботи. Аналіз форми побутових предметів. Акцент на спільності з формою простих геометричних фігур. Аналіз форми драперії.

Практична робота

Натюрморт з побутових предметів різної світлоти та фактури (матеріалу: кераміка, скло, дерево).

Тема 12. Зображення меблів у просторі

Рисунок табурета або стільця. Вивчення законів перспективного скорочення предмета, який має комбіновану форму. Натура може бути вище або нижче лінії горизонту. Визначити положення конструкції в просторі, напрям горизонтальних ліній, точку їх сходу. Передати форму за допомогою штриховки.

Практична робота

Зображення меблів у просторі.

Тема 13. Виконання начерків форм рослинного світу

Вивчення особливостей рослинних елементів. Передача засобами лінії, тону основних характеристик. Збагачення технічних навичок. Аналіз різноманітних форм, фактури, тонових характеристик рослинних елементів. Цілісність бачення. Узагальнення.

Практична робота

Виконання начерків форм рослинного світу.

**Типова навчальна програма з предмета
«Живопис»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Вступне заняття. Загальні відомості про живопис. Матеріали для живопису	2	-
2.	Змішування кольорів	4	3
3.	Простий натюрморт (геометричні фігури або предмети побуту). Техніка виконання гризайль.	16	16
4.	Нескладний натюрморт з предметів із чистим та яскравим забарвленням (техніка виконання акварель)	24	24
5.	Натюрморт з яскраво вираженими кольоровими рефlekсами (техніка виконання акварель)	40	40
6.	Натюрморт із чистим одноколірним забарвленням, тепла або холодна гама (техніка виконання акварель)	40	40
7.	Замальовки гілок різних порід дерев на пленері (техніка виконання акварель)	20	20
Всього годин:		146	143

Тема 1. Вступне заняття. Загальні відомості про живопис. Матеріали для живопису

Загальні відомості про малярство. Природа світла і кольору. Основні властивості кольору. Види малярства: натюрморт, пейзаж, портрет. Матеріали для малярства: акварель, гуаш, темпера, олія, акрил. Пензлі: білячі, колонкові, щетинні, штучні.

Тема 2. Змішування кольорів

Механічне та оптичне змішування кольорів.

Практичні роботи

1. Механічне змішування кольорів.
2. Оптичне змішування кольорів.

Тема 3. Простий натюрморт (геометричні фігури або предмети побуту). Техніка виконання гризайль

Техніки виконання гризайль. Композиційне вирішення, визначення основного і другорядного. Об'ємно-пластична і світлотлотна градація форм (від світлого до темного). Вироблення практичних вмінь і навиків роботи акварельними фарбами.

Практична робота

Простий натюрморт (геометричні фігури або предмети побуту) в техніці гризайль.

Тема 4. Нескладний натюрморт з предметів із чистим та ясним забарвленням (техніка виконання акварель)

Композиційне розміщення, виконання малюнка під живопис. Гармонійне поєднання кольорів постановки (не менше трьох), різних по кольоровому відтінку, світлості та насиченості. Виконується на акварельному папері $\frac{1}{2}$ або $\frac{1}{4}$ листа паперу.

Практична робота

Нескладний натюрморт з предметів із чистим та ясним забарвленням в техніці виконання акварель.

Тема 5. Натюрморт з яскраво вираженими кольоровими рефlekсами (техніка виконання акварель)

Композиційне вирішення, виконання малюнка, пошук пластичного вирішення постановки. Взаємодія кольорових плям між собою. Ліплення форми предметів кольором вдосконалення практичних вмінь роботи акварельними фарбами.

Практична робота

Натюрморт з яскраво вираженими кольоровими рефlekсами в техніці виконання акварель.

Тема 6. Натюрморт із чистим одноколірним забарвленням, тепла або холодна гама (техніка виконання акварель)

Композиційне розміщення, виконання малюнка на заданому форматі. Об'ємно-пластична і тонально-кольорова передача. Передача характеру освітлення, тіні та середовища. Приведення зображення до цілісності та єдності в просторі.

Рефлекси та бліки і їх зв'язок.

Практична робота

Натюрморт із чистим одноколірним забарвленням, тепла або холодна гама в техніці виконання акварель.

Тема 7. Замальовки гілок різних порід дерев на пленері (техніка виконання акварель)

Замальовки гілок різних порід дерев. Вивчення форми листків різних дерев, їх кольорових відношень та фактури. Замальовки проводити в два етапи весняно-літній та осінній, щоб відтворити кольорову різницю між листками та їх формою.

Практична робота

Замальовки гілок різних порід дерев на пленері в техніці виконання акварель.

Типова навчальна програма з виробничого навчання

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 2-го розряду

№ з/п	Тема	Кількість годин
I. Виробниче навчання		
1.	Вступ. Охорона праці в навчальних майстернях	4
2.	Екскурсія в художні музеї міста	6
3.	Основи кольорознавства (змішування кольорів)	12
4.	Вивчення прийомів роботи пензлями, пером та аерографом. Підготовка фарб	12
5.	Імітація матеріалів	12
6.	Монотипія	18
7.	Стилізація рослин і тварин, складання орнаментів	32
8.	Гризайль (акварельний живопис)	62
9.	Темперний живопис	62
10.	Пастельний живопис	62
Всього годин:		282
II. Виробнича практика		
1.	Ознайомлення з підприємством. Інструктаж з охорони праці	7
2.	Самостійне виконання робіт живописця складністю 2-го розряду	343
	Кваліфікаційна пробна робота	
Всього годин:		350
Разом:		632

I. Виробниче навчання

Тема 1. Вступ. Охорона праці в навчальних майстернях

Навчально-виховні завдання курсу.

Ознайомлення учнів (слухачів) з навчальною майстернею та робочим місцем. Ознайомлення з режимом роботи, форми організації праці і правилами внутрішнього розпорядку в навчальних майстернях. Правила і норми безпеки праці в навчальних майстернях. Вимоги до обладнання та інструментів.

Пожежна безпека. Правила поведінки учнів при пожежі.

Основні правила і норми електробезпеки. Правила користування електронагрівальними приладами і електроінструментами.

Надання першої допомоги.

Тема 2. Екскурсія в художні музеї міста

Навчально-виховні завдання екскурсії.

Ознайомлення з художніми музеями міста, експонатами, які виставлені в музеях.

Відвідування спеціального підприємства. Ознайомлення з роботою підприємства, продукцією, яку випускає підприємство.

Ознайомлення із структурою і основним обладнанням підприємства, виробничим планом, з системою підготовки робочих кадрів. Ознайомлення із системою підвищення кваліфікації.

Узагальнення результатів екскурсії.

Тема 3. Основи кольорознавства (змішування кольорів)

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця.

Ознайомлення з матеріалами та інструментами. Вивчення правил роботи над змішуванням кольорів (ахроматична та хроматична гамма).

Вправи

Виконання розтяжки хроматичними тонами. Виконання розтяжки ахроматичними тонами. Виявлення помилок та методи їх виправлення. При виконанні кольорового спектру та його виконання на папері. Вивчення правил змішування та утворення нових кольорів, техніка накладення кольорів.

Закріплення і вдосконалення навиків нанесення фарби під час виконання кольорових розтяжок та кольорового спектру.

Тема 4. Вивчення прийомів роботи пензлем, пером та аерографом **Підготовка фарб**

Інструктаж за змістом занять. Організація робочого місця і вимоги охорони праці.

Вправи

Ознайомлення з матеріалами, прийомами розведення фарб, їх порціями при утворенні кольору. Розведення фарб і підготовка їх до роботи. Ознайомлення з видами пензлів, пер, правила їх підбору. прийомів роботи ними.

Вивчення способів нанесення фарби пензлями та перами.

Робота з аерографом, нанесення рисунка аерографом.

Тема 5. Імітація матеріалів

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця.

Ознайомлення з матеріалами та інструментами для роботи над завданнями.

Вправи

Виконання імітації під камінь. Основні прийоми виконання даної імітації.

Виконання імітації під дерево. Вивчення методів роботи над переданням фактури та текстури дерева. Вивчення техніки виконання заданої імітації під дерево.

Виконання імітації під тканини. Види тканин. Способи імітації тканини. Фарби та кольори, які можна використовувати для імітації під тканини.

Імітація під пластмасу та шкіру. Методи виконання даної теми. Кольорова гама для виконання імітації.

Закріплення і вдосконалення навиків при виконанні імітації. Вдосконалення вправ з даної теми.

Тема 6. Монотипія

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця.

Ознайомлення з матеріалами та інструментами.

Вправи

Робота з пластиліном та палітрою.

Робота пензликами при виконанні монотипії.

Виконання монотипії.

Тема 7. Стилізація рослин і тварин, складання орнаментів

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця.

Вправи

Ознайомлення з матеріалами та інструментами.

Стилізація рослин. Вибір рослин для стилізації.

Виконання ескізів методом графічного зображення та спрощення.

Перенесення кращих ескізів на робочий формат.

Стилізація тварин. Виконання ескізів. Робота над кращими ескізами на робочому форматі. Робота над орнаментом з стилізованих тварин. Підбір кольорової гамми.

Тема 8. Гризайль (акварельний живопис)

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця.

Ознайомлення з матеріалами, інструментами та технікою виконання.

Вправи

Побудова натюрморту олівцем. Виконання фарбами (акварель). Опоряджувальні роботи.

Тема 9. Темперний живопис

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця.

Ознайомлення з матеріалами та інструментом. Послідовність виконання темперного живопису.

Вправи

Побудова натюрморту з 2-х, 3-х предметів, з кольоровою драперією.

Декоративне вирішення. Опоряджувальні роботи.

Тема 10. Пастельний живопис

Інструктаж за змістом занять, організація робочого місця.

Ознайомлення з матеріалами та інструментом. Послідовність виконання пастельного живопису.

Вправи

Побудова натюрморту з декількох предметів та квітами.

Закріплення пастелі на основі. Опоряджувальні роботи.

II. Виробнича практика

Тема 1. Ознайомлення з підприємством. Інструктаж з охорони праці

Інструктаж з охорони праці і пожежної безпеки (проводить інженер з охорони праці підприємства). Інструктаж безпосередньо на робочому місці.

Ознайомлення з роботою підприємства, правилами внутрішнього розпорядку, структурою підприємства, обсягами виробництва, обладнанням та інструментом, організацією планування праці і контролю якості робіт на виробничий ділянці, у бригаді, на робочому місці.

Тема 2. Самостійне виконання робіт живописця 2-го розряду

Самостійне виконання робіт на робочому місці живописцем 2-го розряду у відповідності до вимог кваліфікаційної характеристики з дотриманням норм безпеки праці та пожежної безпеки.

За час виробничої практики учні повинні навчатися самостійно виконувати роботу з професії на робочих місцях згідно кваліфікаційної характеристики, використовуючи передову технологію та наукову організацію праці.

Примітка. Детальна програма виробничої практики розробляється кожним навчальним закладом окремо із урахуванням сучасних технологій, новітніх устаткувань та матеріалів, умов виробництва, за погодженням з підприємствами-замовниками кадрів та затверджується в установленому порядку.

Кваліфікаційна пробна робота

Приклади робіт

- Роботи з вправами виконаними пензлями, пером та аерографом.
- Таблиці кольорових розтяжок в ахроматичній та хроматичній гамі.
- Таблиці на змішування кольорів, кольоровий спектр.
- Таблиці імітації тканини і шкіри.
- Таблиці імітації каменю і пластмаси.
- Таблиці імітації дерева.
- Роботи виконані технікою монотипія, моноаква, монотуш.
- Таблиці з послідовною стилізацією рослин і тварин.
- Таблиці з орнаментами з рослинних та тваринних елементів.
- Роботи виконані технікою гризайль (акварельний живопис).
- Роботи виконані технікою темперний живопис (натюрморт з 2-х, 3-х предметів з кольоровою драперією)
 - Роботи виконані технікою пастельний живопис (натюрморт з декількох предметів з квітами).
 - Роботи етюдів букету квітів виконані в техніці акварельний живопис.
 - Роботи виконані технікою акварельний живопис. Натюрморт з декількох предметів та квітами.
 - Роботи виконані технікою темперний живопис, декоративне рішення.

КРИТЕРІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ АТЕСТАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 2-го розряду

ЗНАЄ, РОЗУМІЄ:

- інструменти та пристрої для виконання живописних робіт;
- прийоми роботи пензлями і перами;
- змішування фарб;
- види мистецтв;
- технологію виконання монотипії;
- історичні відомості про походження і еволюцію розвитку технік витинанок;
- види витинанок;
- види аплікацій;
- технологію виробництва і характерні властивості різних матеріалів для рисунка;
- види живопису;
- жанри живопису;
- технологію виконання акварельного, гуашевого, темперного живопису;
- основи композиції;
- загальні відомості про походження народного декоративного розпису;

ВМІЄ:

- організовувати робоче місце;
- виконувати монотипії акварельними і гуашевими фарбами;
- виконувати різні види витинанок;
- виконувати аплікацію з різних матеріалів;
- виконувати акварельний живопис техніками «по сухому» і «по мокрому»;
- виконувати темперний живопис;
- виконувати гуашевий живопис;
- виконувати пастельний живопис.

Перелік основних обов'язкових засобів навчання

№ з/п	Найменування	Кількість на навчальну групу з 15 учнів		Примітка
		Для індивідуального користування	Для групового користування	
Інструмент				
1.	Олівці різної твердості “Т” і “М” – вітчизняного виробництва “Н” і “В” – імпортного виробництва	комплект		
2.	Кнопки	1 упаковка		
3.	Затискачі	4		
4.	Лінійки дерев’яні та металеві	2		
5.	Кутники	1		
6.	Циркулі	1		
7.	Лекало	комплект		
8.	Рейсфедер лінійний	1		
9.	Рapidограф	-	8	
10.	Аерограф	-	8	
11.	Мастихін	1		
12.	Ножиці	1		
13.	Ножик - різак	1		
14.	Писачок	1		
15.	Праска	-	5	
16.	Спринцівка	-	5	
17.	Ліноліумні різці № 1,2,3,5.	комплект		
18.	Фотовалик	-	1	
19.	Флейц	-	5	
20.	Пензлі плоскі (щетина, білка) № 1-8 Круглі (білка, колонок) № 1-5 Котятчі	комплект комплект комплект		
Прилади і пристрої				
1.	Столи для фарбів	1		
2.	Мольберти, дошки	-	15	
3.	Станок для ліногравюри	-	1	
4.	Подіуми	-	5	
5.	Освітлювальні пристрої	-	5	
	Фарби			
1.	Гуаш	комплект		
2.	Темпера	комплект		
3.	Акрил	комплект		
4.	Олія	комплект		
5.	Лаки	комплект		
6.	Розчинники	комплект		
Натуральні зразки:				
	Зразки учнівських робіт		30	
	Побутові речі різних матеріалів		20	
Моделі, макети, муляжі:				
1.	Прості геометричні фігури (куб, куля, циліндр. Конус піраміда.призма)		комплект	

2.	Розетки (геометричний орнамент, рослинний орнамент)	2	
3.	Гілка платона	1	
4.	Лист акана	1	
5.	Орнамент	1	
6.	Гілка лавра	1	
7.	Орнаментальний фриз	3	
8.	Капітелі	2	
9.	Іонік	1	
10.	Стилізовані маски	3	
11.	Деталі обличчя	комплект	
12.	Анатомічна голова	1	
13.	Античні голови	6	
14.	Анатомічні торси	3	
15.	Деталі фігури (кисть, стопа)	2	
16.	Гіпсові моделі частин лица	2	
17.	Драперії	комплект	
18.	Муляжі природних елементів	комплект	
19.	Опудала птахів	6	

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України**

***Державний стандарт
професійно-технічної освіти***

ДСПТО 7324.R.90.03-2015
(позначення стандарту)

Професія: Живописець

Код: 7324

Кваліфікація: живописець 3-го розряду

Видання офіційне
Київ - 2015

**Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника
професійно-технічного навчального закладу**

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку
(підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

- 1. Професія:** 7324 Живописець
- 2. Кваліфікація:** живописець 3-го розряду
- 3. Кваліфікаційні вимоги**

Повинен знати:

види та технологію виконання художнього живопису на тканині;
матеріали та інструменти для виконання живопису;
технології виконання холодного і гарячого батику;
прийоми закріплення й опорядження виконаних робіт;
різні техніки живопису на склі, інструменти та матеріали, які використовуються для живопису, етапи підготовки скла до роботи;
технології живопису на склі та імітації вітражу;
технологію, матеріали та інструменти, необхідні для виконання настінного живопису;
загальні відомості про історію шрифтів, основні правила написання історичних шрифтів;
базові знання роботи з глиною;
загальні відомості про будову скелета людини, його функції;
нормативні документи та вимоги охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни.

Повинен уміти:

виконувати роботи техніками холодного і гарячого батику, художній розпис тканини;
проводити опоряджувальні роботи виробів;
виконувати живопис на склі та імітацію вітражу з дотриманням усіх норм та вимог;
підготувати поверхню для виконання настінного живопису;
розробити та перенести ескізи на робочу поверхню;
виконати настінний розпис згідно технології;
виконувати написання історичних шрифтів різними інструментами (перо, пензель);
дотримуватись послідовності виконання фрагментів орнаменту, натюрморту;
виконувати рисунок з'єднання кісток скелета людини;
дотримуватись правил та норм охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни.

4. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен:

раціонально організовувати та ефективно використовувати робоче місце;
дотримуватися норм технологічного процесу;
не допускати браку в роботі;
знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці й навколишнього середовища, додержуватись норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;
використовувати в разі необхідності засоби попередження й усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо);
знати інформаційні технології в обсязі, що є необхідним для виконання професійних обов'язків;
володіти обсягом знань з правових питань галузі, основ ведення підприємницької діяльності, державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та трудового законодавства в межах професійної діяльності.

5. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, кваліфікації осіб

5.1 При продовженні професійно-технічної освіти

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 2-го розряду. Без вимог до стажу роботи.

5.2. При підвищенні кваліфікації.

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 2-го розряду; без вимог до стажу роботи.

5.3. Після закінчення навчання.

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 3-го розряду. Без вимог до стажу роботи.

6. Сфера професійного використання випускника

Індивідуальна мистецька діяльність. Виготовлення виробів народного художнього промислу, які мають художнє, історичне, етнографічне значення; створення копій з полотен професійними художниками, реставрація творів мистецтва, таких як картини тощо. (КВЕД-2010, секція - R, клас - 90.03).

7. Специфічні вимоги

7.1 Вік: прийняття на роботу здійснюється після закінчення строку навчання відповідно до законодавства.

7.2 Стать: чоловіча, жіноча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затвердженого наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993).

7.3 Медичні обмеження.

Типовий навчальний план

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 3-го розряду

Загальний фонд навчального часу: 621 година

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно-практичні роботи
1.	Загальнопрофесійна підготовка	50	4
1.1.	Інформаційні технології	8	4
1.2.	Основи правових знань	17	-
1.3.	Основи галузевої економіки і підприємництва	10	-
1.4.	Резерв часу	15	
2.	Професійно-теоретична підготовка	345	250
2.1.	Охорона праці	15	-
2.2.	Матеріалознавство	22	-
2.3.	Шрифти	22	8
2.3.	Технологія виконання художніх робіт	48	32
2.4.	Основи композиції	52	48
2.5.	Ліпка	50	41
2.6.	Рисунок	50	50
2.7.	Живопис	50	50
2.8.	Пластична анатомія	36	21
3.	Професійно-практична підготовка	189	-
3.1.	Виробниче навчання	84	-
3.2.	Виробнича практика	105	-
4.	Консультації	30	-
5.	Державна кваліфікаційна атестація (або проміжна (поетапна) кваліфікаційна атестація при продовженні навчання)	7	-
6.	Загальний обсяг навчального часу(без п.4)	591	254

**Перелік кабінетів, лабораторій, майстерень
для підготовки кваліфікованих робітників
за професією 7324 Живописець**

- Кабінети:**
- Інформаційних технологій
 - Охорони праці
 - Пластичної анатомії
 - Технології виконання художніх робіт
 - Основ композиції
 - Рисунка
 - Живопису
- Лабораторії:**
- Матеріалознавства
- Майстерні:**
- Живопису
 - Графіки
 - Ліплення

- Примітка:** для підприємств, організацій, що здійснюють професійне навчання кваліфікованих робітників:
- допускається зменшення кількості кабінетів, лабораторій за рахунок їх об'єднання;
 - індивідуальне професійне навчання кваліфікованих робітників може здійснюватися при наявності обладнаного робочого місця;
 - предмет «Інформаційні технології» вивчається за згодою підприємств-замовників кадрів.

**Типова навчальна програма з предмета
«Інформаційні технології»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Графічний редактор	8	4
Всього годин:		8	4

Тема 1. Графічний редактор

Система опрацювання графічної інформації. Типи графічних файлів. Графічний редактор, його призначення. Система вказівок графічного редактора. Вказівки створення графічних примітивів.

Лабораторно-практичні роботи

1. Створення анімацій.
2. Вставляння малюнків до тексту.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи правових знань»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Вступ до трудового права в Україні. Кодекс законів про працю	2	-
2.	Укладання трудового договору	2	-
3.	Зміна трудового договору	2	-
4.	Припинення трудового договору	2	-
5.	Дисципліна праці	2	-
6.	Основні принципи трудового права	2	-
7.	Суб'єкти трудового права	2	-
8.	Колективні договори і угоди	2	-
9.	Основи правового регулювання зайнятості населення	1	-
Всього годин:		17	-

Тема 1. Вступ до трудового права України. Кодекс законів про працю

Становлення і розвиток трудового права України. Соціальне призначення трудового права. Тенденції розвитку трудового права в умовах становлення ринкової економіки. Основні права людини в сфері праці. Поняття і зміст Кодексу законів про працю. Його складові частини.

Тема 2. Укладання трудового договору

Поняття і значення трудового договору. Відмінність трудового договору від суміжних цивільно-правових договорів, пов'язаних з працею (підряду, доручення, авторського та ін.)

Сторони трудового договору. Зміст і форма трудового договору. Юридичні гарантії при прийомі на роботу. Порядок укладання трудового договору. Види трудових договорів. Особливості окремих видів трудових договорів:

- контракт, як особлива форма трудового договору;
- трудовий договір по організованому наборі;
- трудовий договір працівника, що приймається за конкурсом;
- трудовий договір про суміщення професій та ін.

Тема 3. Зміна трудового договору

Переведення на іншу роботу, класифікація переведень. Переміщення на інше робоче місце і його відмінність від переведення. Зміна істотних умов праці.

Порядок переведення на іншу роботу.

Тема 4. Припинення трудового договору

Загальна характеристика підстав припинення трудового договору, їх класифікація поняття, випадки відсторонення від роботи. Відмінність між відстороненням від роботи та припиненням трудового договору. Загальні підстави припинення трудового договору.

Гарантії від необґрунтованих звільнень.

Порядок звільнення і проведення розрахунку.

Вихідна допомога.

Тема 5. Дисципліна праці

Поняття трудової дисципліни і методи її забезпечення. Внутрішній трудовий розпорядок. Основні трудові обов'язки сторін трудового договору. Заохочення. Поняття, підстави, види заохочень і порядок їх застосування. Підстава і умови дисциплінарної відповідальності працівників.

Додаткові заходи впливу на порушення трудової дисципліни.

Тема 6. Основні принципи трудового права

Поняття і значення основних принципів трудового права.

Принципи, що виражають політику в галузі правового регулювання ринку праці і ефективної зайнятості. Принципи, що визначають встановлення умов праці. Принципи, що визначають застосування умов праці працівників. Принципи, що визначають охорону трудових прав працівників.

Тема 7. Суб'єкти трудового права

Поняття і класифікація суб'єктів трудового права. Правовий статус суб'єкта трудового права, його види і зміст. Підприємства, установи, організації, фізичні об'єкти як суб'єкти трудового права. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права. Профспілкові органи та інші уповноважені на представництво трудовим колективом органи як суб'єкти трудового права.

Тема 8. Колективні договори і угоди

Загальна характеристика законодавства про колективні договори і угоди, поняття колективного договору, сторони колективного договору і порядок його укладання. Зміст і структура колективного договору. Реалізація колективного договору і контроль за його дією. Відповідальність за порушення колективного договору. Поняття угоди. Порядок укладання, контроль за їхнім виконанням.

Тема 9. Основи правового регулювання зайнятості населення

Законодавство про зайнятість населення. Право громадян на працевлаштування. Поняття, форми і організація працевлаштування. Поняття підходящої роботи. Особливості працевлаштування окремих категорій громадян (молоді, інвалідів, осіб, які звільнені з лав Збройних Сил або

альтернативної (невійськової) служби, вивільнених працівників та інших). Права громадян, які зареєстровані в службі зайнятості на профпідготовку і перекваліфікацію. Загальні компенсації при втраті роботи. Загальні умови виплати допомоги в разі безробіття. Особливі гарантії працівникам, які втратили роботу у зв'язку з змінами в організації виробництва.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи галузевої економіки і підприємництва»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Підприємство як організаційна основа бізнесу	2	-
2.	Планування підприємницької діяльності	2	-
3.	Фінансова база підприємства. Інноваційна діяльність підприємства	4	-
4.	Фінанси та облік на підприємстві	2	-
Всього годин:		10	-

Тема 1. Підприємство як організаційна основа бізнесу

Підприємство в системи ринкових відносин. Функції підприємства.

Види підприємства Критерії класифікації підприємств. Приватні колективні і державні підприємства.

Акціонерні підприємства, малі середні і великі підприємства.

Тема 2. Планування підприємницької діяльності

Вибір стратегії підприємства. Визначення мети і завдання підприємства

Корпоративна стратегія підприємства.

Розробка і обґрунтування виробничої програми підприємства.

Бізнес план, як інструмент – підприємницької діяльності, призначення і структура бізнес плану підприємства.

Тема 3. Фінансова база підприємства. Інноваційна діяльність підприємства

Витрати виробництва. Постійні і змінні витрати виробництва

Собівартість продукції, її види Показники собівартості продукції Групування витрат що формують собівартість продукції. Калькуляції собівартості продукції за статтями витрат. Джерело зниження собівартості.

Ціна продукції. Види цін. Методи ціноутворення. Розрахунок ціни.

Прибуток підприємства. Валовий, балансовий, та чистий прибуток. Методи розрахунку прибутку

Рентабельність продукції і виробництва. Шляхи підвищення рентабельності. Інновації, їх місце в діяльності сучасного підприємства.

Тема 4. Фінанси та облік

Облік виконаних робіт, наданих послуг та вироблені продукції, грошових потоків. Необхідність обліку. Організація обліку.

Кредити. Види кредитів. Кредитна заборгованість.

Оренда, Лізинг, Орендна плата.

Страхування майна, виробничої діяльності.

**Типова навчальна програма з предмета
«Охорона праці»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Правові та організаційні основи охорони праці	2	-
2.	Основи безпеки праці в галузі. Загальні відомості про потенціал небезпек. психологія безпеки праці. організація роботи з ОП	4	-
3.	Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист	2	-
4	Основи електробезпеки	2	-
5	Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди	2	-
6	Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках	3	-
Всього годин:		15	-

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Основні законодавчі акти з охорони праці: Конституція України, Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів про працю України, Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», основи законодавства України про охорону здоров'я, Закон України «Про пожежну безпеку», Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», Закон України «Про колективні договори і угоди».

Основні нормативно – правові акти з охорони праці. Право громадян на охорону праці при укладанні трудового договору. Тривалість робочого дня працівників. Колективний договір, його укладання і виконання. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві, на пільги і компенсації за шкідливі умови праці. Охорона праці жінок і неповнолітніх.

Відповідальність за порушення законодавства про працю, охорону праці, нормативно – правових актів з охорони праці. Навчання з питань охорони праці. Типове положення про порядок навчання і перевірку знань з питань охорони праці, яке встановлює порядок і види інструктажів з охорони праці, форми перевірки знань працівників і посадових осіб.

Поняття про виробничий травматизм і профзахворювання. Нещасні випадки, пов'язані з працею на виробництві та в побуті. Безпека праці і здоровий спосіб життя. Алкоголізм і безпека праці. Професійні захворювання

і професійні отруєння. Основні причини травматизму і професійних захворювань на виробництві. Основні заходи запобігання травматизму та захворювання на виробництві: організаційні, технічні, санітарно – виробничі, методико – профілактичні. Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Соціальна і медична реабілітація працівників.

Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і професійних отруєнь.

Тема 2. Основи безпеки праці у галузі. Загальні відомості про потенціал небезпек. Психологія безпеки праці. Організація роботи з охорони праці

Відомості про небезпеки. Основні небезпеки під час проведення робіт за професіями в галузі. Роботи з підвищеною небезпекою при виконанні робіт живописця 3-го розряду. Створення безпечних умов праці. Попереджувальні написи, сигнальні фарбування. Знаки безпеки.

Засоби колективного та індивідуального захисту від небезпечних і шкідливих виробничих факторів: спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту при проведенні різних видів робіт. Захист від шуму, пилу, газу, вібрацій, несприятливих метеорологічних умов. Мікроклімат виробничих приміщень.

Правила та заходи щодо попередження нещасних випадків і аварій, які характерні для професії живописець. Вимоги безпеки у навчальних, навчально-виробничих приміщеннях навчальних закладів.

Психологія безпеки праці. Пристосування людини до навколишніх умов в процесі праці (почуття, стримання, увага, пам'ять, уява, емоції) та їх вплив на безпеку праці. Вимоги нормативно – правових актів про охорону праці щодо безпеки виробничих процесів.

Особливості безпеки праці живописця 3-го розряду. Можливі наслідки недотримання правил безпеки праці при виконанні робіт. Запобігання виникненню аварій техногенного характеру. План евакуації з приміщень у разі аварії.

Тема 3. Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист.

Пожежонебезпечні властивості речовин. Організаційні та технічні протипожежні заходи. Пожежна сигналізація. Горіння речовин і способи його припинення. Умови горіння. Спалах,запалення, самозапалення, горіння, тління. Легкозаймисті й горючі рідини. Займисті, важкозаймисті і незаймисті речовини, матеріали та конструкції.

Поняття вогнестійкості. Вогнегасильні речовини та матеріали: рідина, піна, вуглекислота, пісок, покривала, їх вогнегасильні властивості. Пожежна техніка для захисту об'єктів: пожежні машини, автомобілі та мотопомпи, установки для пожежогасіння, вогнегасники, ручний пожежний інструмент,

їх призначення, будова, використання на пожежі. Особливості гасіння пожежі на об'єктах галузі.

Причини вибухів.

Загальні відомості про великі виробничі аварії, їх типи, причини та наслідки. Вплив техногенних чинників на екологічну безпеку та безпеку життя і здоров'я людей. Приклади великих техногенних аварій і катастроф та їх наслідки.

Тема 4. Основи електробезпеки

Електрика промислова, статична і атмосферна.

Особливості ураження електричним струмом. Вплив електричного струму на організм людини. Фактори, які впливають на ступінь ураження людини електрикою: величина напруги, частота струму, шлях і тривалість дії, фізичний стан людини, вологість повітря. Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму.

Класифікація виробничих приміщень відносно безпеки ураження працюючих електричним струмом. Попереджувальні надписи, плакати та пристрої, ізолюючі прилади. Занулення та захисне заземлення, їх призначення.

Робота з переносними електросвітільниками. Захист від статичної електрики. Захист будівель та споруд від блискавки. Правила поведінки під час грози.

Тема 5. Основи гігієни праці. Медичні огляди

Фізіологія праці. Чергування праці і відпочинку. Додержання норм піднімання і переміщення важких речей неповнолітніми і жінками. Основні гігієнічні особливості праці за даною професією.

Вимоги до опалення, вентиляції та кондиціонування повітря виробничих, навчальних та побутових приміщень. Правила експлуатації систем опалення та вентиляції.

Види освітлення. Природне освітлення. Штучне освітлення: робоче та аварійне. Правила експлуатації освітлення.

Санітарно-побутове забезпечення працівників. Щорічні медичні огляди працюючих неповнолітніх, осіб віком до 21 року.

Тема 6. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках

Основні принципи надання першої допомоги: правильність, доцільність дії, швидкість, рішучість, спокій.

Запобіжні заходи щодо інфікування СНІДом під час надання першої допомоги при пораненнях, припиненні кровотечі з ран, носа, вуха тощо.

Засоби надання першої допомоги. Медична аптечка, її склад, призначення, правила користування. Способи реанімації. Штучне дихання способом «з рота в рот» чи «з рота в ніс». Положення потерпілого і дії особи,

яка надає допомогу. Непрямий масаж серця. Порядок одночасного виконання масажу серця та штучного дихання.

Перша допомога при ударах, вивихах, переломах, розтягненні зв'язок. Припинення кровотечі з рани, носа, вуха, легень, стравоходу тощо. Перша допомога при пораненнях. Правила накладання пов'язок, їх типи. Надання першої допомоги при знепритомненні (втраті свідомості), шоків, тепловому та сонячному ударі, обмороженні. Перша допомога при запорошуванні очей. Способи промивання очей. Ознаки отруєння і перша допомога потерпілому. Способи надання допомоги при отруєнні чадним газом, алкоголем, нікотинном. Транспортування потерпілого.

**Типова навчальна програма з предмета
«Матеріалознавство»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Анілінові барвники	8	-
2.	Резерв для батіку	8	-
3.	Матеріали для виконання розпису на склі	6	-
Всього годин:		22	-

Тема 1. Анілінові барвники

Анілінові барвники, їх склад і особливості. Основні вимоги до їх якості. Стійкість до впливів навколишнього середовища.

Тема 2. Резерв для батіку

Матеріали і речовини, які використовуються для виготовлення резерву. Види резерву. Технічні правила нанесення резерву.

Тема 3. Матеріали для виконання розпису на склі

Олійні фарби, їх склад і особливості. Основні вимоги до їх якості. Стійкість до впливів навколишнього середовища. Розчинники, види розчинників, особливості роботи з ними.

Типова навчальна програма з предмета «Шрифти»

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Ознайомлення з предметом	2	-
2.	Чотири види письма	2	-
3.	Єгипетське письмо	2	-
4.	Грецьке письмо	2	1
5.	Латинські шрифти	2	1
6.	Унціальний шрифт	2	1
7.	Каролінський мінукул	2	1
8.	Готичні шрифти	2	1
9.	Гуманістичні шрифти	2	1
10.	Слов'янські шрифти	2	1
11.	Сучасні шрифти, створені на основі «кирилиці»	2	1
Всього годин:		22	8

Тема 1. Ознайомлення з предметом

Інструменти, матеріали для рукописних шрифтів. Техніка написання перами.

Тема 2. Чотири види письма

Історія виникнення письма. Піктографічне письмо. Використання трансформованого піктографічного письма у сучасному світі.

Тема 3. Єгипетське письмо

Ієрогліфи. Розвиток письма в Древньому Світі. Історичні відомості про винайдення папірусу.

Тема 4. Грецьке письмо

Еволюція письма. Поява голосних знаків, зміна напрямку письма. Два основні види грецького письма.

Написання шрифту плакатним пером.

Написання елементів букв під кутом 45°.

Написання цитати грецьким шрифтом.

Лабораторно-практичні роботи

1. Написання елементів букв під кутом 45°.

2. Написання грецького алфавіту.

Тема 5. Латинські шрифти

Написання Плакатним пером шрифтів капітально-квадратного та капітально-рустичного. Оформлення і написання тексту одним із латинських шрифтів.

Практична робота

Написання алфавіту капітально-квадратним шрифтом.

Тема 6. Унціальний шрифт

Історія виникнення шрифту. Написання елементів шрифту під кутом 0°. Написання алфавіту.

Практична робота

Написання елементів унціального шрифту під кутом 0°.

Тема 7. Каролінський мінукул

Історія виникнення шрифту. Написання шрифту під кутом 15°.

Написання алфавіту в стилі каролінгського мінукула плакатними перами із подальшим упорядженням даного тексту.

Практична робота

Написання алфавіту в стилі каролінського мінукулу.

Тема 8. Готичні шрифти

Історичні відомості про кожен вид готичного шрифту, їх особливості.

Шрифт «Текстура». Технологія написання шрифту. Написання алфавіту в даному стилі.

Шрифт «Фрактура». Технологія написання шрифту. Написання алфавіту в даному стилі.

Шрифт «Ротонда». Написання алфавіту в даному стилі.

Створення шрифтової композиції із букв одного із готичних шрифтів. Оформлення титульної сторінки із використанням даного шрифту.

Практична робота

Написання алфавіту шрифтом в стилі «текстура», «фактура».

Тема 9. Гуманістичні шрифти

Історія появи цих шрифтів в епоху Відродження. Написання алфавіту шрифтом «гуманістичний мінукул».

Практична робота

Написання алфавіту шрифтом в стилі «гуманістичний мінукул»

Тема 10. Слов'янські шрифти

Історичні відомості про виникнення «глаголиці».

Історичні відомості про виникнення «кирилиці». Технологія написання «кирилиці». Написання алфавіту в стилі «кирилиці».

Ознайомлення із виникненням інших видів слов'янських шрифтів: «в'язь», «півустав», «устав», «скоропис», «гротеск», «антиква».

Практична робота

Написання алфавіту шрифтом в стилі «кирилиця».

Тема 11. Сучасні шрифти, створені на основі «кирилиці»

Український декоративний шрифт.

Написання вітальної грамоти даним шрифтом.

Практична робота

Написання вітальної грамоти українським декоративним шрифтом.

**Типова навчальна програма з предмета
«Технологія виконання художніх робіт»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Графіка	16	10
2.	Батик (розпис на тканині)	8	6
3.	Живопис на склі	8	6
4.	Кераміка	8	6
5.	Настінний декоративний живопис	8	4
Всього годин:		48	32

Тема 1. Графіка

Історичні відомості про виникнення графіки. Види графіки. Загальні відомості про техніки-манери в графіці: ксилографія, ліногравюра, літографія, офорт. Інструменти та матеріали. Види манер виконання офорту «Гравлений штрих» та «Акватинта». Рекламний плакат. Основні види сучасних шрифтів. Мальовані шрифти. Матеріали і інструменти для написання шрифтів.

Лабораторно-практичні роботи

1. Практичне виконання ескібрису.
2. Практичне виконання емблеми.
3. Практичне виконання автогравюри.

Тема 2. Батик (розпис на тканині)

Історичні відомості про батик. Художнє оформлення тканини із натурального шовку, бавовни, віскози, лляних волокон. Технологія вільного розпису тканини (шовк). Технологія розпису тканини методом холодного батику, гарячого, декоративного і вузликового батику. Технологія приготування резерву. Використання доповнюючих декоративних ефектів при використанні розпису по тканині.

Лабораторно-практична робота

Практичне виконання холодного батику.

Тема 3. Живопис на склі

Історичні відомості про розпис скла. Механічні способи декорування скла. Розпис на склі керамічними фарбами. Термодекоративний розпис. Площинно-контурний розпис на склі. Ознайомлення з технологією виконання псевдовітражів. Матеріали та інструменти для виготовлення живопису на склі.

Лабораторно-практична робота

Практичне виконання живопису на склі.

Тема 4. Кераміка

Історичні відомості про кераміку. Види кераміки. Вироби із глини. Види та властивості глини. Формування виробів та їх випалювання. Декорування кераміки. Пластично-фактурне декорування. Механічні способи декорування. Ручний розпис керамічних виробів. Інструменти, матеріали і пристрої для виготовлення керамічних виробів. Покриття керамічних виробів глазур'ю, керамічними фарбами.

Лабораторно-практична робота

Практичне виконання рисунка форм керамічних виробів.

Тема 5. Настінний декоративний живопис

Загальні відомості про декоративно-монументальний живопис. Фреска. Історичні відомості про виконання фрески. Технологія приготування основи під фреску. Приготування пігменту для виготовлення фрески. Інструменти і матеріали. Різновид настінного розпису. Фреска секко. Специфіка технології виконання розпису.

Лабораторно-практична робота

Практичне виконання настінного декоративного живопису.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи композиції»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Композиція декоративного панно (живопис на тканині)	20	18
2.	Декоративна композиція (живопис на склі, вітраж)	32	30
Всього годин:		52	48

Тема 1. Композиція декоративного панно (живопис на тканині)

Специфіка та особливості декоративних композицій. Робота з аналогами та прототипами. Створення декоративного панно, застосовуючи основні закони цілності і гармонійності, підпорядкування всіх закономірностей і засобів композиції ідейному задуму. Виконання ескізу твору в масштабі. Основні етапи виконання художнього твору.

Практична робота

Розробка композиції декоративного панно.

Тема 2. Декоративна композиція (живопис на склі, вітраж)

Створення декоративної композиції, застосовуючи основні закони цілності і гармонійності, підпорядкування всіх закономірностей і засобів композиції ідейному задуму. Виконання ескізу твору в масштабі. Основні етапи виконання художнього твору.

Специфіка та особливості віражних композицій. Робота з аналогами та прототипами. Вирішення форми та розміру вітражу, тематики зображення. Виконання ескізу композиції в натуральну величину чи у масштабі. Застосування законів, правил, прийомів та засобів композиції при виконанні ескізу віражної композиції.

Практична робота

Розробка декоративної композиції.

**Типова навчальна програма з предмета
«Ліпка»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Історія розвитку скульптури	2	-
2.	Ліплення плоских геометричних фігур	8	7
3.	Ліплення об'ємних геометричних фігур	8	7
4.	Ліплення комбінованих геометричних фігур	8	7
5.	Ліплення натюрморту з натури (з геометричних фігур)	12	9
6.	Ліплення натюрморту з натури (з побутових предметів)	12	11
Всього годин:		50	41

Тема 1. Історія розвитку скульптури

Знайомство з історією виникнення. Ліплення, вивчення фізичних властивостей глини, як основного матеріалу в ліпці. Засвоєння правил техніки безпеки в майстерні Ліплення. Ознайомлення з інструментами та способами їх виготовлення.

Тема 2. Ліплення плоских геометричних фігур

Підготовка пластичної маси до роботи та виготовлення основи (плінта) плоских фігур. Нанесення плоских геометричних фігур на основу. Робота над пластиною та характером з врахуванням фронтальної та кутової перспектив.

Практичні роботи

1. Ліплення рельєфу.
2. Ліплення композиції з плоских геометричних фігур.

Тема 3. Ліплення об'ємних геометричних фігур

Підготовка пластичної маси до роботи та виготовлення основи (плінта). Нанесення об'ємних геометричних фігур на основу. Робота над пластиною форми та її характером з врахуванням фронтальної та кутової перспектив.

Практична робота

Ліплення рельєфу композиції з об'ємних геометричних фігур.

Тема 4. Ліплення комбінованих геометричних фігур

Підготовка пластичної маси до роботи та виготовлення основи (плінта). Нанесення комбінованих геометричних фігур на основу. Робота над пластиною форми та її характером з врахуванням фронтальної та кутової перспектив.

Практична робота

Ліплення композиції з комбінованих геометричних фігур.

Тема 5. Ліплення натюрморту з натури (з геометричних фігур)

Низький рельєф. Вибір точки зору на об'єкт. Пошук лінії горизонту та виконання серії ескізів на папері. Робота в матеріалі. Нанесення рисунка на основу з пластичної маси та набирання маси предметів натюрморту з врахуванням нахилу площини відносно картинної площини. Перевірка всіх площин за допомогою джерел освітлення. За допомогою стеків показати об'єм та характер роботи.

Практична робота

Ліплення композиції натюрморту з об'ємних геометричних фігур.

Тема 6. Ліплення натюрморту з натури (з побутових предметів)

Низький рельєф. Вибір точки зору на об'єкт. Пошук лінії горизонту та виконання серії ескізів на папері. Робота в матеріалі. Нанесення рисунка на основу з пластичної маси та набирання маси предметів натюрморту з врахуванням нахилу площини відносно картинної площини. Перевірка всіх площин за допомогою джерел освітлення. За допомогою стеків показати об'єм та характер роботи.

Практична робота

Ліплення композиції натюрморту з побутових предметів.

Типова навчальна програма з предмета «Рисунок»

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Рисунок несиметричного гіпсового орнаменту. (Пальметка)	10	10
2.	Рисунок архітектурних гіпсових моделей. (Іонік)	10	10
3.	Натюрморт з побутових предметів різної тональної насиченості та фактури з гіпсовою розеткою	16	16
4.	Малюнок черепа людини в різних ракурсах	14	14
Всього годин:		50	50

Тема 1. Рисунок несиметричного гіпсового орнаменту (пальметка)

Рисунок гіпсової розетки з несиметричною побудовою орнаменту. Аналіз різноманітних форм, тонових характеристик рослинних елементів. Передати особливості побудови орнаменту, який має несиметричну форму. Вести рисунок поетапно.

Практична робота

Виконання рисунку несиметричного гіпсового орнаменту.

Тема 2. Рисування архітектурних гіпсових моделей (іонік)

Особливості структури предмета, просторове положення в залежності від положення лінії горизонту. передача світла й тіні та фактури гіпсової моделі.

Практична робота

Виконання рисунку архітектурної гіпсової моделі.

Тема 3. Натюрморт з побутових предметів різної тональної насиченості та фактури з гіпсовою розеткою

Розташування предметів у просторі. Визначити перспективне скорочення предметних форм, залежно від їхньої віддаленості від горизонту. Передати матеріальність предметів за допомогою правильного розподілу світлотіні та техніки штриха.

Практична робота

Виконання натюрморту з побутових предметів різної тональної насиченості та фактури з гіпсовою розеткою.

Тема 4. Рисунок черепа людини в різних ракурсах

Рисунок табурета або стільця. Вивчення законів перспективного скорочення предмета, який має комбіновану форму. Натура може бути вище

або нижче лінії горизонту. Визначити положення конструкції в просторі, напрям горизонтальних ліній, точку їх сходу. Передати форму за допомогою штриховки.

Практична робота

Виконання рисунку черепа людини в різних ракурсах.

**Типова навчальна програма з предмета
«Живопис»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Натюрморт із предметів побуту, різних матеріалів і кольорового забарвлення (техніка виконання акварель)	10	10
2.	Натюрморт із предметів теплої гами (техніка виконання акварель)	10	10
3.	Натюрморт із предметів холодної гами (техніка виконання акварель)	10	10
4.	Складний натюрморт із предметів побуту, та двох і більше драпіровок (техніка виконання гуаш, темпера)	14	14
5.	Етюди квітів (техніка виконання акварель)	6	6
Всього годин:		50	50

Тема 1. Натюрморт із предметів побуту, різних матеріалів і кольорового забарвлення (техніка виконання акварель)

Композиційне вирішення на заданому форматі, визначення головного і другорядного. Конструктивно-об'ємна побудова постанови форми кольором. Передача матеріальності предметів та їх плановість в просторі.

Практична робота:

1. Виконання натюрморту із предметів побуту, різних матеріалів і кольорового забарвлення в техніці акварель.

Тема 2. Натюрморт із предметів побуту теплої гами (техніка виконання акварелі)

Композиційне розміщення. Об'ємно-пластична і тонально-кольорова побудова постановки (ведеться на основі теплої гами кольорів). Передача характеру освітлення та насиченості предметів в теплій гамі. Увага та виявлення загальної кольорової цілісності натюрморту. Аналіз гармонійного поєднання світлових і тіньових частин натюрморту.

Практична робота

Виконання натюрморту із предметів побуту теплої гами в техніці акварель.

Тема 3. Натюрморт із предметів холодної гами (техніка виконання акварелі)

Композиційне розміщення. Об'ємно-пластична і тонально-кольорова побудова постановки (ведеться на основі холодної гами кольорів). Передача

характеру освітлення та насиченості предметів в холодній гамі. Увага та виявлення загальної кольорової цілісності натюрморту. Аналіз гармонійного поєднання світлових і тінювих частин натюрморту.

Практична робота

Виконання натюрморту із предметів побуту холодної гами в техніці акварель.

Тема 4. Складний натюрморт із предметів побуту та двох і більше драпіровок (техніка виконання гуаш, темпера)

Композиційне вирішення. Драпіровки беруться різні за кольором і фактурою. Завдання ставиться на вдале місце поєднання їх в просторі, а також взаємозв'язок із предметами. Фактура тканини.

Практична робота

Виконання складного натюрморту із предметів побуту та двох і більше драпіровок в техніці виконання гуаш, темпера.

Тема 5. Етюд букету квітів (техніка виконання акварель)

Виявлення характерних якостей квітів, їх форми та кольору. Пластична та кольорова виразність силуету та деталей. Приведення зображення до єдності та цілісності. Просторова різниця між квітами.

Практична робота

Виконання етюду букету квітів в техніці виконання акварель.

**Типова навчальна програма з предмета
«Пластична анатомія»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на практичні роботи
1.	Ознайомлення з предметом	1	-
2.	Вчення про кістки. Скелет. З'єднання кісток між собою	4	2
3.	Кістки черепа	4	2
4.	Кістки тулуба та їх з'єднання	4	2
5.	Пояс нижньої кінцівки. Скелет вільної нижньої кінцівки	4	2
6.	Пояс верхньої кінцівки. Скелет вільної верхньої кінцівки	4	2
7.	Розвиток кісток людського тіла	4	-
8.	Виконання анатомічних малюнків скелету та окремих його частин	11	11
Всього годин:		36	21

Тема 1. Ознайомлення з предметом

Мета і завдання предмета «Пластична анатомія». Ознайомлення із змістом програми предмета «Пластична анатомія».

Тема 2. Вчення про кістки. Скелет. З'єднання кісток між собою

Кістка як орган. Поділ кісток за розміром, формою і функцією. Загальні відомості про з'єднання кісток. Будова скелету людини, його функція. Суглоби, їх форма та функція.

Вміти відрізнити кістки за розміром та формою. Знати загальні відомості про з'єднання кісток, будову скелету людини, його функцію. Знати будову суглобів, їх форму та функції.

Практична робота

Практичне виконання рисунку з'єднань кісток між собою.

Тема 3. Кістки черепа

Кістки мозкової частини черепа, їх будова та з'єднання. Кістки лицьової частини черепа, їх будова та з'єднання. Розвиток кісток голови. Вікові, статеві, індивідуальні та расові особливості. Пластика та побудова кісток черепа.

Знати будову та з'єднання кісток мозкової частини черепа і лицьової. Відрізнити вікові, статеві, індивідуальні та расові особливості. Виконувати пластику та побудову кісток черепа.

Практична робота

Практичне виконання рисунка побудови кісток черепа.

Тема 4. Кістки тулуба та їх з'єднання

Хребтовий стовп та його відділи. Суглоби хребта. Будова хребця. Кістки грудної клітки. З'єднання кісток тулуба та його рухи. Суглоби грудної клітки.

Знати будову хребтового стовпа та його відділи. Знати суглоби та будову хребця. Вміти визначати з'єднання кісток тулуба та його рухи. Знати про суглоби грудної клітки.

Практична робота

Практичне виконання рисунка з'єднання кісток тулуба .

Тема 5. Пояс нижньої кінцівки. Скелет вільної нижньої кінцівки

Тазові кістки, їх будова та функції. Відмінності чоловічого і жіночого тазу. Стегнова кістка. Кістки гомілки. Кістки стопи. З'єднання та рухи кісток вільної нижньої кінцівки. Суглоби вільної нижньої кінцівки.

Знати тазові кістки їх будову та функцію. Вміти визначати відмінності чоловічого і жіночого тазу. Знати про стегнову, гомілкові та кістки стопи. Вміти визначати з'єднання та рухи кісток вільної нижньої кінцівки. Знати про суглоби вільної нижньої кінцівки.

Практична робота

Практичне виконання рисунка кісток вільної нижньої кінцівки.

Тема 6. Пояс верхньої кінцівки. Скелет вільної верхньої кінцівки

Будова та форма лопатки та ключиці, суглоби поясу верхньої кінцівки. Плечова кістка та плечовий суглоб. Кістки передпліччя, їх будова та кісті. З'єднання та рухи кісток вільної верхньої кінцівки.

Знати будову і форму лопатки та ключиці. Вміти відрізняти суглоби поясу верхньої кінцівки. Знати будову плечової кістки та передпліччя. Вміти визначати з'єднання та рухи кісток вільної верхньої кінцівки.

Практична робота

Практичне виконання рисунка кісток вільної верхньої кінцівки.

Тема 7. Розвиток кісток людського тіла

Їх вікові, статеві, індивідуальні особливості розвитку. Побудова та аналіз фігури людини на основі скелету.

Вміти визначати вікові, статеві, індивідуальні особливості розвитку кісток людського тіла. Аналізувати фігуру людини на основі скелету.

Тема 8. Виконання анатомічних малюнків скелету та окремих його частин

Визначення пропорцій скелету. Основні відмінності в будові чоловічого і жіночого скелету. Вміти визначати пропорції скелету. Знати основні відмінності в будові чоловічого і жіночого скелету.

Практична робота

Практичне виконання рисунка скелета.

Типова навчальна програма з виробничого навчання

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 3-го розряду

№ з/п	Тема	Кількість годин
I. Виробниче навчання		
1.	Вступ. Інструктаж з охорони праці в навчальних майстернях	6
2.	Живопис на тканині (батик)	18
3.	Живопис на склі. Імітація вітражу	30
4.	Настінний живопис	30
Всього годин:		84
II. Виробнича практика		
1.	Ознайомлення з підприємством. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки	7
2.	Самостійне виконання робіт живописця, складністю 3-го розряду	98
	<i>Кваліфікаційна пробна робота</i>	
Всього годин:		105
Разом:		189

I. Виробниче навчання

Тема 1. Вступ. Інструктаж з охорони праці в навчальних майстернях

Навчальні завдання на 3 розряд.

Ознайомлення з навчальною майстернею та робочим місцем. Ознайомлення з режимом роботи, формою організації праці і правилами внутрішнього розпорядку в навчальних майстернях. Вимоги до обладнання та інструментів.

Пожежна безпека. Основні правила і норми електробезпеки. Правила користування електронагрівальними приладами і електроінструментами.

Тема 2. Живопис на тканині (батик)

Інструктаж за змістом занять. Організація робочого місця і вимоги до охорони праці. Ознайомлення з даною темою, матеріалами та інструментами.

Вправи

Ознайомлення з видами художнього розпису тканин. Ознайомлення з технологією виконання художніх розписів тканин.

Виконання гарячого батiku.

Виконання найпростіших прийомів гарячого батiku.

Виконання вільного розпису по тканині. Підготовка інструментів та матеріалів до роботи.

Виконання ескізів олівцем та в кольорі. Закріплення і вдосконалення набутих навиків при практичному виконанні батику.

Виконання холодного батику. Підготовка інструментів та матеріалів до роботи.

Виконання ескізів та перенесення найкращих на тканину. Виконання роботи в техніці холодний батик.

Тема 3. Живопис на склі. Імітація вітражу

Інструктаж за змістом занять. Організація робочого місця і вимоги до охорони праці. Ознайомлення з даною темою, матеріалами та інструментами.

Вправи

Ознайомлення з різними техніками розпису на склі.

Розробка ескізів олівцем та в кольорі.

Підготовка скла до роботи. Перенесення ескізу на поверхню. Виконання роботи в кольоровій гамі, опорядження роботи.

Тема 4. Настінний розпис

Інструктаж за змістом занять. Організація робочого місця і вимоги охорони праці. Ознайомлення з матеріалами та інструментами.

Вправи

Огляд будівель міста, оздоблених настінним живописом.

Ознайомлення з технологією виконання монументального живопису.

Виконання ескізів олівцем та в кольорі. Підготовка поверхні до роботи, виконання робіт різними техніками.

II. Виробнича практика

Тема 1. Ознайомлення з підприємством. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки

Ознайомлення з устаткуванням і технологічним процесом виготовлення продукції на підприємстві, з між змінною передачею устаткування й організацією виробництва.

Ознайомлення з організацією планування праці і контролю якості робіт на виробничій ділянці, на робочому місці

Ознайомлення з організацією робочих місць передовиків і новаторів виробництва, з роботою над раціоналізацією і винахідництвом.

Тема: 2. Самостійне виконання робіт живописця, складністю 3-го розряду

Виконання робіт живописцем 3-го розряду згідно вимог кваліфікаційної характеристики.

За час виробничої практики учні повинні навчатися самостійно виконувати роботу з професії на робочих місцях підприємства, згідно кваліфікаційної характеристики, використовуючи передову технологію та наукову організацію праці.

Примітка. Детальна програма виробничої практики розробляється кожним навчальним закладом окремо із урахуванням сучасних технологій, новітніх устаткувань та матеріалів, умов виробництва, за погодженням з підприємствами-замовниками кадрів та затверджується в установленому порядку

Кваліфікаційна пробна робота

Приклади робіт

- Роботи виконані технікою гарячого батику.
- Роботи виконані технікою вільного розпису по тканині.
- Роботи виконані технікою холодного батику.
- Роботи виконані технікою розпису на склі.
- Роботи виконані технікою псевдовітраж.
- Виконані ескізи, настінного розпису, в олівці та в кольорі.
- Розпис на стіні розміром 2,70 x 3м.

КРИТЕРІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ АТЕСТАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ

Професія: 7324 Живописець
Кваліфікація: живописець 3-го розряду

ЗНАЄ, РОЗУМІЄ:

- інструменти та пристрої для виконання живописних робіт;
- прийоми роботи пензлями і перами;
- змішування фарб;
- види мистецтв;
- технологію виконання монотипії;
- історичні відомості про походження і еволюцію розвитку технік витинанок;
- види витинанок;
- види аплікацій;
- технологію виробництва і характерні властивості різних матеріалів для рисунка;
- види живопису;
- жанри живопису;
- технологію виконання акварельного, гуашевого, темперного живопису;
- основи композиції;
- загальні відомості про походження народного декоративного розпису;
- історичні відомості про виникнення графіки;
- види графіки;
- загальні відомості про види гравюри;
- основні види сучасних шрифтів;
- історичні відомості про художній розпис тканин;
- технологію виконання холодного, гарячого, вільного та комбінованого батику;
- історичні відомості про розпис скла;
- технологію виконання розпису на склі;
- технологію виконання псевдовітражів;
- технологію приготування основи під фреску;
- приготування пігментів для фрескового живопису.

ВМІЄ:

- організовувати робоче місце;
- виконувати монотипії акварельними і гуашевими фарбами;
- виконувати різні види витинанок;
- виконувати аплікацію з різних матеріалів;
- виконувати акварельний живопис техніками «по сухому» і «по мокрому»;
- виконувати темперний живопис;
- виконувати гуашевий живопис;
- виконувати пастельний живопис;

- виконувати художній розпис тканин;
- приготувати резерв для холодного батику;
- підготувати скло під художній розпис;
- виконувати площинно-контурний розпис на склі;
- виконувати псевдовітраж;
- виконувати настінний живопис.

Перелік основних обов'язкових засобів навчання

№ з/п	Найменування	Кількість на навчальну групу з 15 учнів		Примітка
		Для індивідуального користування	Для групового користування	
1	2	3	4	5
Інструмент				
1.	Олівці різної твердості «Т» і «М» – вітчизняного виробництва «Н» і «В» – імпортного виробництва	комплект		
2.	Кнопки	1 упаковка		
3.	Затискачі	4		
4.	Лінійки дерев'яні та металеві	2		
5.	Кутники	1		
6.	Циркулі	1		
7.	Лекало	комплект		
8.	Рейсфедер лінійний	1		
9.	Рapidограф	-	8	
10.	Аерограф	-	8	
11.	Мастихін	1		
12.	Ножиці	1		
13.	Ножик - різак	1		
14.	Писачок	1		
15.	Праска	-	5	
16.	Спринцівка	-	5	
17.	Ліноліумні різці № 1,2,3,5.	комплект		
18.	Фотовалик	-	1	
19.	Флейц	-	5	
20.	Пензлі плоскі (щетина, білка) № 1-8 Круглі (білка, колонок) № 1-5 Котячі	комплект комплект комплект		
Прилади і пристрої				
1.	Столи для фарбів	1		
2.	Мольберти, дошки	-	15	
3.	Станок для ліногравюри	-	1	
4.	Подіуми	-	5	
5.	Освітлювальні пристрої	-	5	
6.	Фарби			
7.	Гуаш	комплект		
8.	Темпера	комплект		
9.	Акрил	комплект		
10.	Олія	комплект		
11.	Лаки	комплект		
12.	Розчинники	комплект		
Натуральні зразки:				
	Зразки учнівських робіт		30	
Побутові речі різних матеріалів			20	
Моделі, макети, муляжі:				

1.	Прості геометричні фігури (куб, куля, циліндр. Конус піраміда,призма)	комплект	
2.	Розетки (геометричний орнамент, рослинний орнамент)	2	
3.	Гілка платона	1	
4.	Лист акана	1	
5.	Орнамент	1	
6.	Гілка лавра	1	
7.	Орнаментальний фриз	3	
8.	Капітелі	2	
9.	Іонік	1	
10.	Стилізовані маски	3	
11.	Деталі обличчя	комплект	
12.	Анатомічна голова	1	
13.	Античні голови	6	
14.	Анатомічні торси	3	
15.	Деталі фігури (кисть, стопа)	2	
16.	Гіпсові моделі частин лиця	2	
17.	Драперії	комплект	
18.	Муляжі природних елементів	комплект	
19.	Опудала птахів	6	

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України**

***Державний стандарт
професійно-технічної освіти***

ДСПТО 7324.R.90.03-2015
(позначення стандарту)

Професія: Живописець

Код: 7324

Кваліфікація: живописець 4-го розряду

Видання офіційне

Київ - 2015

**Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника
професійно-технічного навчального закладу**

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку
(підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

- 1. Професія:** 7324 Живописець
- 2. Кваліфікація:** живописець 4-го розряду
- 3. Кваліфікаційні вимоги**

Повинен знати:

методику аналізу художніх творів;
принципи побудови натюрморту;
технологію підготовки фарби та основи під олійний живопис, іконопис;
техніки виконання рисунку;
технологію виконання олійного та підлакового живопису, іконопису;
загальні відомості побудови та написання сучасних шрифтів;
основи об'ємно-просторової композиції, інтерпретація в композиції;
анатомічну будову черепа та обличчя людини, опрацювання форми та пластики з ліплення;
аналіз та побудову зображення людини на основі скелета та м'язів, пропорції людини;
нормативні документи та вимоги охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни для працівників даної професії.

Повинен уміти:

аналізувати художні твори за жанрами;
розробляти композиції на основі творів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва;
виконувати лінійний малюнок складного натюрморту;
виконувати натюрморт і пейзаж на полотні різної складності технікою олійний живопис;
усувати дефекти під час виконання;
виконувати роботи технікою іконопис та підлаковий живопис дотримуючись технології;
виконувати вправи з написання сучасних шрифтів різними інструментами;
виконувати об'ємно-просторову композицію, інтерпретацію в композиції;
набирати основну глиняну масу із послідовним нанесенням рисунку, ліплення плінта;
практично виконувати рисунки м'язів та торсу людини з гіпсових моделей;
дотримуватись правил та норм охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни.

4. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен:

раціонально організовувати та ефективно використовувати робоче місце;

дотримуватися норм технологічного процесу;

не допускати браку в роботі;

знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці й навколишнього середовища, додержуватись норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;

використовувати в разі необхідності засоби попередження й усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо);

знати інформаційні технології в обсязі, що є необхідним для виконання професійних обов'язків;

володіти обсягом знань з правових питань галузі, основ ведення підприємницької діяльності, державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та трудового законодавства в межах професійної діяльності.

5. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, кваліфікації осіб

5.1 При продовженні професійно-технічної освіти

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 3-го розряду. Без вимог до стажу роботи.

5.2. При підвищенні кваліфікації

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 3-го розряду; без вимог до стажу роботи.

5.3. Після закінчення навчання.

Професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 4-го розряду. Без вимог до стажу роботи.

6. Сфера професійного використання випускника

Індивідуальна мистецька діяльність. Виготовлення виробів народного художнього промислу, які мають художнє, історичне, етнографічне значення; створення копій з полотен професійними художниками, реставрація творів мистецтва, таких як картини тощо. (КВЕД-2010, секція - R, клас - 90.03).

7. Специфічні вимоги

7.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється після закінчення строку навчання відповідно до законодавства.

7.2. Стать: чоловіча, жіноча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затвердженого наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993).

7.3. Медичні обмеження.

Типовий навчальний план

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 4-го розряду

Загальний фонд навчального часу: 844 години

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно-практичні роботи
1.	Загальнопрофесійна підготовка	46	5
1.1	Інформаційні технології	7	5
1.2	Основи правових знань	17	-
1.3	Основи галузевої економіки і підприємництва	7	-
1.4	Резерв часу	15	-
2.	Професійно-теоретична підготовка	285	190
2.1.	Охорона праці	15	-
2.2.	Матеріалознавство	12	-
2.3.	Технологія виконання художніх робіт	55	24
2.4	Шрифти	21	8
2.5	Основи композиції	32	30
2.6	Ліпка	30	25
2.7	Рисунок	52	48
2.8	Живопис	52	46
2.9	Пластична анатомія	16	9
3.	Професійно-практична підготовка	476	-
3.1.	Виробниче навчання	168	-
3.2.	Виробнича практика	308	-
4.	Консультації	30	-
5.	Державна кваліфікаційна атестація (або проміжна (поетапна) кваліфікаційна атестація при продовженні навчання)	7	
6.	Загальний обсяг навчального часу(без п.4)	814	195

Перелік кабінетів, лабораторій, майстерень для підготовки кваліфікованих робітників за професією 7324 Живописець

- Кабінети:**
- Інформаційних технологій
 - Охорони праці
 - Пластичної анатомії
 - Технології виконання художніх робіт
 - Основ композиції
 - Рисунка
 - Живопису
- Лабораторії:**
- Матеріалознавства
- Майстерні:**
- Живопису
 - Графіки
 - Ліплення

Примітка: для підприємств, організацій, що здійснюють професійне навчання кваліфікованих робітників:

- допускається зменшення кількості кабінетів, лабораторій за рахунок їх об'єднання;
- індивідуальне професійне навчання кваліфікованих робітників може здійснюватися при наявності обладнаного робочого місця;
- предмет «Інформаційні технології» вивчається за згодою підприємств-замовників кадрів.

**Типова навчальна програма з предмета
«Інформаційні технології»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Система автоматизованого проектування в живописі	7	5
	Всього:	7	5

Тема 1. Система автоматизованого проектування в живописі

Призначення інформаційної системи, її структура, організація роботи. Виклик системи. Вікно. Центр управління, його призначення і використання. Робочий стіл, його призначення та основні елементи. Створення нового файлу, відкриття існуючого рисунка, збереження файлу. Завдання координат точок на рисунку. Прив'язки точок. Способи вибору об'єктів в системі. Установлення габаритних розмірів рисунка. Встановлення властивостей графічних об'єктів (типу і товщини ліній, поточного кольору). Робота з довідковою інформацією.

Перспективи розвитку систем автоматизованого проектування в живописі.

Лабораторно-практична робота

Побудова графічних об'єктів (відрізка, лінії, променя, прямокутника, мультілінії, кола, дуги, полілінії, багатокутника, кільця, еліпса, будівельних елементів). Керування відображенням на екрані.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи правових знань»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Вступ до трудового права в Україні. Кодекс законів про працю	2	-
2.	Укладання трудового договору	2	-
3.	Зміна трудового договору	2	-
4.	Припинення трудового договору	2	-
5.	Дисципліна праці	2	-
6.	Основні принципи трудового права	2	-
7.	Суб'єкти трудового права	2	-
8.	Колективні договори і угоди	2	-
9.	Основи правового регулювання зайнятості населення	1	-
Всього годин:		17	-

Тема 1. Вступ до трудового права України. Кодекс законів про працю

Становлення і розвиток трудового права України. Соціальне призначення трудового права. Тенденції розвитку трудового права в умовах становлення ринкової економіки. Основні права людини в сфері праці. Поняття і зміст Кодексу законів про працю. Його складові частини.

Тема 2. Укладання трудового договору

Поняття і значення трудового договору. Відмінність трудового договору від суміжних цивільно-правових договорів, пов'язаних з працею (підряду, доручення, авторського та ін.).

Сторони трудового договору. Зміст і форма трудового договору. Юридичні гарантії при прийомі на роботу. Порядок укладання трудового договору. Види трудових договорів. Особливості окремих видів трудових договорів:

- контракт, як особлива форма трудового договору;
- трудовий договір по організованому наборі;
- трудовий договір працівника, що приймається за конкурсом;
- трудовий договір про суміщення професій та ін.

Тема 3. Зміна трудового договору

Переведення на іншу роботу, класифікація переведень. Переміщення на інше робоче місце і його відмінність від переведення. Зміна істотних умов праці. Порядок переведення на іншу роботу.

Тема 4. Припинення трудового договору

Загальна характеристика підстав припинення трудового договору, їх класифікація поняття, випадки відсторонення від роботи. Відмінність між відстороненням від роботи та припиненням трудового договору. Загальні підстави припинення трудового договору.

Гарантії від необґрунтованих звільнень.

Порядок звільнення і проведення розрахунку.

Вихідна допомога.

Тема 5. Дисципліна праці

Поняття трудової дисципліни і методи її забезпечення. Внутрішній трудовий розпорядок. Основні трудові обов'язки сторін трудового договору. Заохочення. Поняття, підстави, види заохочень і порядок їх застосування. Підстава і умови дисциплінарної відповідальності працівників.

Додаткові заходи впливу на порушення трудової дисципліни.

Тема 6. Основні принципи трудового права

Поняття і значення основних принципів трудового права.

Принципи, що виражають політику в галузі правового регулювання ринку праці і ефективної зайнятості. Принципи, що визначають встановлення умов праці. Принципи, що визначають застосування умов праці працівників. Принципи, що визначають охорону трудових прав працівників.

Тема 7. Суб'єкти трудового права

Поняття і класифікація суб'єктів трудового права. Правовий статус суб'єкта трудового права, його види і зміст. Підприємства, установи, організації, фізичні об'єкти як суб'єкти трудового права. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права. Профспілкові органи та інші уповноважені на представництво трудовим колективом органи як суб'єкти трудового права.

Тема 8. Колективні договори і угоди

Загальна характеристика законодавства про колективні договори і угоди, поняття колективного договору, сторони колективного договору і порядок його укладання. Зміст і структура колективного договору. Реалізація колективного договору і контроль за його дією. Відповідальність за порушення колективного договору. Поняття угоди. Порядок укладання, контроль за їхнім виконанням.

Тема 9. Основи правового регулювання зайнятості населення

Законодавство про зайнятість населення. Право громадян на працевлаштування. Поняття, форми і організація працевлаштування. Поняття підходящої роботи. Особливості працевлаштування окремих категорій громадян (молоді, інвалідів, осіб, які звільнені з лав Збройних Сил або альтернативної (невійськової) служби, вивільнених працівників та інших).

Права громадян, які зареєстровані в службі зайнятості на профпідготовку і перекваліфікацію. Загальні компенсації при втраті роботи. Загальні умови виплати допомоги в разі безробіття. Особливі гарантії працівникам, які втратили роботу у зв'язку з змінами в організації виробництва.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи галузевої економіки і підприємництва»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Комерційна діяльність підприємств (основи маркетингу)	4	-
2.	Системи обслуговування бізнесу	3	-
Всього годин:		7	-

Тема 1. Комерційна діяльність підприємств

Маркетинг у підприємницькій діяльності. Сутність маркетингу, його головна мета.

Види маркетингової діяльності. Вивчення ринку. Сегментація ринку. Товарна політика маркетингу. Вивчення конкурента.

Канали просування товарів до споживача. Гуртова і роздрібна торгівля. Фірмові магазини.

Реклама товарів. Види реклами.

Сервісне обслуговування. Гарантія якості.

Тема 2. Система обслуговування бізнесу

Система обслуговування бізнесу. Використання ЕОМ у бізнесі. Програми для офісу.

Інтернет, комп'ютерні мережі. Консалтингові Фірми. Юридичні консультації Арбітражні суди. Аудиторські фірми. Служби зайнятості та агенції з працевлаштування.

Типова навчальна програма з предмета «Охорона праці»

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно-практичні роботи
1.	Правові та організаційні основи охорони праці	2	-
2.	Основи безпеки праці в галузі. Загальні відомості про потенціал небезпек. психологія безпеки праці. організація роботи з ОП	4	-
3.	Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист	2	-
4	Основи електробезпеки	2	-
5	Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди	2	-
6	Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках	3	-
Всього годин:		15	-

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Основні законодавчі акти з охорони праці: Конституція України, Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів про працю України, Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», основи законодавства України про охорону здоров'я, Закон України «Про пожежну безпеку», Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», Закон України «Про колективні договори і угоди».

Основні нормативно – правові акти з охорони праці. Право громадян на охорону праці при укладанні трудового договору. Тривалість робочого дня працівників. Колективний договір, його укладання і виконання. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві, на пільги і компенсації за шкідливі умови праці. Охорона праці жінок і неповнолітніх.

Відповідальність за порушення законодавства про працю, охорону праці, нормативно – правових актів з охорони праці. Навчання з питань охорони праці. Типове положення про порядок навчання і перевірку знань з питань охорони праці, яке встановлює порядок і види інструктажів з охорони праці, форми перевірки знань працівників і посадових осіб.

Поняття про виробничий травматизм і профзахворювання. Нещасні випадки, пов'язані з працею на виробництві та в побуті. Безпека праці і здоровий спосіб життя. Алкоголізм і безпека праці. Професійні захворювання

і професійні отруєння. Основні причини травматизму і професійних захворювань на виробництві. Основні заходи запобігання травматизму та захворювання на виробництві: організаційні, технічні, санітарно – виробничі, методико – профілактичні. Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Соціальна і медична реабілітація працівників.

Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і професійних отруєнь.

Тема 2. Основи безпеки праці у галузі. Загальні відомості про потенціал небезпек. Психологія безпеки праці. Організація роботи з охорони праці

Відомості про небезпеки. Основні небезпеки під час проведення робіт за професіями в галузі. Роботи з підвищеною небезпекою при виконанні робіт живописця 4-го розряду. Створення безпечних умов праці. Попереджувальні написи, сигнальні фарбування. Знаки безпеки.

Засоби колективного та індивідуального захисту від небезпечних і шкідливих виробничих факторів: спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту при проведенні різних видів робіт. Захист від шуму, пилу, газу, вібрацій, несприятливих метеорологічних умов. Мікроклімат виробничих приміщень.

Правила та заходи щодо попередження нещасних випадків і аварій, які характерні для професії живописець. Вимоги безпеки у навчальних, навчально-виробничих приміщеннях навчальних закладів.

Психологія безпеки праці. Пристосування людини до навколишніх умов в процесі праці (почуття, стримання, увага, пам'ять, уява, емоції) та їх вплив на безпеку праці. Вимоги нормативно-правових актів про охорону праці щодо безпеки виробничих процесів.

Особливості безпеки праці живописця 4-го розряду. Можливі наслідки недотримання правил безпеки праці при виконанні робіт. Запобігання виникненню аварій техногенного характеру. План евакуації з приміщень у разі аварії.

Тема 3. Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист.

Пожежонебезпечні властивості речовин. Організаційні та технічні протипожежні заходи. Пожежна сигналізація. Горіння речовин і способи його припинення. Умови горіння. Спалах, запалення, самозапалення, горіння, тління. Легкозаймисті й горючі рідини. Займисті, важкозаймисті і незаймисті речовини, матеріали та конструкції.

Поняття вогнестійкості. Вогнегасильні речовини та матеріали: рідина, піна, вуглекислота, пісок, покривала, їх вогнегасильні властивості. Пожежна техніка для захисту об'єктів: пожежні машини, автомобілі та мотопомпи, установки для пожежогасіння, вогнегасники, ручний пожежний інструмент,

їх призначення, будова, використання на пожежі. Особливості гасіння пожежі на об'єктах галузі.

Причини вибухів.

Загальні відомості про великі виробничі аварії, їх типи, причини та наслідки. Вплив техногенних чинників на екологічну безпеку та безпеку життя і здоров'я людей. Приклади великих техногенних аварій і катастроф та їх наслідки.

Тема 4. Основи електробезпеки

Електрика промислова, статична і атмосферна.

Особливості ураження електричним струмом. Вплив електричного струму на організм людини. Фактори, які впливають на ступінь ураження людини електрикою: величина напруги, частота струму, шлях і тривалість дії, фізичний стан людини, вологість повітря. Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму.

Класифікація виробничих приміщень відносно безпеки ураження працюючих електричним струмом. Попереджувальні надписи, плакати та пристрої, ізолюючі прилади. Занулення та захисне заземлення, їх призначення.

Робота з переносними електросвітільниками. Захист від статичної електрики. Захист будівель та споруд від блискавки. Правила поведінки під час грози.

Тема 5. Основи гігієни праці. Медичні огляди

Фізіологія праці. Чергування праці і відпочинку. Додержання норм піднімання і переміщення важких речей неповнолітніми і жінками. Основні гігієнічні особливості праці за даною професією.

Вимоги до опалення, вентиляції та кондиціонування повітря виробничих, навчальних та побутових приміщень. Правила експлуатації систем опалення та вентиляції.

Види освітлення. Природне освітлення. Штучне освітлення: робоче та аварійне. Правила експлуатації освітлення.

Санітарно-побутове забезпечення працівників. Щорічні медичні огляди працюючих неповнолітніх, осіб віком до 21 року.

Тема 6. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках

Основні принципи надання першої допомоги: правильність, доцільність дії, швидкість, рішучість, спокій.

Запобіжні заходи щодо інфікування СНІДом під час надання першої допомоги при пораненнях, припиненні кровотечі з ран, носа, вуха тощо.

Засоби надання першої допомоги. Медична аптечка, її склад, призначення, правила користування. Способи реанімації. Штучне дихання способом «з рота в рот» чи «з рота в ніс». Положення потерпілого і дії особи,

яка надає допомогу. Непрямий масаж серця. Порядок одночасного виконання масажу серця та штучного дихання.

Перша допомога при ударах, вивихах, переломах, розтягненні зв'язок. Припинення кровотечі з рани, носа, вуха, легень, стравоходу тощо. Перша допомога при пораненнях. Правила накладання пов'язок, їх типи. Надання першої допомоги при знепритомненні (втраті свідомості), шоків, тепловому та сонячному ударі, обмороженні. Перша допомога при запорошуванні очей. Способи промивання очей. Ознаки отруєння і перша допомога потерпілому. Способи надання допомоги при отруєнні чадним газом, алкоголем, нікотинном. Транспортування потерпілого.

**Типова навчальна програма з предмета
«Матеріалознавство»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Ґрунти для олійного живопису	4	-
2.	Олійні фарби	4	-
3.	Наповнювачі та розчинники для олійних фарб	4	-
Всього годин:		12	-

Тема 1. Ґрунти для олійного живопису

Вивчення складу ґрунтів і технологія їх приготування. Типи ґрунтів: клейові, емульсійні, олійні.

Тема 2. Олійні фарби

Склад олійних фарб. Види олійних фарб. Особливості та застосування.

Тема 3. Наповнювачі та розчинники для олійних фарб

Класифікація, властивості, способи отримання та застосування.

**Типова навчальна програма з предмета
«Технологія виконання художніх робіт»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно-практичні роботи
1.	Олійний живопис	16	-
2.	Підлаковий живопис по дереву	16	10
3.	Левкас	8	4
4.	Іконопис	15	10
Всього годин:		55	24

Тема 1. Олійний живопис

Техніка олійного живопису. Область використання розписів олійними фарбами. Особливості і недоліки олійного живопису. Інструменти і матеріали. Види олійного живопису (станковий, монументальний, декоративний).

Технологія виконання олійного станкового живопису. Підготовка основи. Проклейка та ґрунтування полотна. Типи ґрунтів під олійний живопис.

Живопис олійними фарбами. Підготовка основи, інструменти і пристосування.

Тема 2. Підлаковий живопис по дереву

Історичні відомості про виникнення підлакового живопису на Україні. Технологія виконання живопису. Підготовка дерев'яної поверхні під живопис. Інструменти і матеріали.

Лабораторно-практичні роботи

1. Підготовка дерев'яної поверхні під живопис.
2. Виконання підлакового живопису.

Тема 3. Левкас

Загальні відомості про левкас і виконання його при розписі. Технологія приготування левкасу. Технологія підготовки дерев'яної основи під левкас. Матеріали та інструменти.

Лабораторно-практичні роботи

1. Виготовлення левкасу.
2. Практична робота по виготовленню левкасної основи під іконопис

Тема 4. Іконопис

Історичні відомості про іконопис. Візантійська школа іконопису. Школа Староруських іконописців. Технологія виконання ікони на левкасній основі. Послідовність виконання. Інструменти і матеріали для виконання

іконопису на левкасній основі. Технологія виконання позолотних робіт, матеріали та інструменти.

Лабораторно-практична робота

Виконання роботи на левкасній основі.

**Типова навчальна програма з предмета
«Шрифти»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Шрифт «антиква»	3	2
2.	Шрифт «гротеск»	3	2
3.	Напис і його композиція	2	-
4.	Інтерпретація «Слово – образ»	3	2
5.	Мальовані шрифти	4	2
6.	Шрифтовий плакат	2	-
7.	Шрифт у рекламі	2	-
8.	Оформлення виставок	2	-
Всього годин:		21	8

Тема 1. Шрифт «антиква»

Принципи побудови, малювання і конструювання шрифту «антиква». Інструменти і матеріали. Написання алфавіту даним шрифтом.

Практична робота

Написання алфавіту шрифтом «антиква».

Тема 2. Шрифт «гротеск»

Принципи побудови, малювання і конструювання шрифту «гротеск». Інструменти і матеріали. Технологія написання алфавіту даним шрифтом.

Практична робота

Написання алфавіту шрифтом «гротеск».

Тема 3. Напис і його композиція

Вправи на розвиток уяви та творчого підходу до шрифтів.

Тема 4. Інтерпретація «Слово – образ»

Вправи на розвиток уяви та творчого підходу до шрифтів.

Практична робота

Виконання вправ на розвиток уяви та творчого підходу до шрифтів.

Тема 5. Мальовані шрифти

Матеріали та інструменти для написання шрифтів. Виконання вітальної листівки із використанням мальованих шрифтів.

Практична робота

Виконання вітальної листівки із використанням мальованих шрифтів.

Тема 6. Шрифтовий плакат

Технологія виконання плакату, лозунгу, шрифтового панно. Матеріали і інструменти.

Тема 7. Шрифт у рекламі

Клеєні шрифти із універсальної плівки. Технологія виготовлення вирізних, рельєфних і об'ємних літер.

Тема 8. Оформлення виставок

Використання шрифту різних типів і фігурацій для оформлення виставочних залів.

Композиційне вирішення.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи композиції»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на практичні роботи
1.	Проект тематичної творчої роботи	32	30
Всього годин:		32	30

Тема 1. Проект тематичної творчої роботи

Робота з аналогами та прототипами. Застосування композиційних прийомів для створення творчої роботи. Виконання художнього твору в авторському тлумаченні.

Практична робота

Виконання проекту тематичної творчої роботи (за вибором учня).

**Типова навчальна програма з предмета
«Ліпка»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Копія носа з гіпсового злитка	6	5
2.	Копія губ з гіпсового злитка	6	5
3.	Копія ока з гіпсового злитка	6	5
4.	Ліплення моделі голови Гудона (копія екорше)	12	10
Всього годин:		30	25

Тема 1. Копія носа з гіпсового злитка

Ознайомлення з анатомічною будовою носа. Набирання основного масиву з послідовним нанесенням рисунка. Опрацювання форми та пластики з ліплення.

Практична робота

Ліпка копії носа з гіпсового злитка.

Тема 2. Копія губ з гіпсового злитка

Ознайомлення з анатомічною будовою губ. Набирання основного масиву з послідовним нанесенням рисунка. Опрацювання форми та пластики з ліплення.

Практична робота:

1. Ліпка копії губ з гіпсового злитка.

Тема 3. Копія ока з гіпсового злитка

Ознайомлення з будовою ока. Набирання основного масиву з послідовним нанесенням рисунка. Опрацювання форми та пластики зліпка.

Практична робота

Ліпка копії ока з гіпсового злитка.

Тема 4. Ліплення моделі голови Гудона (копія екорше)

Ознайомлення з будовою голови людини. Набирання основного масиву голови. Визначення великих пропорцій та характеру голови. Опрацювання форми та виведення гіпсової пластики голови Гудона.

Практична робота

Ліпка копії голови гіпсової моделі Гудона.

**Типова навчальна програма з предмета
«Рисунок»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Рисунок гіпсових моделей рук і ніг людини	16	15
2.	Рисунок деталей обличчя людини	16	15
3.	Зображення гіпсової голови (маски)	20	18
Всього годин:		52	48

Тема 1. Рисунок гіпсових моделей рук і ніг людини

Рисунок окремих гіпсових деталей постаті людини. Визначити напрямок, розміри і побудову кистей рук і ніг. Лінійна і тональна проробка зображення.

Практичні роботи

1. Виконання рисунку гіпсової моделі руки людини.
2. Виконання рисунку гіпсової моделі ноги людини.

Тема 2. Рисунок деталей обличчя людини

Загальні поняття про анатомічну побудову людської голови. Передача пластики та форми деталей голови. Конструктивно промалювати анатомічну будову кожної частини обличчя людини і виявити об'єм засобами світлотіні.

Практичні роботи

1. Виконання рисунку гіпсової моделі носа людини.
2. Виконання рисунку гіпсової моделі губ людини.
3. Виконання рисунку гіпсової моделі ока людини.
4. Виконання рисунку гіпсової моделі вуха людини.

Тема 3. Зображення гіпсової голови (маски)

Рисунок зліпка голови (маски) античних статуй. Співставлення моделі з муляжним черепом.

Визначення осової лінії. Передати найхарактерніше: очі, ніс, рот, волосся виразними лініями з легким штрихуванням.

Практична робота

Виконання рисунку маски або гіпсової голови людини.

**Типова навчальна програма з предмета
«Живопис»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно-практичні роботи
1.	Складний натюрморт. Декоративне вирішення, стилізація, інтерпретація предметів (техніка виконання гуаш, темпера, олія)	20	18
2.	Натюрморт з гіпсовою моделлю голови (техніка виконання гуаш, темпера, олія)	20	18
3.	Етюд голови людини	12	10
Всього годин:		52	46

Тема 1. Складний натюрморт. Декоративне вирішення, стилізація, інтерпретація предметів (техніка виконання гуаш, темпера, олія)

Застосування широкого спектру засобів зображення (різні комбіновані техніки) і методи (стилізації, інтерпретації, декорування, акцентування кольором, прямою, фактурою). Застосування форми предметів, перестановка з місця на місце, розрізання предмета, введення інших предметів та орнаменту.

Практична робота

Виконання стилізації складного натюрморту в техніці гуаш, темпера, олія.

Тема 2. Натюрморт з гіпсовою моделлю голови (техніка виконання гуаш, темпера, олія)

Композиційне вирішення сюжету, головного і другорядного. Аналіз форми голови, перевага характеру, взаємозв'язок з іншими предметами акцентування на гіпсову модель голови і вміння підчиняти зображувальні засоби для вирішення поставленої мети.

Практична робота

Виконання натюрморту з гіпсовою моделлю голови в техніці виконання гуаш, темпера, олія.

Тема 3. Етюд голови людини

Використання натури більш літнього віку. Композиційне вирішення, перевага особливостей характеру, форми голови. Ліплення форми голови кольором і звертання уваги на окремі деталі, які характерні даній натурі.

Практична робота

Виконання етюду голови людини в техніці виконання олія.

**Типова навчальна програма з предмета
«Пластична анатомія»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Структурна будова м'язів людини	2	-
2.	М'язи тулуба	2	-
3.	М'язи верхнього плечового поясу і верхніх вільних кінцівок	2	2
4.	М'язи тазового поясу і нижніх вільних кінцівок	2	2
5.	М'язи шиї та голови. Органи чуттів	2	2
6.	Аналіз та побудова фігури людини на основі скелету та м'язів. Пропорції людини	3	-
7.	Виконання анатомічних малюнків з гіпсових моделей фігури людини (екорше) та її частин	3	3
Всього годин:		16	9

Тема 1. Структурна будова м'язів людини

М'яз як орган. Розвиток м'язів і фасцій. Форма м'язів. Функція та робота м'язів. Поверхневі і глибокі фасції.

Тема 2. М'язи тулуба

Вікові, статеві та індивідуальні особливості м'язів грудної клітки. Фасції грудної клітки. М'язи та фасції живота. Поділ м'язів живота. М'язи та фасції спини. Поверхневі та глибокі м'язи спини і їх функція. Робота м'язів тулуба, його пластика та побудова.

Тема 3. М'язи верхнього плечового поясу і верхніх вільних кінцівок

М'язи поясу верхньої кінцівки, їх будова та функція. Поділ м'язів вільної нижньої кінцівки за топографією: м'язи плеча, передпліччя, кисті. Передня і задня група м'язів плеча. Поділ м'язів передпліччя за топографічними та функціональними ознаками. М'язи тилу та долоні кисті. Робота м'язів поясу верхньої кінцівки, їх пластика та побудова.

Практична робота

Практичне виконання рисунку м'язів поясу верхньої кінцівки.

Тема 4. М'язи тазового поясу і нижніх вільних кінцівок

Поділ за топографією м'язів поясу нижньої кінцівки. М'язи стегна, їх будова. Передня, присередня, задня група м'язів стегна. М'язи гомілки, їх поділ на поверхневий та глибокий шари. М'язи стопи. Їх Поділ на

присередню, серединну та бічну групи. Робота м'язів тазового поясу та вільної нижньої кінцівки, їх побудова та пластика.

Практична робота

Практичне виконання рисунку м'язів поясу нижньої кінцівки.

Тема 5. М'язи ший та голови. Органи чуттів

М'язи та фасції ший. Поверхневі м'язи ший. М'язи та фасції голови. Поділ м'язів голови за функцією та топографією. Жувальні та мимічні (м'язи лиця) м'язи. Вивчення анатомії та побудова ока, носа, губ, вуха.

Практичні роботи

1. Практичне виконання рисунку м'язів ший.
2. Практичне виконання рисунку м'язів голови.

Тема 6. Аналіз та побудова фігури людини на основі скелету та м'язів. Пропорції людини

Вивчення пропорції фігури людини. Основні відмінності в пропорціях чоловічого і жіночого тіла. Центр тяжіння, рівновага, контрапост. Фігура в русі. Зміна положення тіла під час руху.

Тема 7. Виконання анатомічних малюнків з гіпсових моделей фігури людини

Пластика та побудова торсу людини (екорше). Побудова гіпсових частин фігури людини та їх аналіз.

Практична робота

Практичне виконання анатомічних рисунків з гіпсових моделей фігури людини.

Типова навчальна програма з виробничого навчання

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 4-го розряду

№ з/п	Тема	Кількість годин
I. Виробниче навчання		
1.	Вступ. Інструктаж з охорони праці в навчальних майстернях	6
2.	Олійний живопис	58
3.	Підлаковий живопис	52
4.	Іконопис (живопис на левкасі)	52
Всього:		168
II. Виробнича практика		
1.	Ознайомлення з підприємством. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки	7
2.	Самостійне виконання робіт живописця, складністю 4-го розряду	301
	Кваліфікаційна пробна робота	
Всього годин:		308
Разом:		476

I. Виробниче навчання

Тема 1. Вступ. Інструктаж з охорони праці в навчальних майстернях

Навчальні завдання на 4 розряд.

Ознайомлення учнів з навчальною майстернею та робочим місцем. Ознайомлення з режимом роботи, організацією праці і правилами внутрішнього розпорядку в навчальних майстернях. Правила і норми безпеки праці в навчальних майстернях. Вимоги до обладнання та інструментів.

Пожежна безпека. Правила поведінки учнів при пожежі.

Основні правила і норми електробезпеки. Правила користування електронагрівальними приладами і електроінструментами.

Надання першої допомоги.

Тема 2. Олійний живопис

Інструктаж за змістом занять. Організація робочого місця і вимоги охорони праці. Ознайомлення з інструментами та матеріалами.

Вправи

Виконання олійного живопису.

Підготовка матеріалів та інструментів для живопису, підготовка поверхні під живопис. Розробка ескізів. Практичне виконання живописних робіт. Оформлення.

Тема 3. Підлаковий живопис

Інструктаж за змістом занять. Організація робочого місця і вимоги охорони праці. Ознайомлення з темою, інструментами та матеріалами.

Вправи

Підготовка матеріалу до роботи. Виконання ескізу в натуральну величину. Перенесення ескізу на виріб. Підготовка фарб до роботи. Виконання робіт згідно технології.

Тема 4. Іконопис (живопис на левкасі)

Інструктаж за змістом занять. Організація робочого місця і вимоги охорони праці. Ознайомлення з темою, інструментами та матеріалами.

Вправи

Підготовка матеріалу до роботи (нанесення левкасу, шліфування). Виконання ескізу в натуральну величину в кольорі. Перенесення ескізу на дошку. Підготовка фарб для роботи. Виконання робіт згідно технології.

II. Виробнича практика

Тема 1. Ознайомлення з підприємством. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки

Інструктаж з охорони праці і пожежної безпеки (проводить інженер з охорони праці підприємства).

Ознайомлення з устаткуванням і технологічним процесом виготовлення продукції на підприємстві, з між змінною передачею устаткування й організацією виробництва.

Ознайомлення з організацією планування праці та контролю якості робіт на виробничій ділянці, у бригаді, на робочому місці.

Ознайомлення з організацією робочих місць передовиків і новаторів виробництва, з роботою над раціоналізацією і винахідництвом.

Тема: 2. Самостійне виконання робіт живописця, складністю 4-го розряду

Самостійне виконання робіт живописцем 4-го розряду згідно вимог кваліфікаційної характеристики.

За час виробничої практики учні повинні навчатися самостійно виконувати роботу з професії на робочих місцях підприємства, згідно кваліфікаційної характеристики, використовуючи передову технологію та наукову організацію праці.

Примітка. Детальна програма виробничої практики розробляється кожним навчальним закладом окремо із урахуванням сучасних технологій, новітніх устаткувань та матеріалів, умов виробництва, за погодженням з підприємствами - замовниками кадрів та затверджується в установленому порядку

Кваліфікаційна пробна робота

Приклади робіт

- Роботи виконані в техніці олійний живопис.
- Етюд пейзажу виконаний в техніці олійний живопис на полотні.
- Ікона виконана технікою живопис на левкасі.
- Ескізи підлакового живопису виконані в олівці та в кольорі.
- Виріб з виконанням на ній підлаковим живописом.
- Дипломна робота виконана за власними розробками ескізів.

КРИТЕРІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ АТЕСТАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 4-го розряду

ЗНАЄ, РОЗУМІЄ:

- інструменти та пристрої для виконання живописних робіт;
- прийоми роботи пензлями і перами;
- змішування фарб;
- види мистецтв;
- технологію виконання монотипії;
- історичні відомості про походження і еволюцію розвитку технік витинанок;
- види витинанок;
- види аплікацій;
- технологію виробництва і характерні властивості різних матеріалів для рисунка;
- види живопису;
- жанри живопису;
- технологію виконання акварельного, гуашевого, темперного живопису;
- основи композиції;
- загальні відомості про походження народного декоративного розпису;
- історичні відомості про виникнення графіки;
- види графіки;
- загальні відомості про види гравюри;
- основні види сучасних шрифтів;
- історичні відомості про художній розпис тканин;
- технологію виконання холодного, гарячого, вільного та комбінованого батику;
- історичні відомості про розпис скла;
- технологію виконання розпису на склі;
- технологію виконання псевдовітражів;
- технологію приготування основи під фреску;
- приготування пігментів для фрескового живопису.
- характерні властивості олійних фарб;
- класифікацію живописних лаків, олій та розчинників;
- види ґрунтів під олійний живопис;
- реставрацію олійного живопису;
- технологію виконання підлакового розпису;
- технологію приготування левкасу;
- матеріали та інструменти для іконопису;
- технологію приготування пігментів для іконопису;
- технологію позолоти.

ВМІЄ:

- організовувати робоче місце;
- виконувати монотипії акварельними і гуашевими фарбами;
- виконувати різні види витинанок;
- виконувати аплікацію з різних матеріалів;
- виконувати акварельний живопис техніками «по сухому» і «по мокрому»;
- виконувати темперний живопис;
- виконувати гуашевий живопис;
- виконувати пастельний живопис;
- виконувати художній розпис тканин;
- приготувати резерв для холодного батіку;
- підготувати скло під художній розпис;
- виконувати площинно-контурний розпис на склі;
- виконувати псевдовітраж;
- виконувати настінний живопис.
- підготувати полотно під олійний живопис;
- виготовити ґрунт під олійний живопис;
- виконувати олійний живопис на полотні, картоні;
- підготувати поверхню під підлаковий розпис;
- виконувати підлаковий розпис;
- виготовити левкасний ґрунт згідно рецептури;
- підготувати дошку під іконопис;
- виконувати живопис на левкасі.

Перелік основних обов'язкових засобів навчання

№ п/п	Найменування	Кількість на навчальну групу з 15 учнів		Примітка
		Для індивідуального користування	Для групового користування	
1	2	3	4	5
Інструмент				
1.	Олівці різної твердості «Т» і «М» – вітчизняного виробництва «Н» і «В» – імпортного виробництва	комплект		
2.	Кнопки	1 упаковка		
3.	Затискачі	4		
4.	Лінійки дерев'яні та металеві	2		
5.	Кутники	1		
6.	Циркулі	1		
7.	Лекало	комплект		
8.	Рейсфедер лінійний	1		
9.	Рапідграф	-	8	
10.	Аерограф	-	8	
11.	Мастихін	1		
12.	Ножиці	1		
13.	Ножик - різак	1		
14.	Писачок	1		
15.	Праска	-	5	
16.	Спринцівка	-	5	
17.	Ліноліумні різці № 1,2,3,5.	комплект		
18.	Фотовалик	-	1	
19.	Флейц	-	5	
20.	Пензлі плоскі (щетина, білка) № 1-8 Круглі (білка, колонок) № 1-5 Котячі	комплект комплект комплект		
21.	Прилади і пристрої			
22.	Столи для фарбів	1		
23.	Мольберти, дошки	-	15	
24.	Станок для ліногравюри	-	1	
25.	Подіуми	-	5	
26.	Освітлювальні пристрої	-	5	
27.	Фарби			
28.	Гуаш	комплект		
29.	Темпера	комплект		
30.	Акрил	комплект		
31.	Олія	комплект		
32.	Лаки	комплект		
33.	Розчинники	комплект		
Натуральні зразки:				
34.	Зразки учнівських робіт		30	
Побутові речі різних матеріалів			20	
Моделі, макети, муляжі:				

35.	Прості геометричні фігури (куб, куля, циліндр. Конус піраміда,призма)	комплект	
36.	Розетки (геометричний орнамент, рослинний орнамент)	2	
37.	Гілка платона	1	
38.	Лист акана	1	
39.	Орнамент	1	
40.	Гілка лавра	1	
41.	Орнаментальний фриз	3	
42.	Капітелі	2	
43.	Іонік	1	
44.	Стилізовані маски	3	
45.	Деталі обличчя	комплект	
46.	Анатомічна голова	1	
47.	Античні голови	6	
48.	Анатомічні торси	3	
49.	Деталі фігури (кисть, стопа)	2	
50.	Гіпсові моделі частин лиця	2	
51.	Драперії	комплект	
52.	Муляжі природних елементів	комплект	
53.	Опудала птахів	6	

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України**

***Державний стандарт
професійно-технічної освіти***

ДСПТО 7324.R.90.03-2015
(позначення стандарту)

Професія: Живописець

Код: 7324

Кваліфікація: живописець 5-го розряду

Видання офіційне
Київ - 2015

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку
(підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

- 1. Професія:** 7324 Живописець
- 2. Кваліфікація:** живописець 5-го розряду
- 3. Кваліфікаційні вимоги**

Повинен знати:

образотворчу грамоту малюнка, живопису;
основні засоби та закономірності композиції, стильові особливості орнаменту;
технологію виконання підлакової мініатюри;
інструменти та матеріали для виконання підлакової мініатюри;
досвід роботи художників України;
знати еволюцію розвитку українського шрифту, його види та появу нових шрифтів на основі українського декоративного шрифту;
роботу над пластикою, характером та барельєфом;
нормативні документи та вимоги охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни для працівників даної професії.

Повинен уміти:

володіти видами живопису;
самостійно виконувати композиції середньої складності;
виконувати підлакову мініатюру;
самостійно підготувати та нанести ґрунт на основу;
виконати ескіз в натуральну величину та перенести на поверхню;
виконати роботу дотримуючись технології;
розробляти сучасні шрифти на основі українського декоративного шрифту;
виконувати барельєф за допомогою стеків;
дотримуватись правил та норм охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни.

4. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен:

раціонально організовувати та ефективно використовувати робоче місце;
дотримуватися норм технологічного процесу;
не допускати браку в роботі;
знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці й навколишнього середовища, додержуватись норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;

використовувати в разі необхідності засоби попередження й усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо);

знати інформаційні технології в обсязі, що є необхідним для виконання професійних обов'язків;

володіти обсягом знань з правових питань галузі, основ ведення підприємницької діяльності, державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та трудового законодавства в межах професійної діяльності.

5. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, кваліфікації осіб

5.1 При продовженні професійно-технічної освіти

Повна загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 4-го розряду. Без вимог до стажу роботи.

5.2. При підвищенні кваліфікації.

Повна загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 4-го розряду. Стаж роботи за професією не менше 1 року.

5.3. Після закінчення навчання

Професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 5-го розряду. Без вимог до стажу роботи.

6. Сфера професійного використання випускника

Індивідуальна мистецька діяльність. Виготовлення виробів народного художнього промислу, які мають художнє, історичне, етнографічне значення; створення копій з полотен професійними художниками, реставрація творів мистецтва, таких як картини тощо. (КВЕД-2010, секція - R, клас - 90.03).

7. Специфічні вимоги

7.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється після закінчення строку навчання відповідно до законодавства.

7.2. Стать: чоловіча, жіноча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затвердженого наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993).

7.3. Медичні обмеження.

Типовий навчальний план

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 5-го розряду

Загальний фонд навчального часу: 480 годин

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно-практичні роботи
1.	Загальнопрофесійна підготовка	37	6
1.1	Інформаційні технології	10	6
1.2	Основи правових знань	6	-
1.3	Основи галузевої економіки і підприємництва	6	
1.4	Резерв часу	15	-
2.	Професійно-теоретична підготовка	155	121
2.1.	Охорона праці	15	-
2.2	Матеріалознавство	6	-
2.3	Технологія виконання художніх робіт	22	20
2.4	Шрифти	6	4
2.5	Основи композиції	10	9
2.6	Ліпка	6	5
2.7	Рисунок	44	40
2.8	Живопис	46	43
3.	Професійно-практична підготовка	251	-
3.1.	Виробниче навчання	90	-
3.2.	Виробнича практика	161	-
4.	Консультації	30	-
5.	Державна кваліфікаційна атестація	7	-
6.	Загальний обсяг навчального часу (без п.4)	450	127

**Перелік кабінетів, лабораторій, майстерень
для підготовки кваліфікованих робітників
за професією 7324 Живописець**

Кабінети:	• Інформаційних технологій• Охорони праці• Технології виконання художніх робіт• Основ композиції• Рисунка• Живопису
Лабораторії:	• Матеріалознавства
Майстерні:	• Живопису• Графіки• Ліплення

Примітка: для підприємств, організацій, що здійснюють професійне навчання кваліфікованих робітників:

- допускається зменшення кількості кабінетів, лабораторій за рахунок їх об'єднання;
- індивідуальне професійне навчання кваліфікованих робітників може здійснюватися при наявності обладнаного робочого місця;
- предмет «Інформаційні технології» вивчається за згодою підприємств-замовників кадрів.

**Типова навчальна програма з предмета
«Інформаційні технології»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Система автоматизованого проектування в живописі	10	6
Всього		10	6

Тема 1. Система автоматизованого проектування в живописі

Призначення інформаційної системи, її структура, організація роботи. Виклик системи. Вікно. Центр управління, його призначення і використання. Робочий стіл, його призначення та основні елементи. Створення нового файлу, відкриття існуючого рисунка, збереження файлу. Завдання координат точок на рисунку. Прив'язки точок. Способи вибору об'єктів в системі. Установлення габаритних розмірів рисунка. Встановлення властивостей графічних об'єктів (типу і товщини ліній, поточного кольору). Робота з довідковою інформацією.

Перспективи розвитку систем автоматизованого проектування в живописі.

Лабораторно-практичні роботи

Побудова графічних об'єктів (відрізка, лінії, променя, прямокутника, мультилінії, кола, дуги, полілінії, багатокутника, кільця, еліпса, будівельних елементів). Керування відображенням на екрані.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи правових знань»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Предмет, метод і система трудового права	1	-
2.	Джерела трудового права	1	-
3.	Трудові колективи та їх повноваження	1	-
4.	Права профспілок у сфері трудових відносин	1	-
5.	Правовідносини в сфері трудового права	2	-
Всього годин:		6	-

Тема 1. Предмет, метод і система трудового права

Трудове право, як одна з галузей права України. Поняття трудового права. Предмет трудового права: трудові відносини працівників і тісно пов'язані з ними суспільні відносини. Особливості методу трудового права в умовах переходу до ринкових відносин. Роль функції трудового права в умовах становлення ринкової економіки. Система трудового права, як галузі права. Система трудового законодавства. Предмет і системи трудового права.

Тема 2. Джерела трудового права

Поняття джерела трудового права, їх класифікація та види. Загальна характеристика найбільш важливих джерел трудового права. Конституція України, як основне джерело трудового права. Кодекс законів про працю України. Системи законів, що регулюють соціально - трудові відносини. Підзаконні акти, що регулюють працю працівників. Акти соціального партнерства і локальні нормативно-правові акти. Їх значення. Дія нормативних актів у часі, просторі і за категоріями працівників.

Тема 3. Трудові колективи та їх повноваження

Поняття, види і правовий статус трудових колективів. Повноваження трудових колективів, їх класифікація. Механізм здійснення повноважень і самоврядування трудового колективу. Органи трудового колективу. Принципи здійснення самоврядувальної діяльності трудового колективу.

Тема 4. Права профспілок у сфері трудових відносин

Поняття профспілок, їх завдання і функції. Нормативно-правове регулювання їхньої діяльності.

Загальна характеристика правового статусу профспілок у сфері праці. Класифікація прав профспілок. Захисна функція профспілок в умовах ринкової економіки. Гарантії прав профспілок і виборних профспілкових працівників. Відповідальність профспілок. Співвідношення прав профспілок, органів громадської самодіяльності на підприємствах, колективу працівників.

Тема 5. Правовідносини в сфері трудового права

Поняття і система правовідносин у трудовому праві. Поняття трудового право відношення, його особливості.

Суб'єкти трудового право відношення. Трудова право дієздатність громадян, підприємств, установ і організацій в сфері трудового права.

Зміст трудового право відношення, основні права і обов'язки його суб'єктів.

Підстави виникнення трудових правовідносин. Правовідносини тісно пов'язані з трудовими, їх види.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи галузевої економіки і підприємництва»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Підприємницька діяльність	1	-
2.	Менеджмент у підприємницькій діяльності	1	-
3.	Маркетингове управління організації	1	-
4.	Запобігання неспроможності (банкрутства) організації	1	-
5.	Законодавча податкова база державного регулювання	1	-
6.	Ринок цінних паперів	1	-
	Всього годин:	6	-

Тема 1. Підприємницька діяльність організацій

Підприємницький дохід, його зміст і структура. Внутрішні та зовнішні чинники підприємницького доходу. Його розподіл. Виручка від реалізації (валовий дохід), витрати, балансовий та чистий прибуток.

Підприємство в системі ринкових відносин. Основні виробничі фонди і потужності будівельних організацій. Оборотні фонди і кошти будівельної організації. Фондовіддача та фондомісткість. Ціноутворення.

Комерційний розрахунок. Норма і маса прибутку.

Заробітна плата в умовах ринку. Реальна зарплата та захист від інфляції.

Соціальний захист та соціальна інфраструктура в економічно розвинутих країнах. Вдосконалення оплати праці та соціального захисту в Україні.

Тема 2. Менеджмент у підприємницькій діяльності

Типи системи менеджменту. Сучасні вимоги до менеджера.

Сучасні вимоги до складання бізнес-плану та основні вимоги до його складання.

Культура управління та підготовка менеджерів. Психологічні характеристики менеджера. Міжнародний менеджмент.

Тема 3. Маркетингове управління організацією

Сучасні вимоги до маркетингової системи.

Міжнародний маркетинг.

Роль інформації у здійсненні менеджменту і маркетингу.

Види, мова та стиль реклами. Реклама і збут товару.

Тема 4. Запобігання неспроможності (банкрутства) організації

Реакція будівельної організації на кризовий стан: захисна і наступальна тактика. Санація організації, реорганізація організації.

Тема 5. Законодавча податкова база державного регулювання

Податкова політика України.

Прямі і непрямі податки у системі державного регулювання.

Зміни до законодавчої бази України.

Тема 6. Ринок цінних паперів

Зміст і суб'єкти фінансових відносин. Ринок цінних паперів. Фінансовий ринок України.

**Типова навчальна програма з предмета
«Охорона праці»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно-практичні роботи
1.	Правові та організаційні основи охорони праці	2	-
2.	Основи безпеки праці в галузі. Загальні відомості про потенціал небезпек. психологія безпеки праці. організація роботи з ОП	4	-
3.	Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист	2	-
4	Основи електробезпеки	2	-
5	Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди	2	-
6	Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках	3	-
Всього годин:		15	-

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Основні законодавчі акти з охорони праці: Конституція України, Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів про працю України, Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», основи законодавства України про охорону здоров'я, Закон України «Про пожежну безпеку», Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», Закон України «Про колективні договори і угоди».

Основні нормативно – правові акти з охорони праці. Право громадян на охорону праці при укладанні трудового договору. Тривалість робочого дня працівників. Колективний договір, його укладання і виконання. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві, на пільги і компенсації за шкідливі умови праці. Охорона праці жінок і неповнолітніх.

Відповідальність за порушення законодавства про працю, охорону праці, нормативно-правових актів з охорони праці. Навчання з питань охорони праці. Типове положення про порядок навчання і перевірку знань з питань охорони праці, яке встановлює порядок і види інструктажів з охорони праці, форми перевірки знань працівників і посадових осіб.

Поняття про виробничий травматизм і профзахворювання. Нещасні випадки, пов'язані з працею на виробництві та в побуті. Безпека праці і здоровий спосіб життя. Алкоголізм і безпека праці. Професійні захворювання

і професійні отруєння. Основні причини травматизму і професійних захворювань на виробництві. Основні заходи запобігання травматизму та захворювання на виробництві: організаційні, технічні, санітарно-виробничі, методико-профілактичні. Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Соціальна і медична реабілітація працівників.

Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і професійних отруєнь.

Тема 2. Основи безпеки праці у галузі. Загальні відомості про потенціал небезпек. Психологія безпеки праці. Організація роботи з охорони праці

Відомості про небезпеки. Основні небезпеки під час проведення робіт за професіями в галузі. Роботи з підвищеною небезпекою при виконанні робіт живописця 5-го розряду. Створення безпечних умов праці. Попереджувальні написи, сигнальні фарбування. Знаки безпеки.

Засоби колективного та індивідуального захисту від небезпечних і шкідливих виробничих факторів: спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту при проведенні різних видів робіт. Захист від шуму, пилу, газу, вібрацій, несприятливих метеорологічних умов. Мікроклімат виробничих приміщень.

Правила та заходи щодо попередження нещасних випадків і аварій, які характерні для професії живописець. Вимоги безпеки у навчальних, навчально-виробничих приміщеннях навчальних закладів.

Психологія безпеки праці. Пристосування людини до навколишніх умов в процесі праці (почуття, стримання, увага, пам'ять, уява, емоції) та їх вплив на безпеку праці. Вимоги нормативно-правових актів про охорону праці щодо безпеки виробничих процесів.

Особливості безпеки праці живописця 5-го розряду. Можливі наслідки недотримання правил безпеки праці при виконанні робіт. Запобігання виникненню аварій техногенного характеру. План евакуації з приміщень у разі аварії.

Тема 3. Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист

Пожежонебезпечні властивості речовин. Організаційні та технічні протипожежні заходи. Пожежна сигналізація. Горіння речовин і способи його припинення. Умови горіння. Спалах, запалення, самозапалення, горіння, тління. Легкозаймисті й горючі рідини. Займисті, важкозаймисті і незаймисті речовини, матеріали та конструкції.

Поняття вогнестійкості. Вогнегасильні речовини та матеріали: рідина, піна, вуглекислота, пісок, покривала, їх вогнегасильні властивості. Пожежна техніка для захисту об'єктів: пожежні машини, автомобілі та мотопомпи, установки для пожежогасіння, вогнегасники, ручний пожежний інструмент,

їх призначення, будова, використання на пожежі. Особливості гасіння пожежі на об'єктах галузі.

Причини вибухів.

Загальні відомості про великі виробничі аварії, їх типи, причини та наслідки. Вплив техногенних чинників на екологічну безпеку та безпеку життя і здоров'я людей. Приклади великих техногенних аварій і катастроф та їх наслідки.

Тема 4. Основи електробезпеки

Електрика промислова, статична і атмосферна.

Особливості ураження електричним струмом. Вплив електричного струму на організм людини. Фактори, які впливають на ступінь ураження людини електрикою: величина напруги, частота струму, шлях і тривалість дії, фізичний стан людини, вологість повітря. Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму.

Класифікація виробничих приміщень відносно безпеки ураження працюючих електричним струмом. Попереджувальні надписи, плакати та пристрої, ізолюючі прилади. Занулення та захисне заземлення, їх призначення.

Робота з переносними електросвітільниками. Захист від статичної електрики. Захист будівель та споруд від блискавки. Правила поведінки під час грози.

Тема 5. Основи гігієни праці. Медичні огляди

Фізіологія праці. Чергування праці і відпочинку. Додержання норм піднімання і переміщення важких речей неповнолітніми і жінками. Основні гігієнічні особливості праці за даною професією.

Вимоги до опалення, вентиляції та кондиціонування повітря виробничих, навчальних та побутових приміщень. Правила експлуатації систем опалення та вентиляції.

Види освітлення. Природне освітлення. Штучне освітлення: робоче та аварійне. Правила експлуатації освітлення.

Санітарно-побутове забезпечення працівників. Щорічні медичні огляди працюючих неповнолітніх, осіб віком до 21 року.

Тема 6. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках

Основні принципи надання першої допомоги: правильність, доцільність дії, швидкість, рішучість, спокій.

Запобіжні заходи щодо інфікування СНІДом під час надання першої допомоги при пораненнях, припиненні кровотечі з ран, носа, вуха тощо.

Засоби надання першої допомоги. Медична аптечка, її склад, призначення, правила користування. Способи реанімації. Штучне дихання способом «з рота в рот» чи «з рота в ніс». Положення потерпілого і дії особи,

яка надає допомогу. Непрямий масаж серця. Порядок одночасного виконання масажу серця та штучного дихання.

Перша допомога при ударах, вивихах, переломах, розтягненні зв'язок. Припинення кровотечі з рани, носа, вуха, легень, стравоходу тощо. Перша допомога при пораненнях. Правила накладання пов'язок, їх типи. Надання першої допомоги при знепритомненні (втраті свідомості), шоків, тепловому та сонячному ударі, обмороженні. Перша допомога при запорошуванні очей. Способи промивання очей. Ознаки отруєння і перша допомога потерпілому. Способи надання допомоги при отруєнні чадним газом, алкоголем, нікотинном. Транспортування потерпілого.

**Типова навчальна програма з предмета
«Матеріалознавство»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Інструменти, матеріали та лаки для виконання підлакової мініатюри	6	-
Всього годин:		6	-

Тема 1. Інструменти, матеріали та лаки для виконання підлакової мініатюри

Матеріали та інструменти, які використовують для виконання підлакової мініатюри.

**Типова навчальна програма з предмета
«Технологія виконання художніх робіт»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Технологія виконання підлакової мініатюри	22	20
Всього годин:		22	20

Тема 1. Підлакова мініатюра

Історичні відомості про виникнення підлакової мініатюри. Технологія виконання, інструменти та матеріали для підлакової мініатюри.

Лабораторно-практична робота

Виконання підлакової мініатюри.

**Типова навчальна програма з предмета
«Шрифти»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Еволюція розвитку українських шрифтів	2	-
2.	Сучасний оригінальний шрифт на основі українських декоративних шрифтів	4	4
Всього годин:		6	4

Тема 1. Еволюція розвитку українських шрифтів

Еволюція розвитку письма. Поява голосних знаків, зміна напрямку письма.

Тема 2. Сучасний оригінальний шрифт на основі українських декоративних шрифтів

Поява нових шрифтів на основі українського декоративного шрифту.

Практична робота

Виконання шрифтової композиції на основі українського декоративного шрифту.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи композиції»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Композиція мініатюри	10	9
Всього годин:		10	9

Тема 1. Композиція мініатюри

Специфіка та особливості композиції мініатюри. Вимоги до процесу ескізування. Робота з аналогами та прототипами. Вирішення тематики композиції мініатюри. Виконання ескізу в натуральну величину. Застосування законів, правил, прийомів та засобів композиції при виконанні ескізу мініатюри.

Практична робота

Розробка композиції мініатюри.

**Типова навчальна програма з предмета
«Ліпка»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Ліплення барельєфу	6	5
Всього годин:		6	5

Тема 1. Ліплення барельєфу

Підготовка глини до роботи та виготовлення основи (плінта 25х35) барельєфу. За допомогою стека нанести рисунок. Робота над пластиною та характером барельєфу.

Практична робота

Ліплення барельєфу пейзажу.

**Типова навчальна програма з предмета
«Рисунок»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Робота на пленері. Архітектура міста	8	8
2.	Рисунок гіпсової моделі голови Гудона (екорше)	14	12
3.	Рисунок гіпсової моделі голови з плечовим поясом	22	20
Всього годин:		44	40

Тема 1. Робота на пленері. Архітектура міста

Композиційне вирішення. Лінія горизонту. Побудова лінійної та передача повітряної перспектив.

Практична робота

Виконання етюдів архітектури міста з натури.

Тема 2. Рисунок гіпсової моделі голови Гудона (екорше)

Пошук композиційного вирішення. Уточнення розмірів голови та характер її руху. Побудова. Виявлення основних площин голови на основі анатомічних вимог та індивідуальних особливостей моделі. Аналіз форми голови в цілому та деталей зокрема. Узагальнююча цілісність бачення.

Практична робота

Виконання рисунку гіпсової моделі голови Гудона (екорше).

**Тема 3. Рисунок гіпсової моделі голови з плечовим поясом
Півфігура людини**

Виявлення характеру моделі. Вирішення основних мас постаті, ракурсу голови. Портретна характеристика. Тональний аналіз постаті, моделювання основних об'ємів, характеристика одягу, його пластичне вирішення. Уточнення просторових відношень.

Практична робота

Виконання гіпсової моделі голови з плечовим поясом Півфігура людини.

**Типова навчальна програма з предмета
«Живопис»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Робота на пленері. Архітектура міста (акварель, гуаш, олія)	10	10
2.	Живопис тематичного натюрморту (гуаш, олія)	16	15
3.	Портрет: чоловіча або жіноча голова (олія)	20	18
Всього годин:		46	43

Тема 1. Робота на пленері. Архітектура міста (акварель, гуаш, олія)

Композиційне вирішення. Лінія горизонту. Побудова лінійної та передача повітряної перспектив.

Практична робота

Виконання етюдів архітектури міста з натури в техніці акварель.

Тема 2. Живопис тематичного натюрморту (гуаш, олія)

Композиційно-сюжетне вирішення, аналіз просторової зміни кольору, конструктивних особливостей, перспективні скорочення та плановість предметів у просторі.

Практична робота

Виконання живопису тематичного натюрморту в техніці олія.

Тема 3. Портрет: чоловіча або жіноча голова (олія)

Композиційне розміщення. Об'ємно-пластичне і тонально-кольорове моделювання форми та деталей. Передача пропорцій і конструктивної побудови. Ліплення форми кольором. Розкриття психологічного стану натури, знайдення руху голови, нахилу, міміки, виразу обличчя і характерних особливостей даного портрету.

Практична робота

Виконання портрету чоловічої або жіночої голови з натури в техніці олія.

Типова навчальна програма з виробничого навчання

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 5-го розряду

№ з/п	Тема	Кількість годин
I. Виробниче навчання		
1.	Вступ. Інструктаж з охорони праці в навчальних майстернях	6
2.	Підлакова мініатюра	84
Всього годин:		90
II. Виробнича практика		
1.	Ознайомлення з підприємством. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки	7
2.	Самостійне виконання робіт живописця 5-го розряду	154
	Кваліфікаційна пробна робота	
Всього годин:		161
Разом:		251

I. Виробниче навчання

Тема 1. Вступне заняття. Техніка безпеки в навчальних майстернях

Навчальні завдання на 5 розряд.

Інструктаж з охорони праці і пожежної безпеки.

Ознайомлення з навчальними майстернями, розпорядком роботи.

Ознайомлення з робочим місцем, інструментом, обладнанням.

Тема 2. Підлакова мініатюра

Інструктаж за змістом занять. Організація робочого місця і вимоги охорони праці. Ознайомлення з темою, інструментами та матеріалами.

Вправи

Підготовка матеріалу до роботи.

Виконання ескізу натуральної величини в кольорі. Перенесення ескізу на виріб. Підготовка фарб до роботи. Виконання робіт згідно технології. Опоряджувальні роботи.

II. Виробнича практика

Тема 1. Ознайомлення з підприємством. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки

Інструктаж з охорони праці і пожежної безпеки (проводить інженер з охорони праці підприємства).

Ознайомлення з устаткуванням і технологічним процесом виготовлення продукції на підприємстві, з між змінною передачею устаткування й організацією виробництва.

Ознайомлення з організацією планування праці та контролю якості робіт на виробничій ділянці, у бригаді, на робочому місці.

Ознайомлення з організацією робочих місць передовиків і новаторів виробництва, з роботою над раціоналізацією і винахідництвом.

Тема 2. Самостійне виконання робіт живописця, складністю 5-го розряду

Самостійне виконання робіт живописцем 5-го розряду згідно вимог кваліфікаційної характеристики.

За час виробничої практики учні повинні навчатися самостійно виконувати роботу з професії на робочих місцях підприємства, згідно кваліфікаційної характеристики, використовуючи передову технологію та наукову організацію праці.

Примітка. Детальна програма виробничої практики розробляється кожним навчальним закладом окремо із урахуванням сучасних технологій, новітніх устаткувань та матеріалів, умов виробництва, за погодженням з підприємствами-замовниками кадрів та затверджується в установленому порядку

Кваліфікаційна пробна робота

Приклади робіт

- Ескізи підлакової мініатюри виконані в олівці та в кольорі.
- Виріб з виконаною на ньому підлаковою мініатюрою.

КРИТЕРІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ АТЕСТАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 5-го розряду

ЗНАЄ, РОЗУМІЄ:

- інструменти та пристрої для виконання живописних робіт;
- прийоми роботи пензлями і перами;
- змішування фарб;
- види мистецтв;
- технологію виконання монотипії;
- історичні відомості про походження і еволюцію розвитку технік витинанок;
- види витинанок;
- види аплікацій;
- технологію виробництва і характерні властивості різних матеріалів для рисунка;
- види живопису;
- жанри живопису;
- технологію виконання акварельного, гуашевого, темперного живопису;
- основи композиції;
- загальні відомості про походження народного декоративного розпису;
- історичні відомості про виникнення графіки;
- види графіки;
- загальні відомості про види гравюри;
- основні види сучасних шрифтів;
- історичні відомості про художній розпис тканин;
- технологію виконання холодного, гарячого, вільного та комбінованого батику;
- історичні відомості про розпис скла;
- технологію виконання розпису на склі;
- технологію виконання псевдовітражів;
- технологію приготування основи під фреску;
- приготування пігментів для фрескового живопису.
- характерні властивості олійних фарб;
- класифікацію живописних лаків, олій та розчинників;
- види ґрунтів під олійний живопис;
- реставрацію олійного живопису;
- технологію виконання підлакового розпису;
- технологію приготування левкасу;
- матеріали та інструменти для іконопису;
- технологію приготування пігментів для іконопису;
- технологію позолоти;
- еволюцію розвитку українських шрифтів;

- перелік інструментів, матеріалів та лаків для виконання підлакової мініатюри;

- технологію виконання підлакової мініатюри.

ВМІЄ:

- організовувати робоче місце;
- виконувати монотипії акварельними і гуашевими фарбами;
- виконувати різні види витинанок;
- виконувати аплікацію з різних матеріалів;
- виконувати акварельний живопис техніками «по сухому» і «по мокрому»;

- виконувати темперний живопис;
- виконувати гуашевий живопис;
- виконувати пастельний живопис;
- виконувати художній розпис тканин;
- приготувати резерв для холодного батіку;
- підготувати скло під художній розпис;
- виконувати площинно-контурний розпис на склі;
- виконувати псевдовітраж;
- виконувати настінний живопис.
- підготувати полотно під олійний живопис;
- виготовити ґрунт під олійний живопис;
- виконувати олійний живопис на полотні, картоні;
- підготувати поверхню під підлаковий розпис;
- виконувати підлаковий розпис;
- виготовити левкасний ґрунт згідно рецептури;
- підготувати дошку під іконопис;
- виконувати живопис на левкасі;
- розробити композицію мініатюри;
- виконати підлакову мініатюру.

Перелік основних обов'язкових засобів навчання

№ п/п	Найменування	Кількість на навчальну групу з 15 учнів		Примітка
		Для індивідуальног о користування	Для групового користування	
1	2	3	4	5
Інструмент				
1.	Олівці різної твердості «Т» і «М» – вітчизняного виробництва «Н» і «В» – імпортного виробництва	комплект		
2.	Кнопки	1 упаковка		
3.	Затискачі	4		
4.	Лінійки дерев'яні та металеві	2		
5.	Кутники	1		
6.	Циркулі	1		
7.	Лекало	комплект		
8.	Рейсфедер лінійний	1		
9.	Рapidограф	-	8	
10.	Аерограф	-	8	
11.	Мастихін	1		
12.	Ножиці	1		
13.	Ножик - різак	1		
14.	Писачок	1		
15.	Праска	-	5	
16.	Спринцівка	-	5	
17.	Ліноліумні різці № 1,2,3,5.	комплект		
18.	Фотовалик	-	1	
19.	Флейц	-	5	
20.	Пензлі плоскі (щетина, білка) № 1-8 Круглі (білка, колонок) № 1-5 Котячі	комплект комплект комплект		
	Прилади і пристрої			
1.	Столи для фарбів	1		
2.	Мольберти, дошки	-	15	
3.	Станок для ліногравюри	-	1	
4.	Подіуми	-	5	
5.	Освітлювальні пристрої	-	5	
	Фарби			
1.	Гуаш	комплект		
2.	Темпера	комплект		
3.	Акрил	комплект		
4.	Олія	комплект		
5.	Лаки	комплект		
6.	Розчинники	комплект		
Натуральні зразки:				
	Зразки учнівських робіт		30	

Побутові речі різних матеріалів		20	
Моделі, макети, муляжі:			
1.	Прості геометричні фігури (куб, куля, циліндр. Конус піраміда,призма)	комплект	
2.	Розетки (геометричний орнамент, рослинний орнамент)	2	
3.	Гілка платона	1	
4.	Лист акана	1	
5.	Орнамент	1	
6.	Гілка лавра	1	
7.	Орнаментальний фриз	3	
8.	Капітелі	2	
9.	Іонік	1	
10.	Стилізовані маски	3	
11.	Деталі обличчя	комплект	
12.	Анатомічна голова	1	
13.	Античні голови	6	
14.	Анатомічні торси	3	
15.	Деталі фігури (кисть, стопа)	2	
16.	Гіпсові моделі частин лиця	2	
17.	Драперії	комплект	
18.	Муляжі природних елементів	комплект	
19.	Опудала птахів	6	

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України**

***Державний стандарт
професійно-технічної освіти***

ДСПТО 7324.R.90.03-2015
(позначення стандарту)

Професія: Живописець

Код: 7324

Кваліфікація: живописець 6-го розряду

Видання офіційне
Київ - 2015

**Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника
професійно-технічного навчального закладу**
(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку
(підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

- 1. Професія:** 7324 Живописець
- 2. Кваліфікація:** живописець 6-го розряду
- 3. Кваліфікаційні вимоги**

Повинен знати:

новітні матеріали та технології виконання живописних робіт;
образотворчу грамоту малюнка, живопису;
основні засоби та закономірності композиції, стильові особливості орнаменту;
вивчення натури і технічних прийомів її зображення;
особливості композиції робіт різних жанрів;
досвід роботи художників України;
трудові спори і порядок їх вирішення;
нормативні документи та вимоги охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни для працівників даної професії.

Повинен уміти:

досконало володіти всіма видами живопису;
самостійно виконувати композиції середньої складності;
володіти навиками станкового та монументального живопису;
виявляти пластичну анатомію, перспективу руху, індивідуальні особливості людини при виконанні натури;
дотримуватись правил та норм охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни.

4. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен:

раціонально організовувати та ефективно використовувати робоче місце;
дотримуватися норм технологічного процесу;
не допускати браку в роботі;
знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці й навколишнього середовища, додержуватись норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;
використовувати в разі необхідності засоби попередження й усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо);
знати інформаційні технології в обсязі, що є необхідним для виконання професійних обов'язків;

володіти обсягом знань з правових питань галузі, основ ведення підприємницької діяльності, державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та трудового законодавства в межах професійної діяльності.

5. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, кваліфікації осіб

5.1. При підвищенні кваліфікації

Професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 5-го розряду. Стаж роботи за професією не менше 1 року.

5.2. Після закінчення навчання

Професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Живописець 6-го розряду. Без вимог до стажу роботи.

6. Сфера професійного використання випускника

Індивідуальна мистецька діяльність. Виготовлення виробів народного художнього промислу, які мають художнє, історичне, етнографічне значення; створення копій з полотен професійними художниками, реставрація творів мистецтва, таких як картини тощо. (КВЕД-2010, секція - R, клас - 90.03).

7. Специфічні вимоги

7.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється після закінчення строку навчання відповідно до законодавства.

7.2. Стать: чоловіча, жіноча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затвердженого наказом МОЗ України №.256 від 29.12.1993).

7.3. Медичні обмеження.

Типовий навчальний план

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 6-го розряду

Загальний фонд навчального часу: 481 година

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно- практичні роботи
1.	Загальнопрофесійна підготовка	36	8
1.1	Інформаційні технології	10	8
1.2	Основи правових знань	6	-
1.3	Основи галузевої економіки і підприємництва	6	-
1.4	Резерв часу	14	-
2.	Професійно-теоретична підготовка	157	121
2.1.	Охорона праці	15	-
2.2	Матеріалознавство	6	-
2.3	Технологія виконання художніх робіт	22	18
2.4	Шрифти	-	-
2.5	Основи композиції	18	16
2.6	Ліпка	6	5
2.7	Рисунок	44	40
2.8	Живопис	46	42
3.	Професійно-практична підготовка	251	-
3.1	Виробниче навчання	90	-
3.2	Виробнича практика	161	-
4.	Консультації	30	-
5.	Державна кваліфікаційна атестація	7	-
6.	Загальний обсяг навчального часу(без п.4)	451	129

**Перелік кабінетів, лабораторій, майстерень
для підготовки кваліфікованих робітників
за професією Живописець**

Кабінети:	• Інформаційних технологій• Охорони праці• Технології виконання художніх робіт• Основ композиції• Рисунка• Живопису
Лабораторії:	• Матеріалознавства
Майстерні:	• Живопису• Графіки• Ліплення

Примітка: для підприємств, організацій, що здійснюють професійне навчання кваліфікованих робітників:

- допускається зменшення кількості кабінетів, лабораторій за рахунок їх об'єднання;
- індивідуальне професійне навчання кваліфікованих робітників може здійснюватися при наявності обладнаного робочого місця;
- предмет «Інформаційні технології» вивчається за згодою підприємств-замовників кадрів.

**Типова навчальна програма з предмета
«Інформаційні технології»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Система автоматизованого проектування в живописі	10	8
Всього годин:		10	8

Тема 1. Система автоматизованого проектування в живописі

Призначення інформаційної системи, її структура, організація роботи. Виклик системи. Вікно. Центр управління, його призначення і використання. Робочий стіл, його призначення та основні елементи. Створення нового файлу, відкриття існуючого рисунка, збереження файлу. Завдання координат точок на рисунку. Прив'язки точок. Способи вибору об'єктів в системі. Установлення габаритних розмірів рисунка. Встановлення властивостей графічних об'єктів (типу і товщини ліній, поточного кольору).

Перспективи розвитку систем автоматизованого проектування в живописі.

Лабораторно-практичні роботи

1. Побудова графічних об'єктів (відрізка, лінії, променя, прямокутника, мультилінії, кола, дуги, полілінії, багатокутника, кільця, еліпса, будівельних елементів).
2. Керування відображенням на екрані. Робота з довідковою інформацією.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи правових знань»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Нагляд і контроль за дотриманням законодавців про працю і правил з охорони праці	1	-
2.	Трудові спори і порядок їх вирішення	1	-
3.	Нагляд і контроль за дотриманням законодавчих актів про працю	2	-
4.	Міжнародно-правове регулювання праці	2	-
Всього годин:		6	-

Тема 1. Нагляд і контроль за дотриманням законодавчих актів про працю і правил з охорони праці

Розслідування і облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварійна підприємствах, в установах і організаціях.

Відшкодування власником підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу шкоди, заподіяної працівникові каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків.

Спеціальні правила охорони праці на важких, небезпечних і шкідливих роботах. Правила особливої охорони праці жінок, молоді і осіб із пониженою працездатністю.

Нагляд і контроль за охороною праці і відповідальність за її порушення.

Тема 2. Трудові спори і порядок їх вирішення

Поняття, види і причини виникнення трудових спорів. Органи, що розглядають трудові спори. Принципи розгляду трудових спорів.

Комісії по трудових спорах (КТС), їх організація і компетенція. Порядок і сторони розгляду індивідуальних трудових спорів в КТС. Розгляд індивідуальних трудових спорів в суді. Трудові спори, що безпосередньо розглядаються судом.

Порядок вирішення колективних трудових спорів.

Тема 3. Нагляд і контроль за дотриманням законодавчих актів про працю

Органи, що здійснюють нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю, їх повноваження. Державна інспекція праці і Міністерства праці і соціальної політики України. Державна інспекція

охорони праці Комітету по нагляду за охороною праці України, органи Державного пожежного нагляду, органи і установи санітарно-епідеміологічної служби. Повноваження місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування в сфері праці.

Тема 4. Міжнародно-правове регулювання праці

Поняття міжнародно-правового регулювання праці, його суб'єкти. Міжнародна організація праці, її структура, основні напрями діяльності.

Джерела міжнародно-правового регулювання праці. Конвенції та рекомендації МОП. Загальна декларація прав людини. Міжнародні пакти про права людини. Акти Ради Європи та Європейського Союзу.

Двосторонні договори України про працевлаштування і соціальний захист працівників.

Праця громадян України за рубежом. Відшкодування шкоди працівникові за міжнародним договором України.

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи галузевої економіки і підприємництва»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно- практичні роботи
1.	Підприємницька діяльність	1	-
2.	Менеджмент у підприємницькій діяльності	1	-
3.	Маркетингове управління організації	1	-
4.	Запобігання неспроможності (банкрутства) організації	1	-
5.	Законодавча податкова база державного регулювання	1	-
6.	Ринок цінних паперів	1	-
Всього:		6	-

Тема 1. Підприємницька діяльність організацій

Підприємницький дохід, його зміст і структура. Внутрішні та зовнішні чинники підприємницького доходу. Його розподіл. Виручка від реалізації (валовий дохід), витрати, балансовий та чистий прибуток.

Підприємство в системі ринкових відносин. Основні виробничі фонди і потужності будівельних організацій. Оборотні фонди і кошти будівельної організації. Фондовіддача та фондомісткість. Ціноутворення.

Комерційний розрахунок. Норма і маса прибутку.

Заробітна плата в умовах ринку. Реальна зарплата та захист від інфляції.

Соціальний захист та соціальна інфраструктура в економічно розвинутих країнах. Вдосконалення оплати праці та соціального захисту в Україні.

Тема 2. Менеджмент у підприємницькій діяльності

Типи системи менеджменту. Сучасні вимоги до менеджера.

Сучасні вимоги до складання бізнес-плану та основні вимоги до його складання.

Культура управління та підготовка менеджерів. Психологічні характеристики менеджера. Міжнародний менеджмент.

Тема 3. Маркетингове управління організацією

Сучасні вимоги до маркетингової системи.

Міжнародний маркетинг.

Роль інформації у здійсненні менеджменту і маркетингу.

Види, мова та стиль реклами. Реклама і збут товару.

Тема 4. Запобігання неспроможності (банкрутства) організації

Реакція будівельної організації на кризовий стан: захисна і наступальна тактика. Санація організації, реорганізація організації.

Тема 5. Законодавча податкова база державного регулювання

Податкова політика України.

Прямі і непрямі податки у системі державного регулювання.

Зміни до законодавчої бази України.

Тема 6. Ринок цінних паперів

Зміст і суб'єкти фінансових відносин. Ринок цінних паперів. Фінансовий ринок України.

**Типова навчальна програма з предмета
«Охорона праці»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно-практичні роботи
1.	Правові та організаційні основи охорони праці	2	-
2.	Основи безпеки праці в галузі. Загальні відомості про потенціал небезпек. психологія безпеки праці. організація роботи з ОП	4	-
3.	Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист	2	-
4	Основи електробезпеки	2	-
5	Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди	2	-
6	Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках	3	-
Всього годин:		15	-

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Основні законодавчі акти з охорони праці: Конституція України, Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів про працю України, Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», основи законодавства України про охорону здоров'я, Закон України «Про пожежну безпеку», Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», Закон України «Про колективні договори і угоди».

Основні нормативно – правові акти з охорони праці. Право громадян на охорону праці при укладанні трудового договору. Тривалість робочого дня працівників. Колективний договір, його укладання і виконання. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві, на пільги і компенсації за шкідливі умови праці. Охорона праці жінок і неповнолітніх.

Відповідальність за порушення законодавства про працю, охорону праці, нормативно – правових актів з охорони праці. Навчання з питань охорони праці. Типове положення про порядок навчання і перевірку знань з питань охорони праці, яке встановлює порядок і види інструктажів з охорони праці, форми перевірки знань працівників і посадових осіб.

Поняття про виробничий травматизм і профзахворювання. Нещасні випадки, пов'язані з працею на виробництві та в побуті. Безпека праці і здоровий спосіб життя. Алкоголізм і безпека праці. Професійні захворювання

і професійні отруєння. Основні причини травматизму і професійних захворювань на виробництві. Основні заходи запобігання травматизму та захворювання на виробництві: організаційні, технічні, санітарно – виробничі, методико – профілактичні. Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Соціальна і медична реабілітація працівників.

Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і професійних отруєнь.

Тема 2. Основи безпеки праці у галузі. Загальні відомості про потенціал небезпек. Психологія безпеки праці. Організація роботи з охорони праці

Відомості про небезпеки. Основні небезпеки під час проведення робіт за професіями в галузі. Роботи з підвищеною небезпекою при виконанні робіт живописця 6-го розряду. Створення безпечних умов праці. Попереджувальні написи, сигнальні фарбування. Знаки безпеки.

Засоби колективного та індивідуального захисту від небезпечних і шкідливих виробничих факторів: спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту при проведенні різних видів робіт. Захист від шуму, пилу, газу, вібрацій, несприятливих метеорологічних умов. Мікроклімат виробничих приміщень.

Правила та заходи щодо попередження нещасних випадків і аварій, які характерні для професії живописець. Вимоги безпеки у навчальних, навчально-виробничих приміщеннях навчальних закладів.

Психологія безпеки праці. Пристосування людини до навколишніх умов в процесі праці (почуття, стримання, увага, пам'ять, уява, емоції) та їх вплив на безпеку праці. Вимоги нормативно – правових актів про охорону праці щодо безпеки виробничих процесів.

Особливості безпеки праці живописця 6-го розряду. Можливі наслідки недотримання правил безпеки праці при виконанні робіт. Запобігання виникненню аварій техногенного характеру. План евакуації з приміщень у разі аварії.

Тема 3. Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист.

Пожежонебезпечні властивості речовин. Організаційні та технічні протипожежні заходи. Пожежна сигналізація. Горіння речовин і способи його припинення. Умови горіння. Спалах,запалення, самозапалення, горіння, тління. Легкозаймисті й горючі рідини. Займисті, важкозаймисті і незаймисті речовини, матеріали та конструкції.

Поняття вогнестійкості. Вогнегасильні речовини та матеріали: рідина, піна, вуглекислота, пісок, покривала, їх вогнегасильні властивості. Пожежна техніка для захисту об'єктів: пожежні машини, автомобілі та мотопомпи, установки для пожежогасіння, вогнегасники, ручний пожежний інструмент,

їх призначення, будова, використання на пожежі. Особливості гасіння пожежі на об'єктах галузі.

Причини вибухів.

Загальні відомості про великі виробничі аварії, їх типи, причини та наслідки. Вплив техногенних чинників на екологічну безпеку та безпеку життя і здоров'я людей. Приклади великих техногенних аварій і катастроф та їх наслідки.

Тема 4. Основи електробезпеки

Електрика промислова, статична і атмосферна.

Особливості ураження електричним струмом. Вплив електричного струму на організм людини. Фактори, які впливають на ступінь ураження людини електрикою: величина напруги, частота струму, шлях і тривалість дії, фізичний стан людини, вологість повітря. Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму.

Класифікація виробничих приміщень відносно безпеки ураження працюючих електричним струмом. Попереджувальні надписи, плакати та пристрої, ізолюючі прилади. Занулення та захисне заземлення, їх призначення.

Робота з переносними електросвітільниками. Захист від статичної електрики. Захист будівель та споруд від блискавки. Правила поведінки під час грози.

Тема 5. Основи гігієни праці. Медичні огляди

Фізіологія праці. Чергування праці і відпочинку. Додержання норм піднімання і переміщення важких речей неповнолітніми і жінками. Основні гігієнічні особливості праці за даною професією.

Вимоги до опалення, вентиляції та кондиціонування повітря виробничих, навчальних та побутових приміщень. Правила експлуатації систем опалення та вентиляції.

Види освітлення. Природне освітлення. Штучне освітлення: робоче та аварійне. Правила експлуатації освітлення.

Санітарно-побутове забезпечення працівників. Щорічні медичні огляди працюючих неповнолітніх, осіб віком до 21 року.

Тема 6. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках

Основні принципи надання першої допомоги: правильність, доцільність дії, швидкість, рішучість, спокій.

Запобіжні заходи щодо інфікування СНІДом під час надання першої допомоги при пораненнях, припиненні кровотечі з ран, носа, вуха тощо.

Засоби надання першої допомоги. Медична аптечка, її склад, призначення, правила користування. Способи реанімації. Штучне дихання способом «з рота в рот» чи «з рота в ніс». Положення потерпілого і дії особи,

яка надає допомогу. Непрямий масаж серця. Порядок одночасного виконання масажу серця та штучного дихання.

Перша допомога при ударах, вивихах, переломах, розтягненні зв'язок. Припинення кровотечі з рани, носа, вуха, легень, стравоходу тощо. Перша допомога при пораненнях. Правила накладання пов'язок, їх типи. Надання першої допомоги при знепритомненні (втраті свідомості), шоків, тепловому та сонячному ударі, обмороженні. Перша допомога при запорошуванні очей. Способи промивання очей. Ознаки отруєння і перша допомога потерпілому. Способи надання допомоги при отруєнні чадним газом, алкоголем, нікотинном. Транспортування потерпілого.

**Типова навчальна програма з предмета
«Матеріалознавство»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Акрилові фарби та їх властивості	6	-
Всього годин:		6	-

Тема 1. Акрилові фарби та їх властивості

Матеріали та інструменти, які використовують для роботи з акриловими фарбами. Основи під акриловий живопис.

**Типова навчальна програма з предмета
«Технологія виконання художніх робіт»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Живопис акриловими фарбами	22	18
Всього годин:		22	18

Тема 1. Живопис акриловими фарбами

Історичні відомості про виникнення акрилового живопису. Технологія виконання живопису акриловими фарбами. Інструменти і матеріали для підготовки основи під акриловий живопис.

Лабораторно-практична робота

Виконання творчої роботи акриловими фарбами

**Типова навчальна програма з предмета
«Основи композиції»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Тематична композиція з введенням людської постаті	18	16
Всього годин:		18	16

Тема 1. Тематична композиція з введенням людської постаті

Вирішення тематики композиції. Робота з аналогами та прототипами. Робота над ескізами. Застосування теоретичних знань, практичних навичок, творчого мислення при виконанні композиції.

Практична робота

Проект тематичної композиції з введенням людської постаті.

**Типова навчальна програма з предмета
«Ліпка»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Ліплення складного рослинного орнаменту	6	5
Всього годин:		6	5

Тема 1. Ліплення складного рослинного орнаменту із гіпсових зразків

Підготовка глини до роботи та виготовлення основи. За допомогою стека нанести рисунок. Робота над пластикою та характером роботи.

Практична робота

Ліплення фрагменту складного рослинного орнаменту.

**Типова навчальна програма з предмета
«Рисунок»**

№ п/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Портрет з руками	22	20
2.	Рисунок фігури людини	22	20
Всього годин:		44	40

Тема 1. Портрет з руками

Композиційне вирішення. Передача характеру людини, пропорцій, конструктивної побудови. Передача характеру освітлення, умов середовища. Виявлення характерних якостей. Передача психологічного стану натури.

Практична робота

Виконання портрету з руками з натури.

Тема 2. Рисунок фігури людини

Пропорції фігури людини. Роль скелету людини в утворенні різних положень. Конструктивні особливості. Аналіз основних об'ємів фігури людини. Їх взаємозв'язок. Рисунок постаті в нескладній динаміці.

Практична робота

Виконання рисунку фігури людини з натури.

**Типова навчальна програма з предмета
«Живопис»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	з них на лабораторно - практичні роботи
1.	Етюд інтер'єру	14	13
2.	Портрет з руками	22	20
3.	Етюд фігури людини	10	9
Всього годин:		46	42

Тема 1. Етюд інтер'єру

Композиційно-сюжетне вирішення, аналіз просторової зміни кольору, конструктивних особливостей, перспективні скорочення та плановість предметів у просторі.

Практична робота

Виконання етюду інтер'єру.

Тема 2. Портрет з руками

Композиційне вирішення. Передача характеру людини, пропорцій, конструктивної побудови. Передача характеру освітлення, умов середовища. Виявлення характерних якостей, особливостей кольору обличчя, одягу. Передача психологічного стану натури.

Практична робота

Виконання живопису портрету людини з руками.

Тема 3. Етюд фігури людини

Композиційне вирішення. Передача характеру фігури, пропорцій, руху, конструктивної побудови. Передача характеру освітлення, умов середовища. Виявлення характерних якостей, особливостей кольору обличчя, одягу. Передача психологічного стану натури.

Практична робота

Виконання етюду фігури людини.

Типова навчальна програма з виробничого навчання

Професія – 7324 живописець

Кваліфікація – 6-й розряд

№ з/п	Тема	Кількість годин
I. Виробниче навчання		
1.	Вступ. Інструктаж з охорони праці в навчальних майстернях	6
2.	Виконання пейзажу з елементами архітектури акриловими фарбами	84
Всього годин:		90
II. Виробнича практика		
1.	Ознайомлення з підприємством. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки	7
2.	Самостійне виконання робіт живописця 6-го розряду	154
	Кваліфікаційна пробна робота	
Всього годин:		161
Разом:		251

I. Виробниче навчання

Тема 1. Вступ. Інструктаж з охорони праці в навчальних майстернях

Інструктаж з охорони праці і пожежної безпеки.

Ознайомлення з навчальними майстернями, розпорядком роботи.

Ознайомлення з робочим місцем, інструментом, обладнанням.

Тема 2. Виконання пейзажу з елементами архітектури акриловими фарбами

Інструктаж за місцем занять. Організація робочого місця і вимоги охорони праці. Ознайомлення з темою, інструментами та матеріалами. Підготовка матеріалу до роботи.

Вправи

Композиційне вирішення, передача характеру архітектури, пропорцій, конструктивної побудови. Передача характеру освітлення, умов середовища. Виявлення характерних якостей, особливостей кольору архітектурних елементів

II. Виробнича практика

Тема 1. Ознайомлення з підприємством. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки

Інструктаж з охорони праці і пожежної безпеки (проводить інженер з охорони праці підприємства).

Ознайомлення з устаткуванням і технологічним процесом виготовлення продукції на підприємстві, з між змінною передачею устаткування й організацією виробництва.

Ознайомлення з організацією планування праці і контролю якості робіт на виробничій ділянці, у бригаді, на робочому місці.

Ознайомлення з організацією робочих місць передовиків і новаторів виробництва, з роботою над раціоналізацією і винахідництвом.

Тема 2. Самостійне виконання робіт живописця 6-го розряду

Самостійне виконання робіт живописцем відповідного розряду згідно з вимогами кваліфікаційної характеристики.

За час виробничої практики учні (слухачі) повинні навчатися самостійно виконувати роботу з професії на робочих місцях підприємства, згідно кваліфікаційної характеристики, використовуючи передову технологію та наукову організацію праці.

Під час виробничої практики учні (слухачі) повинні:

- використовувати передові високопродуктивні прийоми праці;
- дотримуватись правил з охорони праці. електробезпеки та пожежної безпеки;
- брати участь у громадському житті підприємства;
- готуватись до випускних кваліфікаційних екзаменів.

Примітка. Детальна програма виробничої практики розробляється кожним навчальним закладом окремо із урахуванням сучасних технологій, новітніх устаткувань та матеріалів, умов виробництва, за погодженням з підприємствами - замовниками кадрів та затверджується в установленому порядку

Кваліфікаційна пробна робота

Приклади робіт

- Пейзаж з елементами архітектури акриловими фарбами.

КРИТЕРІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ АТЕСТАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ

Професія: 7324 Живописець

Кваліфікація: живописець 6-го розряду

ЗНАЄ, РОЗУМІЄ:

- інструменти та пристрої для виконання живописних робіт;
- прийоми роботи пензлями і перами;
- змішування фарб;
- види мистецтв;
- технологію виконання монотипії;
- історичні відомості про походження і еволюцію розвитку технік витинанок;
- види витинанок;
- види аплікацій;
- технологію виробництва і характерні властивості різних матеріалів для рисунка;
- види живопису;
- жанри живопису;
- технологію виконання акварельного, гуашевого, темперного живопису;
- основи композиції;
- загальні відомості про походження народного декоративного розпису;
- історичні відомості про виникнення графіки;
- види графіки;
- загальні відомості про види гравюри;
- основні види сучасних шрифтів;
- історичні відомості про художній розпис тканин;
- технологію виконання холодного, гарячого, вільного та комбінованого батику;
- історичні відомості про розпис скла;
- технологію виконання розпису на склі;
- технологію виконання псевдовітражів;
- технологію приготування основи під фреску;
- приготування пігментів для фрескового живопису.
- характерні властивості олійних фарб;
- класифікацію живописних лаків, олій та розчинників;
- види ґрунтів під олійний живопис;
- реставрацію олійного живопису;
- технологію виконання підлакового розпису;
- технологію приготування левкасу;
- матеріали та інструменти для іконопису;
- технологію приготування пігментів для іконопису;
- технологію позолоти;
- еволюцію розвитку українських шрифтів;

- перелік інструментів, матеріалів та лаків для виконання підлакової мініатюри;
- технологію виконання підлакової мініатюри;
- матеріали та інструменти, які використовують для роботи з акриловими фарбами;
- акрилові фарби та їх властивості;
- технологію виконання живопису акриловими фарбами.

ВМІЄ:

- організовувати робоче місце;
- виконувати різні види витинанок;
- виконувати аплікацію з різних матеріалів;
- виконувати акварельний живопис техніками «по сухому» і «по мокрому»;
- виконувати темперний живопис;
- виконувати гуашевий живопис;
- виконувати пастельний живопис;
- виконувати художній розпис тканин;
- приготувати резерв для холодного батіку;
- підготувати скло під художній розпис;
- виконувати площинно-контурний розпис на склі;
- виконувати псевдовітраж;
- виконувати настінний живопис.
- підготувати полотно під олійний живопис;
- виготовити ґрунт під олійний живопис;
- виконувати олійний живопис на полотні, картоні;
- підготувати поверхню під підлаковий розпис;
- виконувати підлаковий розпис;
- виготовити левкасний ґрунт згідно рецептури;
- підготувати дошку під іконопис;
- виконувати живопис на левкасі;
- розробити композицію мініатюри;
- виконати підлакову мініатюру;
- виконати творчу роботу акриловими фарбами.

Перелік основних обов'язкових засобів навчання

№ п/п	Найменування	Кількість на навчальну групу з 15 учнів		Примітка
		Для індивідуального користування	Для групового користування	
1	2	3	4	5
Інструмент				
1.	Олівці різної твердості «Т» і «М» – вітчизняного виробництва «Н» і «В» – імпортного виробництва	комплект		
2.	Кнопки	1 упаковка		
3.	Затискачі	4		
4.	Лінійки дерев'яні та металеві	2		
5.	Кутники	1		
6.	Циркулі	1		
7.	Лекало	комплект		
8.	Рейсфедер лінійний	1		
9.	Рapidограф	-	8	
10.	Аерограф	-	8	
11.	Мастихін	1		
12.	Ножиці	1		
13.	Ножик - різак	1		
14.	Писачок	1		
15.	Праска	-	5	
16.	Спринцівка	-	5	
17.	Ліноліумні різці № 1,2,3,5.	комплект		
18.	Фотовалик	-	1	
19.	Флейц	-	5	
20.	Пензлі плоскі (щетина, білка) № 1-8 Круглі (білка, колонок) № 1-5 Котячі	комплект комплект комплект		
	Прилади і пристрої			
1.	Столи для фарб	1		
2.	Мольберти, дошки	-	15	
3.	Станок для ліногравюри	-	1	
4.	Подіуми	-	5	
5.	Освітлювальні пристрої	-	5	
	Фарби			
1.	Гуаш	комплект		
2.	Темпера	комплект		
3.	Акрил	комплект		
4.	Олія	комплект		
5.	Лаки	комплект		
6.	Розчинники	комплект		
Натуральні зразки:				
	Зразки учнівських робіт		30	
Побутові речі різних матеріалів			20	
Моделі, макети, муляжі:				

1.	Прості геометричні фігури (куб, куля, циліндр. Конус піраміда, призма)	комплект	
2.	Розетки (геометричний орнамент, рослинний орнамент)	2	
3.	Гілка платона	1	
4.	Лист акана	1	
5.	Орнамент	1	
6.	Гілка лавра	1	
7.	Орнаментальний фриз	3	
8.	Капітелі	2	
9.	Іонік	1	
10.	Стилізовані маски	3	
11.	Деталі обличчя	комплект	
12.	Анатомічна голова	1	
13.	Античні голови	6	
14.	Анатомічні торси	3	
15.	Деталі фігури (кисть, стопа)	2	
16.	Гіпсові моделі частин лиця	2	
17.	Драперії	комплект	
18.	Муляжі природних елементів	комплект	
19.	Опудала птахів	6	

Список літератури

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.С. Декоративно-прикладне мистецтво. – Л: світ, 1992.
2. Гребенюк Г.Є. Основи композиції та рисунок. – К.: Техніка. 1997
3. Добровольський Г.М. «Альфрейно – декоративні роботи» К. Техніка 1996.
4. Кириченко М.А, Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти – К.: Вища школа. 2002.
5. Кривенко П.В., Барановський В.Б., Константинівський Б.Я. Матеріалознавство для будівельників. – К: техніка 1996.
6. Очкуренко О.М., Федотов О.В. Анатомія людини. К: В. шкала 1992.
7. Пригода Л.Г. Малюнок людини в одязі. К: КНУБА. 2001.
8. Ратничин В.М. Перспектива. К: Фенікс, 2002.
9. Смірнов Г.Б. Живопис К: Просвіта – 1995.
10. Тимків Б.М. Кавас К.М. Виготовлення художніх виробів з дерева Л: Світ 1996 р.
11. «Українське Народне мистецтво». «Кераміка і скло»: К: Мистецтво 1994
Упорядники Лащук Ю.П., Рожанківський В.Ф.
12. Каталоги скульптури.
13. Фотографії архітектурних частин будинків з ліпниною.
14. Николай Л. Основы учебного академического рисунка. М.: О.Я 2005
15. Сидоренко В.К. Креслення. К., 2009
16. Боднар О.Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія в науці та мистецтві. Л.: Українські технології, 2005
17. Волкотруб И.Т. Основы художественного конструирования. К.: «Вищашкола», 1988
18. Винакурова Л.Е., Васильчук М.В., Гаман М.В. Основи охорони праці. Навчальний посібник для професійно-технічних навчальних закладів. К.: «Факт», 2005

Зміст

1.	Загальні положення щодо реалізації ДСПТО
2.	Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії Живописець 2-го розряду
2.1	Освітньо-кваліфікаційна характеристика
2.2	Типовий навчальний план
2.3	Типові навчальні програми
2.4	Типова навчальна програма з виробничого навчання
2.5	Критерії кваліфікаційної атестації випускників
2.6	Перелік основних обов'язкових засобів навчання
3.	Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії Живописець 3-го розряду
3.1	Освітньо-кваліфікаційна характеристика
3.2	Типовий навчальний план
3.3	Типові навчальні програми
3.4	Типова навчальна програма з виробничого навчання
3.5	Критерії кваліфікаційної атестації випускників
3.6	Перелік основних обов'язкових засобів навчання
4.	Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії Живописець 4-го розряду
4.1	Освітньо-кваліфікаційна характеристика
4.2	Типовий навчальний план
4.3	Типові навчальні програми
4.4	Типова навчальна програма з виробничого навчання
4.5	Критерії кваліфікаційної атестації випускників
4.6	Перелік основних обов'язкових засобів навчання
5.	Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії Живописець 5-го розряд
5.1	Освітньо-кваліфікаційна характеристика
5.2	Типовий навчальний план
5.3	Типові навчальні програми
5.4	Типова навчальна програма з виробничого навчання
5.5	Критерії кваліфікаційної атестації випускників
5.6	Перелік основних обов'язкових засобів навчання
6.	Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії Живописець 6-го розряду
6.1	Освітньо-кваліфікаційна характеристика
6.2	Типовий навчальний план
6.3	Типові навчальні програми
6.4	Типова навчальна програма з виробничого навчання
6.5	Критерії кваліфікаційної атестації випускників
6.6	Перелік основних обов'язкових засобів навчання
7	Список літератури